

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE
PROVOZNĚ EKONOMICKÁ FAKULTA

Interakce mezinárodního daňového plánování a daňové politiky státu

disertační práce

Autor: Ing. Lukáš Moravec

Školitel: Doc. Ing. Antonín Valder, CSc., katedra obchodu a financí

Praha 2006

OBSAH

1	SEZNAM ZKRATEK	5
2	ÚVOD	6
3	PŘEHLED O SOUČASNÉM STAVU PROBLEMATIKY	8
3.1	TERMINOLOGICKÁ A TEORETICKÁ VÝCHODISKA	8
3.1.1	<i>Mezinárodní daňové plánování</i>	8
3.1.2	<i>Daňová politika</i>	8
3.1.3	<i>Daňový ráj, offshore centrum</i>	9
3.1.4	<i>Tax avoidance versus tax evasion</i>	10
3.1.5	<i>Přímé investice a offshore společnost</i>	14
3.1.6	<i>Daň jako ekonomická kategorie</i>	15
3.1.8	<i>Mezinárodní zdanění</i>	18
3.2	PRÁVNÍ RÁMEC MEZINÁRODNÍHO ZDANĚNÍ	25
3.2.1	<i>Smlouvy o zamezení dvojího zdanění</i>	25
3.2.2	<i>Národní právo veřejné</i>	26
3.2.3	<i>Devizové právo</i>	27
3.2.4	<i>Zákon o investičních pobídkách</i>	28
3.2.5	<i>Primární daňové právo EU</i>	28
3.2.6	<i>Sekundární daňové právo EU</i>	29
3.3	ADMINISTRATIVNÍ PODMÍNKY DETERMINUJÍCÍ REALIZACI INVESTICE S VYUŽITÍM OFFSHORE SPOLEČNOSTÍ	33
	<i>Schématické členění implementace technik mezinárodního daňového plánování</i>	33
3.3.1	<i>Realizace přímé zahraniční investice formou založení offshore společnosti ve světě českého práva</i>	34
3.3.2	<i>Výběr daňového ráje</i>	35
3.3.3	<i>Dispozitivní formy podnikání prostřednictvím přímých zahraničních investic</i>	44
3.3.4	<i>Právní a finanční podmínky založení a správy offshore společnosti</i>	47
3.3.5	<i>Zřízení účtu obchodní offshore společnosti</i>	50
3.3.6	<i>Výběr styčné agentury v lokalitě zřízení offshore společnost</i>	52
3.3.7	<i>Penetrace offshore společnosti do ČR</i>	52
3.4	ZDANĚNÍ PŘÍJMŮ NEREZIDENTŮ ZE ZDROJŮ V ČR V KONTEXTU DAŇOVÉHO PLÁNOVÁNÍ	54
3.4.1	<i>Stálá provozovna offshore společnosti v ČR (první skupina)</i>	56
3.4.2	<i>Aktivita potenciálně zakládající vznik stálé provozovny (druhá skupina příjmů)</i>	58
3.4.3	<i>Licenční poplatky, dividendy a úroky aneb k jádru věci (třetí skupina příjmů)</i>	59
3.4.4	<i>Anti-avoidance ustanovení</i>	63
3.5	INVESTIČNÍ POBÍDKY V ČR	67

4	PŘEHLED ODBORNÉ LITERATURY -----	74
4.1	DOTAZNÍKOVÁ ŠETŘENÍ DAŇOVÝCH MOTIVŮ GEOGRAFICKÉ ALOKACE INVESTIC -----	74
4.2	ANALÝZA FREKVENCE VYUŽITÍ MDP -----	74
4.3	ANALÝZA ALOKACE INVESTIC V ZÁVISLOSTI NA DAŇOVÉM ZATÍŽENÍ -----	75
4.3.1	ANALÝZY ČASOVÝCH ŘAD FDI -----	75
4.3.2	ANALÝZY PRŮŘEZOVÝCH DAT -----	75
4.3.3	ANALÝZY S RESPEKTOVÁNÍ ODLIŠNOSTÍ JEDNOTLIVÝCH SLOŽEK FDI -----	76
4.3.4	ANALÝZY AGREGOVANÝCH PANELOVÝCH DAT FDI -----	77
4.3.5	ANALÝZY BILATERÁLNÍCH PANELOVÝCH DAT FDI -----	77
4.3.6	META-ANALÝZA -----	78
4.3.7	TVORBA KOMPLEXNÍHO UKAZATELE EFEKTIVNÍHO DAŇOVÉHO ZATÍŽENÍ PŘÍJMŮ Z FDI --	79
5	CÍLE DISERTAČNÍ PRÁCE -----	84
6	ZVOLENÉ METODY ZPRACOVÁNÍ -----	85
6.1	METODIKA ZPRACOVÁNÍ ANALÝZ -----	85
6.2	ZDROJE DAT -----	87
7	VÝSLEDKY DISERTAČNÍ PRÁCE -----	89
7.1	ZHODNOCENÍ MDP JAKO SOUČÁSTI STRATEGIE PODNIKU -----	89
7.1.1	<i>Členění technik mezinárodního daňového plánování dle oblasti činnosti -----</i>	<i>89</i>
7.1.2	<i>Charakteristika MDP na základě modifikace Porterovy typologie strategií -----</i>	<i>89</i>
7.1.3	<i>Investiční strategie nadnárodní společnosti -----</i>	<i>90</i>
7.1.4	<i>Deformace strategie lokálního podniku -----</i>	<i>90</i>
7.1.5	<i>Implementace mezinárodního daňového plánování do podnikové strategie -----</i>	<i>92</i>
7.1.6	<i>MDP jako nástroje vytváření konkurenční výhody podniku -----</i>	<i>93</i>
7.2	SCÉNÁŘ BUDOUCÍHO VÝVOJE DAŇOVÝCH RÁJŮ -----	95
7.2.1	<i>Specializace daňových rájů – daňová konkurence -----</i>	<i>95</i>
7.2.2	<i>Harmonizace fiskálních politik -----</i>	<i>96</i>
7.3	VÝZVA SUBJEKTŮ K ÚČASTI NA DOTAZNÍKOVÉM ŠETŘENÍ -----	100
7.4	KVALITATIVNÍ ANALÝZA ALOKACE SVĚTOVÝCH PŘÍMÝCH ZAHRANIČNÍCH INVESTIC -----	102
7.5	KVALITATIVNÍ ANALÝZA ALOKACE ZAHRANIČNÍCH INVESTIC VE SVĚTĚ DLE PODÍLU FDI NA GDP -----	108
7.6	KVALITATIVNÍ ANALÝZA ALOKACE PŘÍMÝCH ZAHRANIČNÍCH INVESTIC VE VZTAHU K ČR --- -----	113
7.7	KVALITATIVNÍ ANALÝZA DYNAMIKY ALOKACE PŘÍMÝCH ZAHRANIČNÍCH INVESTIC VE VZTAHU K ČR -----	120
7.8	KVANTITATIVNÍ ANALÝZA ALOKACE PŘÍMÝCH ZAHRANIČNÍCH INVESTIC VE SVĚTĚ V ZÁVISLOSTI NA DAŇOVÉM ZATÍŽENÍ -----	128
7.9	KVANTITATIVNÍ ANALÝZA ALOKACE PŘÍMÝCH ZAHRANIČNÍCH INVESTIC V ZÁVISLOSTI NA BILATERÁLNÍCH EFEKTIVNÍCH DAŇOVÝCH SAZBÁCH ČR V ROCE 2001 -----	139

7.10	DOPLŇUJÍCÍ ANALÝZA ALOKACE PŘÍMÝCH ZAHRANIČNÍCH INVESTIC V ZÁVISLOSTI NA VELIKOSTI SÍTĚ SMLUV O ZAMEZENÍ DVOJÍHO ZDANĚNÍ A SMLUV O OCHRANĚ INVESTIC V ROCE 2001 -	150
7.11	DISKUSE NAD VÝSLEDKY	155
8	ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ	158
8.1	NAPLNĚNÍ CÍLŮ PRÁCE – VĚCNÉ POZNATKY	158
8.1.1	<i>Důsledky daňové konkurence</i>	158
8.1.2	<i>Frekvence mezinárodního daňového plánování</i>	159
8.1.3	<i>Regrese a korelace mezi daňovým zatížením a FDI</i>	160
8.2	TEORETICKÉ PŘÍNOSY PRÁCE	163
8.3	PRAKTICKÉ PŘÍNOSY PRÁCE	163
8.4	DOPORUČENÍ	164
9	SEZNAM LITERATURY A ZDROJŮ	166

1 Seznam zkratek

- ČNB - Česká národní banka
- EATR - effective average tax rate (efektivní průměrná daňová sazba)
- ECJ - European Court of Justice (Evropský soudní dvůr)
- EHP - Evropský hospodářský prostor
- EMTR - effective marginal tax rate (efektivní marginální daňová sazba)
- FDI - foreign direct investments (zahraniční přímé investice)
- FATF - Financial Action Task Force on Money Laundering
- FSF - Financial Stability Forum (Fórum finanční stability)
- GDP - gross domestic product (hrubý domácí produkt)
- GNP - gross national product (hrubý národní produkt)
- HDP - hrubý domácí produkt
- IMF - International Monetary Fund (Mezinárodní měnový fond)
- M&A - Mergers and Acquisitions (fúze a akvizice)
- MDP - mezinárodní daňové plánování
- MF ČR - Ministerstvo financí České republiky
- MNE - multinational enterprise (nadmárodní společnosti)
- OECD - Organisation for Economic Co-operation and Development
- OZ - Obchodní zákoník
- PPE - property, plant a equipment - klíč členění FDI na jednotlivé složky
- R&D - research and development (výzkum a vývoj)
- SFDI – Státní fond dopravní infrastruktury
- UK - United Kingdom (Velká Británie)
- UNCTAD - United Nations Conference on Trade and Development
- WTO - World Trade Organisation (Světová obchodní organizace)
- WB - World Bank (Světová banka)
- ZDP - Zákon o daních z příjmů
- ZoIP - Zákon o investičních pobídkách
- ZSVE - země střední a východní Evropy
- ŽZ - Živnostenský zákon

2 Úvod

Prvními známými obchodníky, kteří se snažili získat daňové výhody z geografické alokace svých aktivit, byli Staří Řekové, pro které se staly daňovými ráji malé ostrůvky v blízkosti Athén, na nichž skladovali své zboží a vyhnuli se tak dvouprocentnímu poplatku při dovozu a vývozu zboží, jež polis vybírala.

Lokality, jež si uvědomily možnost zvýšení svojí atraktivity zavedením daňových a celních preferenčních režimů, se pomalu stávaly tradičně vyhledávanými regiony. Osvobození od všech daní mohli využít středověcí obchodníci a řemeslníci usídlivše se v londýnském City. O rozmach přístavu Flander se zasloužilo mimo jiné jeho postavení daňového ráje v šestnáctém až osmnáctém století. Stejně tak, pokud měli angličtí dodavatelé sukna možnost volby, dali přednost exportu do Belgie, než prodeji na domácím trhu, což jim umožnilo požívat výhod na clech a daních. Britské kolonie v severní Americe směřovaly počátkem osmnáctého století svoji produkci do Latinské Ameriky, čímž se vyhnuly finančnímu břemenu uvalenému Británií na dovoz ze severoamerických kolonií.

První novodobou společností využívající možnosti daňového ráje byla finančně závislá, účelově založená pojišťovna na Bermudách v roce 1927. Ovšem skutečný přelom ve vývoji daňových rájů a jejich rozmach přichází po druhé světové válce. Světové ekonomiky se vrhly do poválečné obnovy hospodářství a většinou úspěšně. Prosperovaly také soukromé osoby, které se snažily svůj majetek a investice co nejefektivněji zhodnotit. Jednou z cest, jež zvolily, se stala i minimalizace daňového zatížení prostřednictvím služeb daňových rájů a offshore center.

Druhá vlna rozšíření daňových rájů se přelila světem na přelomu osmdesátých a devadesátých let. Na počátku bylo nastolení diktatury Manuela Noriegy, čímž se pozice Panamy jako vyhlášeného daňového ráje vytratila. Panamští právníci, spolu se svými kolegy z Britských Panenských ostrovů, vytvořili optimální podmínky pro přesun svých klientů na toto souostroví, a to zajištěním přijetí Výnosu o mezinárodních obchodních společnostech (1984), který zde umožňoval nenáročnou registraci offshore společností. Ohlas této právní normy předčil očekávání svých tvůrců, upoutal pozornost mnoha investorů a výrazně zvýšil příjmy státního rozpočtu Britských Panenských ostrovů v podobě paušálních daní a registračních poplatků.

Tento makroekonomický aspekt nezůstal bez odezvy. Některé státy a autonomní oblasti se chopily příležitosti a vybudovaly si svojí daňovou politikou prominentní postavení v rámci světové ekonomiky. Rodina daňových rájů se utěšeně rozrůstala využívající právních norem osvědčených na Britských Panenských ostrovech a v offshore lokalitách dnes můžeme najít registrované pobočky nejvýznamnějších mezinárodních společností a slovných finančních institucí. A zde lze nalézt kořeny konkurenčního boje o investory a obchodníky, jež v podmínkách globální ekonomiky akceleruje. Země, jež mají tradičně vysoké daňové zatížení, jsou konfrontovány s daňovou emigrací svých potenciálních poplatníků a pokud si tento fakt připustí, snaží konkurenci daňových rájů čelit. Některé přizpůsobí svoji daňovou politiku globální světové ekonomice, jiné státy vyvíjejí tlak na eliminaci vlivu daňových rájů a zemí s nižší daňovou zátěží. Tento trend lze demonstrovat na přístupu některých zemí staré patnáctky EU, převážně zemí s historicky danou vyšší daňovou zátěží, k novým členům EU s nižší mírou zdanění. A během konkurenčního boje o investory se dál vedou méně či více zasvěcené diskuse o míře vlivu daňového zatížení na rozhodování investorů a také tom, zda tento proces dopad chápat jako škodlivou či prospěšnou daňovou soutěž.

3 Přehled o současném stavu problematiky

Tato kapitola vymezí možnosti využití daňových rájů a detailně popíše obecné principy fungování společností etablovaných v daňových rájích, což jsou informace, z nichž bude vycházet část dále představených analýz a od nichž se bude odvíjet interpretace výstupů ekonometrické analýzy.

3.1 Terminologická a teoretická východiska

3.1.1 Mezinárodní daňové plánování

Mezinárodní daňové plánování formuluje Petrovič (1998) jako systematickou analýzu a následné použití veškerých možných kroků a nástrojů, které by mohly směřovat ke snížení celkové daňové povinnosti poplatníka v současném nebo budoucím období, a to především prostřednictvím rozmístění příjmů do jednotek, které jsou zdaňovány v rozdílných daňových režimech za současného využití snížených sazeb a jiných výhod, umožněných daňovými zákony. Mezinárodní daňové plánování také bývá někdy nahrazováno termínem mezinárodní daňová optimalizace.

3.1.2 Daňová politika

Realizaci mezinárodního daňového plánování umožňuje odlišný přístup jednotlivých vlád k daňové politice. Za výstižnou lze označit definici **daňové politiky** Kubátové a Vítka (1997), která ji popisuje jako zkoumání praktického uplatňování obecných ekonomických zásad a principů při tvorbě a fungování jednotlivých daňových systémů, přičemž pozornost je soustředěna i na srovnání národních daňových soustav a na jejich vzájemné interakci. Podle stejných autorů se daňová politika teoreticky převážně formuje na základě politických tlaků a časově aktuální daňové teorie, jež se stala základním kamenem pro určení kritérií analyzujících jednotlivé daně a daňové systémy z pohledu vlády. Jde především o neutralitu působení na chování jednotlivých ekonomických subjektů a o daňové zatížení konkrétní daní, či celou soustavou veřejných příjmů. Odborníci ale

upozorňují, že v čase a mezi jednotlivými zeměmi se mění důraz, který je jednotlivým principům přikládán. V padesátých a šedesátých letech se ekonomové soustřeďovali na analýzu problémů horizontální spravedlnosti, naopak od osmdesátých let jsou v centru jejich pozornosti otázky spojené s vlivem zdanění na rozhodování investorů či s dopady různých způsobů zdanění na růst ekonomiky.

3.1.3 Daňový ráj, offshore centrum

Jak uvádí Laurent Leservoisier (1996), právě orientace investorů na minimalizaci daňového zatížení v podmínkách internacionalizace a daňová disparita mezi státy, byly jedněmi z faktorů vedoucích k expanzi **daňových rájů**. Ale pouze faktor konkurenční výhody v podobě daňových benefitů nestačí k tomu, aby země mohla být označena za daňový ráj. Nutným požadavkem je celkově příznivé prostředí, jež sestává z mnoha faktorů.

Všeobecně uznávanou definicí daňového ráje nebo offshore centra nenajdeme v žádné publikaci ani právním předpisu. Dle Petroviče (1998) definic daňových rájů existuje tolik, kolik existuje daňových rájů.

Kromě toho každý stát, který se snaží omezit prostor mezinárodního daňového plánování, vymezuje vlastní charakteristiky, popřípadě svůj seznam zemí s privilegovaným daňovým režimem (daňových rájů) podle toho, jak právní řády daňových rájů korespondují s právní úpravou dané země. Nakolik je "listina daňových rájů" variabilní, si lze přestavit po zjištění, že každé ministerstvo americké vlády vede vlastní soupis takto označených zemí.

Podle Štěpána Kleina (1998) je **daňovým rájem** každá oblast, která nezdaňuje určité či veškeré ekonomické aktivity či majetek, nebo určité či všechny subjekty. Pro posouzení toho, zda je ta která oblast daňovým rájem, je proto rozhodující vztah subjektu k této zemi a druh ekonomické aktivity, jež hodlá vyvíjet, případně majetek, který hodlá vlastnit.

Daňové ráje tedy můžeme rozdělit do dvou velkých skupin: První skupinu tvoří malé státy nebo závislá území, buď ostrovní (Bahamy, Cookovy ostrovy) nebo v blízkosti bohatých velkých států (Andorra, Monako). Tyto země nezdaňují příjmy či majetek svých občanů a prostředky pro chod administrativy získávají jiným způsobem (turistika, apod.). Tato skupina se nazývá offshore. Druhá skupina

zahrnuje velké státy s nadprůměrným zdaněním (“onshore”), které vyčlení určité oblasti nebo druhy ekonomické aktivity, a to v zájmu podpory ekonomiky a pro tato území nebo aktivity, je možné získat daňové výhody, případně daňové prázdny nebo atraktivní výjimky. Typickým představitelem je například Irsko či Holandsko.

Adam Starchild (1994) definoval **daňový ráj** jako takovou zemi, jejíž právní řád, opatření, tradice a v některých případech smluvní ustanovení umožňují snížení celkového daňového zatížení .

Velice nekompromisní terminologií se při charakteristice daňového ráje vyznačuje Presnerův Slovník mezinárodního podnikání (1995), jenž jej popisuje jako zemi, kde je kapitál pocházející ze zahraničí nebo kapitálový zisk zdaněn málo nebo vůbec ne, protože je takovýto stát středem pozornosti těch, kteří hledají místo k ukrytí svých peněz.

Z pozice profesionálů autor “Encyklopedie daňových rájů”, Petrovič (1998), např. rozlišuje na teoretické úrovni pojem daňový ráj a offshore centrum. Za **daňový ráj** označují každou zemi nabízející větší daňové výhody pro investory, například přijetím jediného zákona osvobozující určitý druh společností od daní a **offshore finanční centra** definují jako země, jež kromě speciálního daňového režimu pro investory splňují i další podmínky pro rozvoj podnikání na svém území, mezi které se řadí kvalitní infrastruktura, spolehlivý bankovní systém, funkční soudní systém a kvalitní právní předpisy. Ve finanční praxi se pro nemožnost přesného vymezení a pro snadnější orientaci v problematice chápou oba pojmy jako substituční termíny, čehož se přidržíme i při dalším zpracování práce.

3.1.4 Tax avoidance versus tax evasion

Činnosti, které se spojují s daňovými ráji se pohybují nejen v rámci zákona, ale i mimo něj. Rozčlenění těchto aktivit umožní lépe se orientovat v problematice daňových rájů, ale také předejde omylům, které by mohly být v praxi osudové.

V prvé řadě musíme vyčlenit činnosti, které se nevztahují přímo k daňové optimalizaci. Jedná se o aktivity na základě doslovného anglického překladu nazývané jako **praní špinavých peněz**. Jde o legalizaci původu finančních prostředků získaných nelegálními aktivitami, většinou spadajících do sféry organizovaného zločinu. Tato problematika se dnes dostává do popředí nejen ve

spojení s daňovými ráji, ale také se zeměmi střední a východní Evropy, jak demonstřují práce (Robinsona) 1994, Nožiny (1999) a Němce (1995).

Nyní se můžeme soustředit na aktivity směřující různými prostředky primárně ke snížení daňového zatížení. Za základní kámen je možné považovat definici **Štěpána Kleina (1998)**, která vychází z toho, že daňové zákony v dnešní době mají za cíl:

1. stanovit způsoby, od koho, z čeho a jak vybírat daně, a
2. přilákat zahraniční investory (v některých zemích).

Pokračuje tím, že žádný zákon není dokonalý a lidé, kteří se daněmi zabývají, znají jejich slabiny – místa v zákonech, která je možno využít v zájmu poplatníka, aniž by tím byl zákon porušen. Tomuto postupu se říká **TAX AVOIDANCE** (vyhýbání se daním) a není trestný (což je podstatou a sekundárním cílem daňového plánování), na rozdíl od **TAX EVASION** (daňového úniku), který spočívá v porušování daňových zákonů jedné nebo více zemí. Je možné se také setkat s termínem **TAX MITIGATING** (zmírňování daní), což ve své podstatě znamená uspořádání snižující celkové daňové zatížení (nikoli úplné se vyhnutí zdanění). Obecně lze považovat tax mitigating za jednu z technik tax avoidance. Mezinárodní daňové plánování prostřednictvím technik tax avoidance využívá daňových aspektů mezinárodních obchodních vztahů a mezinárodních daňových legislativ jednotlivých zemí.¹

Hranice mezi tax avoidance a tax evasion není jasně vymezena především z toho důvodu, že se státy obávají, že podnikatelské subjekty jsou schopny uspořádat své záležitosti po formální stránce tak, aby své daňové břemeno snížily nebo eliminovaly. Z toho důvodu se daňové úřady při vybírání daní řídí tzv. skutečným obsahem právního úkonu, přičemž důkazní břemeno leží na poplatníkovi.

Také **Laurent Leservoisier (1995)** vidí problém v tom, že poplatník se někdy daním vyhne použitím zcela legálních opatření, které jsou však v rozporu s předmětem a duchem zákona. V tomto případě poplatník zneužívá zákona a je za to stíhán, i když proti němu nemůže být použito žádné konkrétní sankce. Při zpracování

¹ České právo zná pouze pojem "trestný čin krácení daně", tedy tax evasion. Nicméně obsahuje několik tzv. anti-avoidance ustanovení.

této zásadní otázky se pak přidržuje rozdělení finančních operací autorů tzv. Gordonovy zprávy:

1. Využívání daňových rájů bez daňové motivace – jde o operaci v daňovém ráji, která však nemá žádný vliv na daňovou povinnost. (Pobočka americké banky podléhající plné daňové povinnosti v USA.)
2. Využívání s daňovým účinkem, který zcela odpovídá liteře a duchu zákona. (Jako příklad uvádí osvobození společností investujících na ostrově Svatého Martina. Cílem tohoto opatření je podpořit industrializaci země.)
3. Zúžený pojem mezinárodního daňového plánování autoři zakládají na principu vyhledávání nejméně nákladné daňové cesty pro jednotlivce či společnosti. Jako podskupinu mezinárodního daňového plánování pak definují tzv. agresivní daňové plánování, které využívá legislativních a administrativních mezer.
4. Daňový podvod je popsán jako čin, jímž se poplatník snaží uniknout podvodným způsobem plnění svých zákonných povinností. Sem tvůrci této koncepce řadí i opomenutí deklarovat své příjmy.

Z této zprávy dle Leservoiser (1996) vyplývá, že vyhýbání se daním bylo uznáno jako legální legislativou většiny rozvinutých zemí.

Činnosti spojené s daňovými ráji zapadají do obecného členění právních úkonů týkajících se daní vypracované Jean-Claudem Martinezem (1995):

Daňový únik a vyhýbání se daňové povinnosti

Legálnost	Technika	Právní klasifikace
Nezákonná oblast	Daňový podvod	Daňový únik
Šedá zóna	Zneužití zákona	Rozhraní tax avoidance a tax evasion
Zákonná oblast	Daňová obratnost	Vyhýbání se daňové povinnosti
	Neprovedení zdanitelného plnění	
	Využití zvýhodněných daňových režimů	
	Omyl	Právně určená oblast
Bezchybné dodržování zákona		

Jako pomyslný hraniční kámen mezi tax avoidance a tax evasion může sloužit rozhodnutí Horní sněmovny britského parlamentu (z března 1981), které uvádí Pavel Petrovič (1998), ve dvou případech vyhýbání se dani z příjmu prostřednictvím umělé ztráty, která kompenzovala kapitálové zisky. Výrok zněl, že schémata pro vyhnutí se

daňové povinnosti budou přehlížena, neboť jsou umělá a daňově neplatná, jestliže platí následující čtyři principy:

1. Schéma nemá komerční opodstatnění, protože neexistuje možnost, že by v budoucnu daňový plátce kompenzoval ztrátu (z pohledu daňového výnosu) vytvořením zisku.
2. Transakce by nebyly uzavřeny bez daňových motivů.
3. Transakce byly jednotlivými kroky série, která vrací daňového poplatníka do stejné pozice, z jaké začínal, než dosáhl zisku snížením daně.
4. Peníze potřebné pro transakci jsou vynaloženy pouze na účely vytvoření schématu a jsou navraceny při dokončení schématu.

Po roce 1981 se objevily případy, kdy nebylo nutné, aby došlo k naplnění všech podmínek – stačilo, že zde byla jasná motivace daňového subjektu vyhnout se placení daní prostřednictvím transakcí, které neměly jiné ekonomické opodstatnění než snížit daň.

Aktuální přístup EU k problematice MDP lze nalézt v **judikátu ECJ C-196/04**, který sice říká, že společnosti nebo osoby se nemohou neoprávněně nebo podvodně domáhat norem Společenství. Nicméně okolnost, že společnost byla založena v některém členském státě za účelem využití výhodnějších právních předpisů, a to včetně daňových, není sama o sobě dostačující k učinění závěru o zneužití svobody usazování.

A dále ECJ konstatuje, že skutečnost, že úmysl získat daňovou výhodu byl podnětem k založení dceřinné zahraniční společnosti, jakož i k provedení transakcí mezi touto posledně uvedenou společností a společností-rezidentem, nemůže stačit k vyvození závěru o existenci čistě vykonstruované operace a daňovém úniku.

A navazuje tím, že když kritéria, na nichž spočívá test legality konání subjektu, jsou v rozporu s právem Společenství, jejich aplikovatelnost není na místě.

Závěrem k legálnosti mezinárodního daňového plánování lze říci, že oprávněnost daňového plánování z titulu právní úpravy nakonec plyne z přístupu veřejných institucí k otázce morálky daňové povinnosti. Fakticky lze toto pravidlo charakterizovat na základě dosavadních zkušeností tak, že legální je využít možností, které nabízejí daňové ráje v rámci obchodních aktivit, ale není tolerováno předstírání

vztahů, které směřují výlučně a pouze ke snížení daňového zatížení výnosu z aktivit, jež s činnostmi v daňovém ráji ani nepřímo nesouvisí.

3.1.5 Přímé investice a offshore společnost

Durčáková a Mandel (1998) definují termín přímých investic jako takové investice, při kterých domácí investoři získávají takový podíl na základním kapitálu zahraničního podniku, který umožňuje jeho plnou kontrolu. Ovšem odborníci z praxe se nemohou sjednotit v názoru, zda lze takto chápat podíl 51 % nebo i podíl nižší. Určení tohoto podílu je účelné nikoli pro stanovení míry kontroly nad podnikem, což je relativní záležitost v závislosti na podílu ostatních investorů, ale pro určení daňového zatížení a pro konfrontaci přímých investic s legislativními omezeními či podporou, jež se většinou odvíjí od procenticky stanoveného podílu na vlastním jmění, přičemž tento podíl je stanoven zákonem v každé zemi odlišně.

Podnik realizuje v zahraničí činnost prostřednictvím zahraniční pobočky (tzv. organizační složky) nebo zahraniční subsidiarity. Pro mezinárodní daňové plánování je v těchto způsobech zcela zásadní rozdíl. Zahraniční pobočku je nutno považovat za dílčí část v organizaci nadnárodní společnosti s omezenými rozhodovacími pravomocemi. Pobočka obvykle nese název mateřské společnosti (nemusí) a její bilance je součástí celkové bilance organizace. V mateřské zemi je zisk pobočky zdaňován jako součást zisku celé organizace. Pokud je pobočka zároveň zdaňována v zemi jejího působení, může být v mateřské zemi celková daň společnosti snížena o daň zaplacenou v zahraničí, přičemž snížení daně bývá maximálně do výše domácího zdanění. Obvykle se tímto způsobem předchází dvojímu zdanění, ale nejsou vyloučeny ani jiné metody, jež budou předmětem kapitoly o zamezení dvojího zdanění.

Subsidiarita je napojena na mateřskou společnost pouze prostřednictvím kapitálové účasti multinacionální společnosti a není, což je důležité pro daňovou optimalizaci, jejím vnitřním organizačním článkem. Na subsidiaritu je možné pohlížet jako na samostatnou společnost s plnou právní (tedy i "daňovou") subjektivitou. Její jméno se obvykle liší od jména mateřské společnosti. Mateřská společnost může subsidiaritu buď nově založit nebo odkoupit akciový podíl existující společnosti, čímž se společnost, jejíž podíl odkoupila, fakticky stává její subsidiaritou. Společnost založená mateřskou společností formou subsidiarity

v daňovém ráji, převážně za účelem snížení daňového zatížení mateřské společnosti, je označována jako **OFFSHORE SPOLEČNOST**. Navzdory převládajícímu názoru veřejnosti, že daňové ráje jsou proslulé země Karibiku, můžeme nalézt offshore společnosti po celém světě. Oba způsoby přímých investic jsou v rámci mezinárodního plánování velice frekventované, nicméně primárně využívány jsou offshore společnosti.

Na přímých investicích je postaven vznik nadnárodních společností a jejich význam a podíl na celkových investicích v době globalizace neustále roste. O to větší význam jim je přisuzován, o co více společností proniká do tajů mezinárodní daňové optimalizace. Přímé investice se vždy objevují v prvním a posledním kroku mezinárodní daňové optimalizace, většinou jsou však svázány s činností společnosti založené v daňovém ráji obecně.

3.1.6 Daň jako ekonomická kategorie

Definice daně a její postavení v rámci veřejných příjmů

Daně představují jeden z druhů příjmu veřejných rozpočtů (státních, municipálních nebo vyšších stupňů územní samosprávy). Kubátová a Vitek (1997) obecně rozdělují veřejné příjmy na daně, poplatky a půjčky, které definují následovně:

Daň je povinná, zákonem určená platba do veřejného rozpočtu. Je to platba neúčelová, neekvivalentní a pravidelně se opakující buď v časových intervalech nebo při stejných okolnostech a je nenávratná. Neúčelovostí se rozumí skutečnost, že konkrétní daň v určité výši nemá financovat konkrétní vládní projekt, nýbrž se stane součástí celkových příjmů veřejného rozpočtu, ze kterého se budou financovat různé veřejné potřeby. Neekvivalentnost pro poplatníka znamená, že nemá nárok na protihodnotu ve výši odpovídající platbě. Z ekonomického hlediska patří mezi daně i **cla**, neboť se jedná o povinnou neúčelovou platbu do státního rozpočtu, placenou při přechodu zboží nebo služby přes státní hranici.

Poplatek pak má být peněžním ekvivalentem za služby poskytované veřejným sektorem. Jako takový je obvykle účelový, dobrovolný, nepravidelný a nenávratný. V případě poplatku vstupují subjekt a stát (obce) do transakce. Místní poplatky do rozpočtů obcí placené u nás však nejsou poplatky v pravém slova

smyslu. Mají všechny atributy lokálních daní a v jiných zemích se také místními daněmi nazývají.

Jasná hranice mezi daní a poplatkem v praxi neexistuje. Takovým velmi sporným příkladem jsou **příspěvky na sociální zabezpečení**. Mezi daně je řadí obligatornost jejich placení, přičemž výši příspěvku určuje převážně výše příjmu, ze kterého se platí, podobně jako u daně. Dále jsou to platby povinné, zákonem určené. Někdy jsou příspěvky placeny do zvláštního fondu a ne do veřejného rozpočtu jako daně, avšak příspěvky zpravidla nepokrývají celé náklady systému pojištění a je nutno tyto fondy dotovat ze státního rozpočtu. Dotace ovšem také spíše řadí příspěvek na sociální zabezpečení do skupiny daní. V České republice jsou příspěvky na sociální zabezpečení (zahrnující nemocenské, důchodové a příspěvky na státní politiku zaměstnanosti) příjmem státního rozpočtu, zatímco příspěvky na zdravotní pojištění plynou do zvláštního fondu, do něhož přispívá i státní rozpočet. Klasifikace OECD respektuje charakter příspěvků na sociální zabezpečení a řadí je ve své klasifikaci mezi daně.

Zdrojem finančních prostředků vlád jsou také půjčky. **Půjčka** je úvěrový příjem státního rozpočtu. Je návratná včetně úroku, nepovinná a nepravidelná platba účelového nebo neúčelového charakteru. Veřejné půjčky jsou realizovány prostřednictvím úpisu státních, obecných a dalších cenných papírů, popřípadě přímých finančních půjček.

Při aplikaci mezinárodního daňového plánování je subjekty obvykle zohledňováno finanční zatížení skládající se mimo jiné z povinných odvodů v podobě cel, poplatků, pojistného a efektivního daňového zatížení, jejichž struktura a výše jsou výrazem přístupu dané země k podnikatelským subjektům a také přímým zahraničním investicím.

Třídění daní

Základní členění daní se řídí dle vazby na důchod poplatníka. Dělí daně na přímé, které platí poplatník na úkor vlastního důchodu a předpokládá se, že je nemůže přenést na jiný subjekt a na daně nepřímé, u nichž je předpoklad, že subjekt, který daň odvádí, neplatí přímo z vlastního důchodu, ale přenáší daně na jiný subjekt.

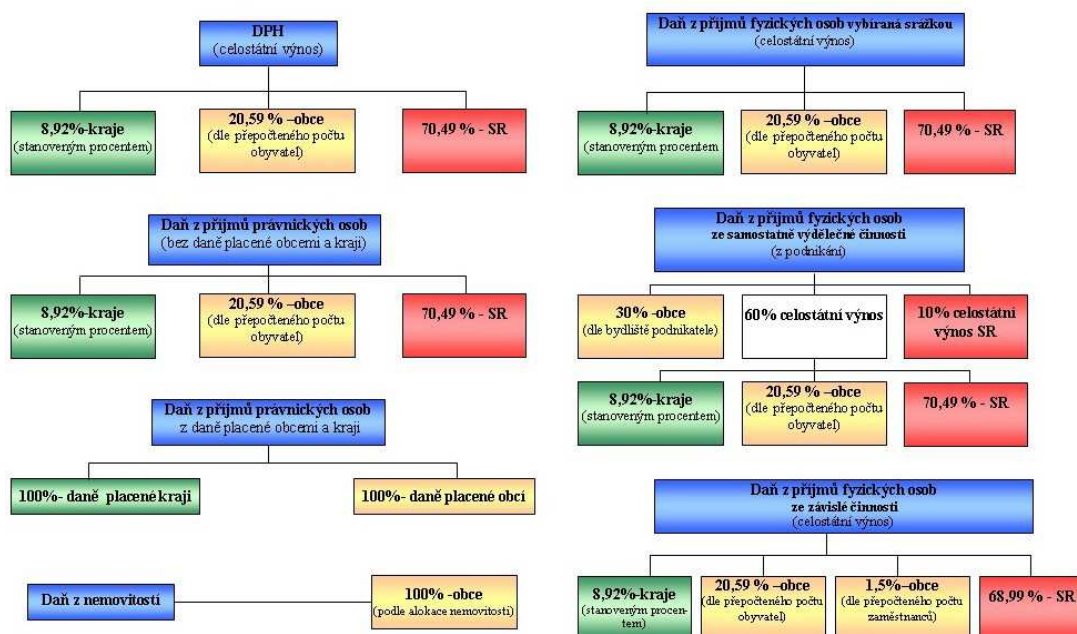
Podle *rozpočtového určení* se dělí daně na státní plynoucí do státního rozpočtu a na místní daně, jež jsou příjmem krajů a obcí. Pokud správce daně spravuje daně, které nejsou příjmem státního rozpočtu, převádí jejich výnos podle

zákonného rozpočtového určení. Právní úprava daňových příjmů krajů a obcí je uvedena v zákoně č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o rozpočtovém určení daní") a vyhláška č. 328/2005 Sb., o podílu jednotlivých obcí na stanovených procentních částech celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty.

Aktuální rozpočtové určení daní demonstruje následující schéma:

Graf 1 Rozpočtové určení daní

Schéma rozdělení daní od 3.1.2005 (bez SFDI, poplatků a pokut)

Zdroj: MF ČR - <http://cde.mfcr.cz/>

Podle předmětu se rozlišují daně důchodové (z příjmu), ze spotřeby, z majetku, z hlavy (paušální, bez ohledu na příjem) a výnosové (postihující určitý typ výnosu ve specifické oblasti podnikání). Podle charakteru se respektují daně kapitálové, uložené na stavovou veličinu (typické jsou daně z majetku) a daně běžné, uložené na tokovou veličinu (typický příklad je příjem za období). Cílem daňového plánování je snížení primárně přímých daní, nejčastěji daní z příjmů z právnických osob.

System veřejných příjmů v ČR

Souhrn daní a poplatků platných v daném státě tvoří jeho daňovou soustavu. Vzhledem k tomu, že v našem státě je systém daní koncipován na jiném principu než uznávaný systém OECD a nezahrnuje některé platby, jako příspěvky na sociální zabezpečení, jež systém OECD definuje jako daně, je žádoucí při některých specifických způsobech aplikace mezinárodního daňového plánování brát tento fakt v úvahu. Náš systém tyto poplatky obsahuje, ale jinak terminologicky začleněné.

3.1.8 Mezinárodní zdanění

Daňová příslušnost, daňový domicil

Otázkou zcela zásadní, z níž mezinárodní daňové plánování vychází a k jejíž nové determinace směřuje, je stanovení daňové příslušnosti subjektu.

Daňová příslušnost se rozlišuje na **osobní daňovou příslušnost**, jež se odvozuje od místa bydliště, popřípadě doby pobytu fyzické osoby a sídla či místa registrace nebo místa skutečného řízení společnosti, pokud se jedná o osobu právnickou (Spojené státy používají k určení daňové příslušnosti fyzických osob občanství) a věcnou daňovou příslušnost, pro jejíž určení je rozhodující předmět daně a jeho vztah k danému státu.

Na základě osobní daňové příslušnosti je pak subjektu přidělen daňový domicil v konkrétním státu. Právě daňový domicil v zemi s preferovaným daňovým režimem je základním kamenem mezinárodního daňového plánování.

Daňovým rezidentem (tuzemcem) v konkrétním státu pak je každá osoba, ať fyzická či právnická, která má v určité zemi daňový domicil. V takovém případě vzniká tuzemci v daném státu neomezená daňová povinnost a poplatník je zdaněn z naprosto všech svých příjmů v tuzemsku i ze zahraničí.

Subjekt, jež nemá v dané zemi daňový domicil, je označován za **daňového nerezidenta (cizozemce)** a obvykle zde podléhají dani pouze jeho příjmy ze zdrojů na území daného státu. Předmět daně a jeho vztah k danému státu je právě rozhodující pro určení **věcné daňové příslušnosti**, z níž vyplývá **omezená daňová povinnost**. Tato povinnost vzniká v zemi zdroje příjmů subjektu bez ohledu na statut rezidenta či nerezidenta (nonrezidenta). Z titulu této daňové povinnosti podléhají dani příjmy i nerezidenta (nonrezidenta).

Můžeme shrnout, že daňový rezident bude v určité zemi zdaňovat všechny své příjmy (i ze zahraničí), ale příjmy z aktivit daňového cizozemce budou podléhat dani v určitém státu pouze do výše příjmů, jejichž zdroj se nachází na území onoho konkrétního státu.

Uvedené skutečnosti ale také znamenají, že subjekt, jehož aktivity přesahují hranice států, podléhá několikerému zdanění:

- v zahraničí jako v zemi zdroje
- v zemi s daňovým domicilem jako v zemi příjemce.

Příčinou několikerého zdanění mohou být také rozporné stanovení definic příjmů, daňového domicilu či povinností rezidentů v jednotlivých státech.

Dvojímu zdanění se snaží předejít různými způsoby a technikami mezinárodního zdanění využívané státy, které si uvědomují negativní dopad případného dvojího zdanění na investiční rozhodování podnikatelů.

Zamezení dvojímu zdanění

Vzhledem k tomu, že k tvorbě daňové politiky přistupují státy, pomineme-li nedůrazné a víceméně neúspěšné snahy o harmonizaci daní v rámci Evropské unie, zcela individuálně, existují zde dvě možnosti jak předejít vzniku investičního vaku, buď na základě jednostranného přístupu nebo v rámci smlouvy o zamezení dvojímu zdanění.

Metody zamezení dvojího zdanění

První cestou je vyloučení dvojího zdanění vnitrostátními předpisy, které umožňují finančním institucím daného státu využívat tzv. “metody zamezení dvojímu zdanění”.

Ve státu zdroje příjmu

K tomuto kroku může přistoupit stát zdroje příjmů poskytnutím úlev zahraničním vlastníkům, přičemž nejčastější formou je snížení daňové sazby z dividend směřujících mimo území státu a z úroků. Tento prvek je samozřejmě silně motivující pro zahraniční investory. Země s tímto přístupem, jsou často součástí schématu mezinárodního daňového plánování a jsou to právě ony, které jsou následně označovány jako “onshore”.

Ve státu příjemce

Za řešení vhodnější a jako prevence snižování daňového zatížení obchodními subjekty prostřednictvím daňových rážů výhodnější, je považována cesta implementace vnitrostátních předpisů státem příjemce.

Stát příjemce má k dispozici následující metody zamezení dvojího zdanění:

1) Metoda plného vynětí

Tato metoda nebere příjmy rezidenta ze zahraničí vůbec v potaz a základem daně je pouze příjem v rezidentské zemi.

2) Metoda vynětí s výhradou progresse

Uvedená metoda má sice aplikaci pouze ve státech s progresivní daňovou sazbou, mezi které patří Česká republika, ale o to v těchto státech častější. Praxe rozlišuje dvě varianty:

a) top slice (horní dílec)

Příjmy ze zahraničí jsou ze zdanění vyňaty, avšak pro účely stanovení daňové sazby jsou tyto příjmy chápány jako primární část základu daně, který je navýšen sekundárními příjmy z rezidentského státu, čímž vyčíslíme výši příjmů určujících pro stanovení sazby, dle které bude vypočtena daň z příjmů pocházejících ze státu příjemce.

b) averaging (zprůměrnování)

Tento způsob je obvyklejší, pro poplatníka příznivější a také jedním z používaných v České republice. Jeho princip spočívá ve stanovení průměrného daňového zatížení, jež připadá na souhrn všech dosažených příjmů a následném uplatnění takto zjištěného procenta na výpočet daně z domácích příjmů.

Při použití metod vynětí není podstatné, zda byl vyjímáný příjem v zahraničí skutečně zdaněn. Pokud není mezi státy dohodnuto ve smlouvě o zamezení dvojího zdanění, že metoda vynětí se použije pouze tehdy, pokud byl příjem v zahraničí opravdu zdaněn a vztah se řídí výhradně vnitrostátními předpisy, je možné využít v rámci mezinárodního daňového plánování prostoru poskytovaného státem a docílit dvojího nezdanění zahraničních příjmů, pokud obě země využívají uvedenou metodu.

3) Metoda zápočtu

Metoda zápočtu obecně ukládá přiznat tuzemskému rezidentovi ke zdanění v rezidentské zemi veškeré příjmy zahrnující i příjmy (hrubé) ze zahraničí.

a) Metoda plného zápočtu

Podle metody plného zápočtu se výše celkové daně uložené v tuzemsku ze všech příjmů sníží o částku daní zaplacených v zahraničí bez přihlídnutí k výši daně, jaká byla v zahraničí uplatněna.

Tato metoda se prakticky nepoužívá, neboť při ní dochází k transferu daňových příjmů ze státu příjemce do státu zdroje příjmů, čemuž se každý rezidentský stát brání.

b) Metoda prostého zápočtu

Aby stát příjemce předešel nežádoucím dopadům na svoji příjmovou stránku rozpočtu, přistupuje v praxi k metodě prostého zápočtu, jež spočívá v omezení výše zápočtu daně zaplacené v zahraničí maximálně do výše daně, jež by připadla poměrně na zahraniční příjem v tuzemsku. Pokud tedy se příjem ze zahraničí podílí na celkových příjmech ze 40 %, pak maximální výše zápočtu je 40 % vyměřené daně.

Pokud se poplatník s daňovým domicilem v České republice dostane do situace ve které mu není umožněno započíst celou daň zaplacenou v zahraničí, nesmí převést nárok na zápočet do dalšího účetního období, ale může tuto část daně v následujícím účetním roce uplatnit jako náklad.

Metoda zápočtu se zásadně liší od metody vynětí v tom, že se dostává ke slovu pouze tehdy, pokud byla daň v zahraničí skutečně zaplacená. Maximální částka zápočtu je limitována výší sazby daně stanovené ve smlouvě o zamezení dvojího zdanění, pokud taková smlouva mezi státy existuje, i když byla nedopatřením finančního úřadu v zahraničí vybrána daň vyšší.

4) Metoda zahrnutí do daňových nákladů

V podstatě nejde o metodu zamezující dvojímu zdanění, ale o metodu zmírňující daňovou povinnost při neexistenci vnitrostátních předpisů a smluv o zamezení dvojího zdanění.

V České republice bývá metoda prostého zápočtu často aplikována v kombinaci s metodou zahrnutí nezapočtené daně jako nákladové položky pro vymezení základu daní z příjmů.

Smlouvy o zamezení dvojího zdanění

Po vnitrostátních předpisech jsou druhou cestou, jak předejít redundanci zdanění smlouvy o zamezení dvojího zdanění. Lze je definovat jako bilaterální mezinárodní smlouvy, které upravují otázku mezinárodního zdanění rezidentů signatářských zemí.

Smlouva nenahrazuje vnitrostátní daňové předpisy, nemůže tedy založit novou daňovou povinnost, ale pouze povinnost vyplývající z vnitrostátních předpisů upravuje. Řeší případy, kdy právo vybrat daň mají ve svém vnitrostátním právu zakotvené oba signatářské státy a v těchto situacích jsou smlouvy nadřazeny vnitrostátním předpisům.

Smlouvy již přímo v sobě obsahují metodiku výpočtu daně, kterou se bude každý ze zúčastněných států řídit. Nejběžnější jsou ve smlouvách zakotveny tyto přístupy:

- metoda vynětí s progresí v podobě varianty zprůměrnování
- metoda prostého zápočtu; často doplněná možností zahrnout do daňových nákladů nezapočtenou daň zaplacenou v zahraničí, přičemž se v některých případech ve smlouvách stanoví započtení daně fiktivní, kdy stát příjemce na daňovou povinnost poplatníka započte daň, kterou měl ve státu zdroje zaplatit, ale jež např. z důvodů osvobození nezaplatil (pokud tento “dodatek” neexistuje, staví poplatníka do nevýhodného postavení).

V reálu existují zúžené daňové smlouvy, které se vztahují na zamezení dvojího zdanění příjmů v konkrétní oblasti, často se jedná o mezinárodní leteckou dopravu, silniční a námořní dopravu.

Spíše se ale můžeme setkat s tzv. komplexními daňovými smlouvami, jež se obvykle pod pojmem “smlouvy o zamezení dvojího zdanění” chápou. V současnosti existují dva oficiální a uznávané vzory smlouvy o zamezení dvojího zdanění, a to vzorová smlouva OECD a OSN.

Model OSN býval používán při jednáních s rozvojovými zeměmi a je charakterizována tendencí zdanit příjmy v zemi jejich zdroje, tedy de facto potenciálně vytváří podmínky pro udržení zisku generovaného v zemích třetího světa.

Rozšířený **model OECD** respektuje partnerský vztah signatářských zemí s důrazem na reciprocitu a předpokládá vyvážený poměr investic a příjmů. Tato smlouva zdaňuje příjmy z velké části v zemi bydliště či sídla daňového poplatníka. Pro mezinárodní daňové plánování jsou často používány možnosti vyplývající z těchto smluv, neboť v kombinaci s dalšími faktory vytváří příznivé podmínky daňové optimalizaci.

Po formální stránce se oba typy smluv příliš neodlišují. Seznámení s jejich strukturou umožní lépe se orientovat v problematice dvojího zdanění, neboť dává rychlý přehled o tom co smlouva upravuje a kde hledat konkrétní právní úpravu, zda ve smlouvě (primárně) nebo ve vnitrostátním předpise daného státu. Některé z často uváděných obecných zásad a pravidel smluv, jež jsou významné pro účely mezinárodního daňového plánování a jsou obsažena i ve smlouvách o zamezení dvojího zdanění uzavřenými s daňovými ráji, zde budou rozvedena.

Ve smlouvě se předchází nedorozuměním v budoucnu konstatováním, že se tato vztahuje i na “podobné daně” upravené smlouvou zavedené v budoucnu.

Zdanění příjmů z obchodní a průmyslové činnosti je zásadně možné pouze ve státě v němž má podnik sídlo, tedy v rezidentském státu. Ve státu zdroje může být takový příjem zdaněn pouze tehdy, pokud v něm má podnik stálou provozovnu (závislou organizační složku). Obecně se za provozovnu považuje trvalé zařízení, ve kterém podnik vykonává zčásti nebo zcela činnost, ale taxativní výčet takových zařízení je součástí smlouvy. Staveniště, stavby a montáž se za stálou provozovnu považují pokud doba jejich trvání přesáhne určitou dobu. Ve smlouvách s rozvojovými státy se stejně postupuje u poradenské činnosti a některých služeb. Při daňovém plánování je důležité si uvědomit, že stálé provozovně mohou finanční úřady pro účely daně navýšit příjmy na úroveň, jakých by dosáhl nezávislý podnik obdobného charakteru. Toto pravidlo je prevencí před manipulací s příjmy převodem do státu s menším daňovým ztížením.

Dividendy, úroky a licence se většinou z titulu smlouvy ve státu zdroje zdaňují minimálně nebo vůbec ne. Obvykle jde o sazbu 10% vůči běžným 15% či 25%.

Úroky většinou nepodléhají ve státu zdroje zdanění a pokud ano, pak jsou od daně osvobozeny vládní úvěry. Částka úroků a cena licenčních poplatků za placených mezi závislými subjekty nesmí přesahovat částku obvyklou, jestli-že k tomu dojde, následovně je přesahující částka beneficianta zahrnuta do základu daně. Toto omezení má zamezit převodům zisku mezi závislými subjekty.

Příjmy fyzických osob ze závislé činnosti podléhají dani ve státu bydliště. Ve státu zdroje se zdaňují, pokud práce byla v tomto státu vykonávána a zároveň odměny pracovníka jdou k tíži stálé provozovny, jež má plátce mzdy ve státu zdroje nebo jestli-že příjemce mzdy se pobýval ve státu zdroje více než 183 dnů kalendářního roku. Uvedené skutečnosti jsou často využívány k vyhnutí se zdanění v případech, kdy mzda je vyplácena plným rezidentem státu zdroje zaměstnanci bez daňového domicilu nepřímou, přes zahraniční společnost, které je tento výdaj účtován jako poplatek za zprostředkování pracovní síly, tedy daňový náklad a tuzemský zaměstnavatel uspoří plnou částku daně, aniž by snížil mzdu svému zaměstnanci ze zahraničí. Tento aspekt je teoreticky možnou příčinou vysoké formální fluktuace dělníků z východní Evropy na našem území.

Příjmy svobodných povolání podléhají dani ve státu, v němž je příjemce rezidentem, z čehož profitují osoby s vyššími příjmy.

Smlouvy o zamezení dvojího zdanění primárně odstraňují duplicitu daňového zatížení. Ale jejich kombinací lze využít možností mezinárodní daňové optimalizace. Této skutečnosti využívají země, které vsadily nejen na “dumpingové” daňové sazby, ale také na rozsáhlou síť těchto smluv. Díky tomu se Holandsko stává nejvyhledávanějším evropským daňovým rájem velkých nadnárodních společností.

3.2 Právní rámec mezinárodního zdanění

Právní principy zdanění nadnárodních operací subjektů českého práva se opírají o několik pilířů z různých právních oblastí.

3.2.1 Smlouvy o zamezení dvojího zdanění

Součástí **mezinárodního práva veřejného** jsou již zmíněné bilaterální smlouvy o zamezení dvojího zdanění. Zásadou mezinárodního zdanění je přednost smluv o zamezení dvojího zdanění před vnitrostátním předpisem. Tím se řídí i Česká republika, kde je tento princip z pohledu mezinárodního daňového plánování vymezen jak v předpisech daňových, tak devizových.

Při mezinárodním plánování je zcela zásadní pro koncepci daňové optimalizace zda země, která hraje nebo bude potenciálně hrát roli v obchodních či finančních záměrech českého daňového poplatníka, má uzavřenou smlouvu s naším státem, případně zda existuje síť smluv v některém státě, jež ke smlouvě s Českou republikou přistoupil a na jejímž základě bude možné optimalizaci s využitím daňového ráje založit. K 1.9.2006 je Česká republika vázána smlouvami o zamezení dvojího zdanění s těmito zeměmi: Albánie, Austrálie, Ázerbájdžán, Belgie, Bělorusko, Brazílie, Čína, Dánsko, Egypt, Estonsko, Filipíny, Finsko, Francie, Chorvatsko, Indie, Indonésie, Irsko, Island, Itálie, Izrael, Japonsko, JAR, SFJR (bývalá Jugoslávie), Kanada, KLDK, Korea, Kuvajt, Kypr, Libanon, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Makedonie, Malajsie, Malta, Maroko, Mexiko, Moldávie, Mongolsko, Německo, Nigérie, Nizozemí, Norsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Rusko, Řecko, Singapur, Slovensko, Slovinsko, Spojené arabské emiráty, Srbsko a Černá Hora, Srí Lanka, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Thajsko, Tunis, Turecko, Ukrajina, USA, Uzbekistán, Velká Británie, Venezuela, Vietnam. Před podpisem v jednání smlouvy s Tádžickou republikou, Gruzií a Jordánskem.

Další otázkou je, v jaké výši byla stanovena sazba srážkové daně v daném státě zdroje pro příjmy daňových nerezidentů. V případě České republiky jde o redukci daně ze zdroje příjmů na jejím území, vyplývající z §22 a §36 zákona o daních z příjmů (586/92 Sb.). Konkrétní limit je pro každý stát a druh příjmu vysoce individuální. Pokud by se mělo dojít ke zobecnění průměrné srážkové dani stanovované ve smlouvách o zamezení dvojího zdanění pro ČR, pak se lze přiblížit sazbě 10%.

Ve většině mezinárodních smluv o zamezení dvojího zdanění je poskytnuta možnost použít dvě metody. Metodu prostého zápočtu a metodu vynětí s progresí – variantu zprůměrnování. Ve smlouvě se Slovenskem a Spojenými státy a v některých dalších je povolena pouze metoda prostého zápočtu.

3.2.2 Národní právo veřejné

Velmi důležitým aspektem smluv o zamezení dvojího zdanění je paradoxně i jejich absence. Instrukce České republiky v tomto případě přistupují k metodě prostého zápočtu, což upravuje předpis národního práva veřejného, v nejčastějších případech jmenovitě §38f zákona o daních z příjmu (586/1992 Sb.).

Dalšími právními úpravami práva veřejného, které je třeba respektovat z pohledu mezinárodní daňové optimalizace při aktivitách zahraničních společností v tuzemsku, jež se k ní přímo vztahují², jsou kromě zákona o dani z příjmu, ostatní zákony o jednotlivých daních, především:

- o dani z přidané hodnoty (588/92 Sb.),
 - o spotřebních daních (587/92 Sb.),
 - o silniční dani (16/93 Sb.),
 - o dani z nemovitostí (338/92 Sb.),
 - o dani dědické, darovací a z převodu nemovitostí (357/92Sb.), dále pak:
 - o správě daní a poplatků (337/92 Sb.),
 - pokyny MF,
- a od 1.1.2006 také Správní řád (500/2004 Sb.).

Vzhledem k “daňové” povaze některých poplatků je třeba brát v úvahu zatížení subjektů platbami pojistného na sociální zabezpečení a příspěvkem na státní politiku zaměstnanosti, například při kalkulaci nákladů organizační složky

Pro daňové plánování jsou významná ustanovení **obchodního zákoníku** (513/91 Sb.), jež omezují upravují účast zahraničních osob na podnikání, v části druhé o obchodních společnostech a družstvech, jež spadají do oblasti veřejného práva³.

² Uvažovány jsou právní úpravy, jež se vztahují na mezinárodnímu daňovému plánování v rámci základní palety jeho aktivit. Je samozřejmé, že dopad na činnost společností či jejich organizačních složek, vzniklých v důsledku zohlednění aspektů mezinárodní daňové optimalizace v rámci globální strategie podniku, mají další právní úpravy.

³ Přestože obchodní zákoník jako takový je součástí soukromého práva, tyto pasáže se řadí do práva veřejného.

Závěrem k vnitrostátním úpravám práva veřejného:

Důležitým faktem vyplývajícím z vnitrostátního práva, který se týká příjmů ze závislé činnosti vykonávané v zahraničí plynoucí českým daňovým rezidentům od zaměstnavatele se sídlem nebo bydlištěm v zahraničí nebo od zaměstnavatele se sídlem nebo bydlištěm v České republice, je skutečnost, že pokud tyto příjmy jdou k tíži stále provozovny v zahraničí, vyjímají se ze zdanění.

Z ostatního příjmu se vypočte daň metodou vynětí s progresí.

V návaznosti na smlouvy o zamezení dvojího zdanění pak platí, že pokud je to pro poplatníka výhodnější, postupuje se podle smlouvy o zamezení dvojího zdanění, jestliže ji zainteresované státy uzavřely.

3.2.3 Devizové právo

V České republice se problematiky mezinárodní daňového plánování velice úzce dotýká také **devizové právo**, především pak **devizový zákon (219/95 Sb.)** a s ním související předpisy, jehož účelem je ochrana devizové ekonomiky, zejména vyhláška č. 261/95 Sb.

Tento právní celek je součástí **mezinárodního práva veřejného** z titulu vymezení povinností soukromých devizových subjektů vůči státu a **mezinárodního práva soukromého** z titulu úprav vztahů mezi subjekty dvou odlišných devizových oblastí (České republiky a zahraničí), například uzavírání obchodních vztahů mezi tuzemcem a cizozemcem.

Z hlediska offshore operací jsou podstatná ustanovení devizového zákona o přímých investicích, operacích se zahraničními cennými papíry a finančních derivátech, poskytování finančních úvěrů, jiných než přímých investicích, pohledávkách, závazcích a bankovních účtech.

Devizový zákon také rozlišuje tuzemce a cizozemce, ale definuje je jinak, než zákon o daních z příjmu. Podle devizového zákona se území České republiky označuje jako **tuzemsko** a fyzická osoba s trvalým pobytem v tuzemsku nebo právnická osoba se sídlem v tuzemsku jako **tuzemec**. Z tohoto hlediska může být devizovým tuzemcem i cizí státní příslušník, pokud získá trvalé povolení k pobytu. **Cizozemec** je pak vymezen doplňkově k tuzemci negativně, jako fyzická či právnická osoba, jež není tuzemcem. Pro účely mezinárodního daňového plánování

je významný fakt, že devizovým tuzemcem je i organizační složka tuzemce v zahraničí (19).

Faktorem často určujícím oprávnění subjektů devizového vztahu je, zda byl takový subjekt (tuzemec či cizozemec) označen jako **devizové místo**. Pro účely mezinárodního plánování postačí definice devizového místa jako subjektu s preferovaným devizovým režimem, většinou působícím jako banka či na základě **devizové licence**.

K mezinárodnímu daňovému plánování se potenciálně vztahuje pojem **devizové povolení**, což je individuální právní akt a rozšiřuje práva nedevizového místa. Techniky daňového plánování jsou převážně koncipovány tak, aby devizové povolení nebylo třeba.

Oprávněnými subjekty devizově-právních vztahů jsou následující **devizové orgány** státu: Ministerstvo financí ČR s celní správou a Česká národní banka.

Závěrem k devizovému právu:

Mezinárodní daňové plánování využívá převodu majetku a finančních prostředků (měny) ze země, která podnikatelský subjekt znevýhodňuje, do země, jež jej podporuje. Tyto aktivity mají vliv na platební bilanci státu a to je důvod, proč stát tuto soustavně činnost mapuje, ne-li přímo reguluje. Pokud se tedy český rezident rozhodne k některé z výše uvedených činností, je nutné dbát pozorně ustanovení devizového zákona.

3.2.4 Zákon o investičních pobídkách

Z hlediska národního hospodářství vysoce důležitou a z hlediska právního neustále inovovanou oblastí jsou zahraniční přímé investice. Impulem růstu objemu příchozích investic v ČR je možnost kvalitní realizace daňového vyjednávání na nejvyšší úrovni, jež má v ČR právní základ v Zákonu o investičních pobídkách (ZIP), č. 72/2000, jenž bude předmětem další analýzy věcných aspektů primárně z hlediska daní z příjmů.

3.2.5 Primární daňové právo EU

Principy, na nichž stojí Evropská společenství, se promítají nebo by se měly promítat i do pravidel, jimiž se řídí zdanění transakcí jak mezi členskými zeměmi,

tak se třetími zeměmi. Po připojení České republiky k Evropské Unii by měla respektovat v přeshraničních transakcích zejména tyto nediskriminační zásady zakotvené v zřizovacích smlouvách Evropských společenství⁴ a dalších smlouvách uzavřených mezi členskými státy na základě konsensu (subsidiárních smlouvách a aktech zástupců členských států):

Čl. 12 Smlouvy o založení EU: Obecný zákaz diskriminace (bývalý článek 6)

Čl. 39 Smlouvy o založení EU: Volný pohyb pracovníků (bývalý článek 59)

Čl. 43 Smlouvy o založení EU: Právo svobodného usazování (bývalý čl. 52)

Čl. 49 Smlouvy o založení EU: Volné poskytování služeb (bývalý čl. 59)

Čl. 56 Smlouvy o založení EU: Volný pohyb kapitálu a platebního styku (bývalý čl. 73b)

Čl. 87 Smlouvy o založení EU: Omezení státní podpory na podporu slučitelnou se společným trhem (bývalý čl. 92)

Čl. 93 Smlouvy o založení EU: Zakotvení snahy o harmonizaci nepřímých daní (bývalý článek 99)

Obecně znějící pravidla získávají na významu, pokud si uvědomíme, že v právním řádu téměř každé členské země, zejména nových členů EU, lze nalézt ustanovení porušující výše uvedené principy, a to nejen v oblasti daňového práva, jak uvádějí ve své práci Lang, Schuch a Staringer (2005).

3.2.6 Sekundární daňové právo EU

Sekundární právo je vytvářeno akty orgánů Společenství, jež jsou konstituovány právem primárním, takže sekundární právo z primárního vychází a na něj navazuje.

V daňové oblasti hovoříme o pozitivní a negativní daňové harmonizaci.

⁴ Smlouva ES (EHS) má charakter obecné právní úpravy, smlouvy ESUO a ESAE mají pak charakter speciální právní úpravy. Na základě těchto zásad vznikly další normy primárního práva jako např. Smlouva založení o EU a Slučovací smlouva.

Pozitivní harmonizace daňových systému EU

Pozitivní daňová harmonizaci zahrnuje sblížení daňových soustav členských států na základě implementace právních aktů, jež jsou výstupem legislativní činnosti orgánů EU kromě Evropského soudního dvora.

Základní akty orgánů EU zahrnují:

- a) **Nařízení** – závazný akt (právní normativní akt závazný pro členské státy i subjekty práva těchto států)
- b) **Směrnice** – definuje pouze cíl a výstup; forma a postup její aplikace pro dosažení definovaného cíle je na rozhodnutí jednotlivých států. Směrnice jsou frekventovaným nástrojem daňové harmonizace.

V oblasti *harmonizace DPH* byly dle Nerudové (2005) základy harmonizace položeny především těmito směrnici a jejich novelizacemi:

- 67/227/EEC
- 67/228/EEC
- 69/463/EEC
- 71/401/EEC
- 72/250/EEC
- 77/388/EEC (legendární a dodnes bazální „šestá“ směrnice s cca 30 novelami upravující DPH)
- 91/860/EEC
- 92/77/EEC (definovala minimální sazby DPH a eliminovala jejich počet na 2, ovšem s diskutabilním úspěchem)

Jak uvádí ve své publikaci Nerudová (2005), *spotřební daně* jsou upraveny zejména třemi skupinami směrnic:

- tzv. horizontální směrnici č. 92/12/ECC (všeobecně upravující spotřební daně);
- tzv. strukturální směrnice definující rozdělení spotřebních daní;
- směrnice pro jednotlivé skupiny spotřebních daní, které definují sazby daně dle jejich předmětu (energetické produkty včetně pohonných hmot a el. energie, alkohol a alkoholické nápoje, tabák a tabákové výrobky).

Od šedesátých letech byly realizovány neúspěšné pokusy změnit princip zdanění DPH a spotřebních daní v zemi určení na zdanění v zemi zdroje. Díky udržení rozdílných sazeb ve členských státech je však dodnes aplikován princip zdanění v zemi zdroje.

Přímé daně byly z harmonizace z počátku téměř vyloučeny, nicméně s etablováním jednotného trhu vyvstává potřeba koordinovat přístup zemí EU směrnicemi také v oblasti přímých daní:

Směrnice pro oblast přímých daní jsou relativně novodobé a řeší aktuální problematiku fúzí a transferu dividend č. 90/434/EEC (doplněna směrnicí Rady č. 2005/19/EC) a otázky zdanění skupiny propojených společností č. 90/435/EEC (doplněna směrnicí 2003/123/EEC). Oblast zdanění úroků z úspor plynoucích fyzickým osobám reguluje směrnice č. 2003/48/EEC. Zásadní význam pro odstranění bariér jednotného trhu má směrnice č. 2003/49/EC eliminující srážkovou daň a daň z úroků a licenčních poplatků mezi propojenými osobami.

Všechny směrnice týkající se přímého zdanění jsou již v českém právním řádu implementovány, ač s odloženou účinností některých ustanovení, např. osvobození licenčních poplatků. Jako zásadně pozitivní pro konkurenceschopnost ČR lze hodnotit fakt, že aplikace osvobození transferu dividend šla nad rámec směrnice a osvobození lze aplikovat i na výplaty dividend v rámci ČR.

Oblast *procesního daňového práva a správy daní* je regulována tzv. Arbitration Convention – dočasně účinnou směrnicí upravující postup v případě neshody zemí při hodnocení tzv. převodních cen a směrnicí o vzájemné pomoci mezi správci přímých i nepřímých daní⁵ v členských zemích č. 77/799/EEC.

Přestože může být někdy zřejmé, jaká pravidla uplatňovaná v daném členském státu či dokonce EU, jsou v rozporu se sekundárním či primárním právem EU. Přimět odpovědné instituce k nápravě právního řádu či daňové subjekty ke korektnímu jednání, nebývá snadné. V takovém případě může případný spor

⁵ V oblasti nepřímých daní od r. 1997.

směřovat až před Evropský soudní dvůr a po vyústění v judikát ECJ, se jeho řešení stane součástí procesu negativní daňové harmonizace EU.

Negativní harmonizace daňových systémů EU

Relativně nízká regulace přímého zdanění členských států oproti nepřímému zdanění v opozici vůči nediskriminačním principům definovaným primárním právem EU vytváří situace, kdy problematické otázky zejména ze sféry přímých daní musí řešit Evropský soudní dvůr.

Přestože právo EU není založeno na klasickém „case law“ principu, význam judikátů ECJ je nesporný. Postavení ECJ je determinováno článkem 220 Smlouvy o založení EU (bývalý článek 164), který říká: „Soudní dvůr a Soud prvního stupně zajišťují v rámci svých pravomocí dodržování práva při výkladu a provádění této smlouvy.“ Týč (1999) k judikátům ECJ říká: „Judikatura Soudního dvora tak není z hlediska své právní formy pozitivním právem. Je tímto právem ovšem z hlediska obsahu, neboť na základě Smlouvy ES Soudní dvůr formuluje právní pravidla, která nejsou výslovně obsažená v psaném právu, avšak vyplývají z jeho norem“.

Pro stimulační dopady judikátů ECJ na proces sbližování daňových soustav členských států se pro výstupy judikatury ECJ vžil pojem negativní daňová harmonizace a judikáty ECJ jsou pozorně sledovány.

Mezi přelomové, dle Langa, Schucha a Staringera (2006), lze zařadit judikáty zasahující do těchto následujících oblastí:

- Schumacker C-279/93, Wallentin C-169/03: daň z příjmů fyzických osob;
- Heirs of Barrier C-364/01: daň dědická;
- Maninnen C-319/02: zdanění dividend;
- ECC vs. France C-334/02: zdanění úroků;
- Weidert and Paulus C-242/03: investiční pobídky;
- Marks & Spencer C-446/03: odečet ztrát vzniklých v nerezidentní dceřiné společnosti ze zisku rezidentní mateřské společnosti.

3.3 Administrativní podmínky determinující realizaci investice s využitím offshore společnosti

Daňové důvody pro založení offshore společnosti byly ve většině dříve realizovaných případů daňového plánování prioritou, ale v dnešní době dochází k posunu a samotná váha pouhého snížení daňového břemene ustupuje do pozadí a pozornost potenciálních implementátorů technik mezinárodního daňového plánování se zaměřuje na výhody jež přináší nabídka konkrétního mixu komplexních, v marketingové terminologii ve vztahu k investorům jako k potenciálním zákazníků z hlediska států, segmentově orientovaných služeb, jež offshore lokality, kam již dnes můžeme v některých případech zařadit i Českou republiku, poskytují. Mezi tyto faktory, jež ve své skladbě vedou k maximální minimalizaci investičních a obchodních nákladů operací potenciálně realizovatelných konkrétním subjektem relativně ve vztahu k ostatním offshore lokalitám, které podporují založení společnosti v zemi s preferovaným daňovým režimem a to natolik přesvědčivé, že se někdy mohou stát primárním důvodem zřízení společnosti, patří například možnost založení bankovního či pojišťovacího ústavu napojeného na obchodní či investiční společnosti, posílení svého obchodního image a mnoho dalších aktivit, jejichž variabilita záleží jen na znalosti právně-obchodního prostředí a kreativitě každého investora nebo obchodníka.

Pokud nepodnikatel nebo podnikatelský, obchodní či finanční subjekt dojde k závěru, že je pro něj přínosné využít možností mezinárodní daňové optimalizace nebo plánuje rozšířit svoje pole působnosti o aktivity jež vybízejí k aplikaci technik mezinárodního plánování, poté než udělá první krok v tak právně citlivé oblasti, měl by všechny okolnosti, dopady a způsoby jež zvolí, pečlivě zvážit, neboť jestli nějaká oblast nadnárodních ekonomických aktivit bezpodmínečně vyžaduje individuální přístup, pak je to mezinárodní daňové plánování.

Schématické členění implementace technik mezinárodního daňového plánování

Na následujících stránkách budou popsány administrativní faktory ovlivňující rozhodnutí subjektů, zda využít offshore společnost, případně technik MDP. Pro představení jednotlivých faktorů byl zvolen proces popisu jednotlivých kroků, jimiž projde subjekt, jež zvažuje založení společnosti v zemi s daňově preferenčním

režimem a využití MDP. Na základě postupů běžných v praxi bude schéma využití strukturováno po následujících krocích:

- 1) založení společnosti z pohledu tuzemce (určení podmínek, za kterých lze založit offshore společnost);
- 2) výběr daňového ráje (stanovení nedaňových kritérií cílové či transferové lokality);
- 3) otázka výběru společnosti z dispozitivních offshore forem;
- 4) založení společnosti za splnění právních podmínek vyžadovaných jurisdikcí daňového ráje;
- 5) zřízení bankovního účtu offshore společnosti;
- 6) výběr styčné agentury v lokalitě offshore společnosti;
- 7) penetrace offshore společnosti do ČR (v případě zahraničního investora).

Po předstření faktorů určujících pro využití offshore společnosti a výběr daňového ráje bude možné alternativně navrhnout kritéria, jež mohou být následně rozvedena a ohodnocena odstupňovanými vahami v uvažovaném ekonometrickém modelu na základě předpokládaných preferencí potenciálních zřizovatelů offshore společností.

Druhou alternativou je nezahrnout tato kritéria do vytvářeného ekonometrického modelu, zaměřit se v modelu na fiskální aspekty a teoretický vliv těchto kritérií vymezit negativně na základě výstupů modelu.

Třetí aktuálně preferovanou alternativou je zahrnout do modelu pouze vybraná a specifikovaná kritéria bez určení vah a zbývající determinanty vymezit negativně.

3.3.1 Realizace přímé zahraniční investice formou založení offshore společnosti ve světle českého práva

Na založení společnosti v daňovém ráji se z titulu českého práva po novele devizového zákona v roce 1999 nevztahují restriktivní požadavky ani další omezení, nicméně tuzemec se musí vyvarovat postihu za nedodržení případné oznamovací povinnosti vůči ČNB v den převodu finančních prostředků v rámci zakládání společnosti v zahraničí, které zahraniční investice podléhá dle §5 devizového zákona č. 219/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a to v rozsahu, za období, ve lhůtách a

způsobem stanoveným vyhláškou ČNB č. 34/2003 Sb., ve znění vyhlášky ČNB č. 351/2003 Sb.⁶.

3.3.2 Výběr daňového ráje

Přístup k založení společnosti požívající výhod některého z daňových rájů je vysoce individuální dle záměru zakladatele a účelu společnosti. Vzhledem k proměnlivému účelu založení společností není možná konkrétnější systematizace daňových rájů, neboť kolik osob fyzických, právnických, podnikatelů, nepodnikatelů může zamýšlet zřídit offshore společnost k účelům, jejichž paletu lze přinejmenším nazvat širokou, tolik je možných přístupů ke klasifikaci daňových rájů, že jiný způsob než striktně účelový je velmi nepraktický. Jakékoli další členění daňových rájů pro účely výběru “nejlepší” země je pak zbytečné a vyznívá do ztracena, na čemž se shodují také odborníci na mezinárodní daňové plánování z praxe.

Tato část práce je založena na vyčlenění a zhodnocení hlavních kritérií určujících pro výběr daňového ráje, přičemž ke každé charakteristice budou přiřazeny země, jež jsou z daného pohledu favority. Za typické představitele zemí, které jsou využívány v rámci mezinárodního daňového plánování, lze považovat tyto státy: Anguilla, Antiga a Barbuda, Bahamy, Aruba, Bahamy, Barbados, Belize, Bermudy, Britské Panenské Ostrovy, Cookovy ostrovy, Dánsko, Delaware, Gibraltar, Guernsey, Hongkong, ostrov Man, Irsko⁷, Jersey, Kajmanské ostrovy, Kypr⁸, Labuan, Libérie, Lichtenštejnsko, Lucembursko, Madeira, Maďarsko⁹, Malta, Mauritius, Monako, Nauru, Nevis, Niue¹⁰, Nizozemí, Nizozemské Antily, Panama, Seychely, Svatý Vincent a Grenadiny, Svatá Lucie, Turks a Caicos, Švýcarsko, některé státy USA, Vanuatu, Velká Británie, Západní Samoa. Nicméně fakt, zda daná země je potenciálním daňovým rájem, je nutné hodnotit v kontextu každé jednotlivé jurisdikce a také směru toku zahraničních přímých investic.

⁶ Účinná od 1.3.2003.

⁷ V r. 1999 zrušeny typické offshore nerezidentní společnosti, kompenzováno postupným přechodem na jednotnou korporátní daňovou sazbu 12,5 %, v některých odvětvích 10%.

⁸ Kypr zrušil zvýhodněný režim zdanění 4,5% pro nerezidentní offshore společnosti k 31.12.2002 s odloženou účinností pro již existující subjekty na 31.12.2006. Kompenzováno zavedením nejnižší sazbou korporátní daně v EU 10%

⁹ Maďarsko zrušilo režim offshore nerezidentních společností zdaněných 3% s účinností k 31.12.2002. Jako kompenzaci lze chápat zavedené režimy investičních pobídek.

¹⁰ Ostrovní stát Niue zrušil režim offshore nerezidentních společností s účinností k 31.12.2006.

Účel založení

Účel společnosti zřízené v daňovém ráji může být velice specifický, takže předmětem následující části budou základní oblasti činností z referátu offshore společností.

1) Podnikat na území České republiky prostřednictvím offshore společnosti, mimo jiné za účelem snížení daňových nákladů. V této situaci se často nachází zahraniční investoři, jimž nevyhovuje přímá zahraniční investice z lokality kumulovaného kapitálu do České republiky, ale hledají transferovou jurisdikci přes kterou bude zahraniční investice do České republiky směřovat.

V takovém případě je obvykle vhodné zaměřit se na země, jež mají s Českou republikou smlouvu o zamezení dvojího zdanění či může čerpat výhod členství v EU a zároveň poskytují zahraničním investorům určité výhody, například v podobě bezproblémového odvodu zisku do lokality, kde plánují budoucí akvizice. Ve vztahu k ČR se může jednat o tyto daňové ráje: Irsko, Kypr, Lucembursko, Malta, Nizozemí, Švýcarsko, USA.

2) Využít možností mezinárodního daňového plánování v rámci globální obchodní strategie subjektu, který je primárně rezidentem České republiky. Pak je vhodné se řídit konkrétními plánovanými nebo potenciálními obchodními vztahy. Pro takto koncipované mezinárodní daňové plánování je typická strukturovaná skupina offshore společností se specializacemi v rámci skupiny na služby, výrobu, distribuci atd. Bohužel Česká republika zatím nepatří mezi země s tzv. pravidly „group taxation“ jako např. Rakousko, takže otázka strukturované skupiny společností je stále aktuální.

Konkrétní okruh činností které společnost má být schopna realizovat

Snížení **daňového zatížení fyzických osob** je samostatnou oblastí mezinárodního daňového plánování. Mezi oblasti, jež poskytují maximální daňové výhody svým rezidentům, jakožto fyzickým osobám, patří tyto: Andorra, Bahamy, Bermudy, Campione d'Italia (švýcarský kanton s autonomním daňovým režimem), Kajmanské ostrovy, Irsko a Monako, na základě toho, že převážně nezavedly daň z majetku, příjmů, DPH, darů, podílů, úroků ani dividend.

Pro **právníké osoby** je využití daňových rájů variabilnější. Výčet následujících aktivit vymezuje jejich obecný rámec.

Obchod

Zmírnění daňových nákladů v rámci mezinárodního obchodu je nejčastější motiv pro použití společnosti offshore. Z užšího pohledu můžeme najít země, jež se mohou stát řídicími centry mezinárodních obchodních aktivit. V rámci Evropy se jimi staly především ostrovy Madeira a Man, Obě oblasti patří do EU a společnosti zde založené lze registrovat pro účely DPH a využít zjednodušený režim DPH pro aktivity v rámci EU. Nelze opomenout ani společnosti ve Velké Británii a USA.

Globální aktivity holdingové společnosti

Rozhodně nejvyužívanější cestou expanze velkých holdingů je Nizozemí, díky své velmi propracované a rozsáhlé síti smluv, které umožňuje komplexně snížit daňové zatížení holdingu prostřednictvím sazby téměř 0% z transferu dividend bez regionálního omezení, následuje Kypr, Malta, dále s odstupem Švýcarsko a Lucembursko, z karibské oblasti to pak ještě před několika lety bývaly především Bahamy, Bermudy, Kajmanské ostrovy a Britské Panenské ostrovy.

Využívání duševního vlastnictví

Koncentrace společností opírajících se při své činnosti o vlastnictví know-how, licencí, patentů, autorská práva nebo podnikajících na principu franchizingu je zřetelná především v zemích s hustou sítí smluv o zamezení dvojího zdanění a nízkým zdaněním příjmů z těchto aktivit, díky čemuž pak příjmy společností podléhají pouze nízké dani ve státu založení. Tyto aspekty ukazují na Holandsko a Kypr jako na cílové země příjmů při výběru dle tohoto faktoru.

Sebefinancování

Některé offshore centra umožňují založit společnost, která kumuluje finanční kapitál skupiny společností, jež dalším subjektům v rámci skupiny poskytuje tyto finanční prostředky, v podobě půjček. Například Nizozemí de facto nesráží daň z úroků placených ve prospěch nerezidentů i ze zemí, se kterými neuzavřelo smlouvu o zamezení dvojího zdanění, čímž se prostor pro tyto aktivity řízené z Holandska stává rozšiřuje a atraktivita Nizozemí pro větší finanční skupiny roste. Na druhé

straně pak lze v Nizozemí využít sítě smluv o zamezení dvojího zdanění při zdanění úroků přijatých společnostmi s daňovým domicilem v Holandsku. Výhodné zdanění úroků lze vhodně aplikovat také při zapojení společnosti etablované na Kypru.

Rejdařství

Libérie, Belize, Panama, Kypr, Malta a Bahamy jsou offshore země, jejichž lodní rejstříky jsou objemnější než kdy byly rejstříky námořních velmocí. Vlastníkům luxusních jachet i rejdařům nabízejí velmi nízké náklady a jednoduchost registrace, absence daně z příjmů z činnosti obchodních lodí a bohužel nezřídka i benevolentní přístup k technickým požadavkům na stav plavidla.

Zaměstnávání

Kypr je velmi atraktivní lokalitou, pokud je hlavním kritériem výběru oblasti snížení mzdových nákladů. Především jde o potenciální provozovatele ropných plošin a také lodí.

Výroba

Najdou se daňové ráje, jež se snaží zabezpečit prosperitu své země podporou dlouhodobých investic. Ty se zaměřují mimo jiné na podporu výrobních společností. V této souvislosti si zaslouží zmínit Kypr, Irsko, Hongkong, Singapur, Malta, Mauritius a z hlediska některých investorů sem lze zařadit i Českou republiku. Cesty jež volí, jsou známé pobídkové stimuly, jako daňové prázdniny, zrychlené odpisy, subvence či široká paleta odečitatelných nákladových položek, v podobě vhodného investičního pobídkového mixu. Nicméně stává se zjevné, že dlouhý hospodářský růst není založen jen na objemu příchozích investic, ale primárně na jejich struktuře. A neboť každá země má ekonomiku založenou na jiných historicko-průmyslových základech, může být dopad stejných stimulů v dlouhodobém horizontu ve dvou různých ekonomikách naprosto rozdílný, což si některé vlády při aplikaci investičních pobídek ne vždy uvědomují.

Přístup správců daně k lokalitě založení společnosti

Pro finanční instituce zemí zapojených do schématu mezinárodního daňového plánování musí být toto schéma akceptovatelné, mít věcnou podstatu a být odůvodnitelné, jinak mohou finanční orgány celé schéma ignorovat a vybrat daně

bez ohledu na řetězec společností v preferenčních daňových režimech. Vstřícným krokem vůči daňovým poplatníkům a plátcům je, pokud země poskytuje svým subjektům tzv. advance ruling, nebo-li možnost daňového vyjednávání. Například právě závazné posouzení převodních cen je jedním z přínosných institutů advance ruling, jež je nově zaveden v České republice. Nároky tzv. editační povinnosti na znalosti pracovníků správce daně jsou evidentní, což signalizuje jeho pomalé zavádění do běžné praxe.

Aplikaci postupů mezinárodního daňového plánování je ztížena tím, že techniky podobné postupům užívaným v daňové optimalizaci, byly již v minulosti zneužity ne k daňovému plánování, ale k potenciálně právně postihnutelnému počínání. Dozvuky takovýchto afér pak mohou zkreslit názor na některé lokality, nakolik oprávněně je ale diskutabilní. Například Bahamy nemohou být pro některé české správce daně přijatelnou lokalitou ani jako sídlo podílníků jiných společností¹¹ a na druhé straně se nikdo nepozastavuje nad zapojením holandských společností do mnoha struktur i bankovních institucí, přes potenciálně účelové zapojení subjektů nizozemské jurisdikce např. do afér IPB a České pivo.

Typické offshore lokality jako např. Bahamy či Seychely, ač frekventované, nejsou paradoxně pro mezinárodní daňové plánování zásadní a mohou být snadnou nahrazeny jinou lokalitou. Mnohem zásadnější význam pro MDP mají vazby mezi společnostmi skupiny sofistikovanými jurisdikcemi, jako jsou Velká Británie, Nizozemí, Malta, Kypr, Lucembursko, Lichtenštejnsko a USA.

Úřední jazyk

Důležitá, pro subjekt využívající společnost v daňovém ráji, je možnost přímé komunikace. Z tohoto hlediska je určující řeč komunikace, která by byla oficiální řečí institucí daňového ráje a zároveň zakladateli společnosti vlastní. Obecně lze říci, že angličtina je postačující, francouzština výhodou. Toto kritérium ovšem, díky rostoucí jazykové vzdělanosti populace a paletě služeb poskytovaných zprostředkovávají agenturou, nelze považovat za klíčové.

¹¹ Což byl jejich častý způsob využití, a to spíše z důvodů preference soukromí a bezpečnosti, než jiných. Tyto důvody by při tom v české kultuře měly být teoreticky přijatelné.

Dostupnost dopravního spojení, telefonického, poštovního, Internetem a kvalita infrastruktury

Z pohledu subjektů ČR jsou v tomto směru nejpříjemnější podmínky “kultivovaných” daňových rájů v Evropě. Je třeba zohlednit situaci, kdy je bezodkladná přítomnost statutářů společnosti nutná v zemi (tuzemsku), kde offshore operuje a využívá finančních úlev. Existence přímých leteckých linek je tím nejlepším předpokladem pro bezproblémový “transfer” ředitelů, případně dalších zaměstnanců společnosti v případě potřeby.

Obchodní tajemství

Mezi nejdiskrétnější země patří státy Karibiku a evropské země s tradicí důvěryhodných finančních institucí, především Lucembursko, Švýcarsko, Lichtenštejnsko a také Kypr. Míra diskretnosti se odvíjí od tvrdosti trestních postihů za porušení obchodního a míry korupce v zemi. Nicméně kritérium diskretnosti země založení společnosti není tak zásadní jako diskretnost země zřízení bankovního účtu.

Rychlost založení, možnost odkupu existujících firem

V obchodním světě mohou nastat situace, kdy prvkem, jež může zvýšit efektivnost mezinárodního daňového plánování, je okamžitá dostupnost offshore společnosti nebo délka její existence, případně obchodní historie.

Mezi země, ve kterých je možné získat již zavedenou společnost, patří většina daňových rájů i sofistikovaných zemí. Záleží spíše na individuálním přístupu zprostředkovatelské agentury ke konkrétní oblasti, zda zakládá společnost s předstihem a vede jejich registr, což se samozřejmě promítne do konečné ceny společnosti a má dopad spíše na konkurenční výhodu budovanou agenturou.

Zásadní rozdíly ale jsou v délce doby založení nové společnosti. Od několika dnů až po několik měsíců v různých jurisdikcích, proto se například v České republice odvětví obchodu s tuzemskými existujícími společnostmi dosud úspěšně rozvíjelo, neboť doba založení byla relativně dlouhá a administrativně náročná.

Finanční náklady na založení a provoz offshore společnost

Náklady založení a správy podnikatelských institucí v jednotlivých offshore lokalitách se výrazně neliší z hlediska nadnárodních korporací. Pro malé a střední společnosti by to byl určitě jeden z kritických faktorů, ale na druhou stranu

společnost, jež se řídí pouze krédem „využít offshore společnost jakmile na ni máme“ nemá, ve světě kvalifikovaného mezinárodního daňového plánování, co dělat. Mimo to se řídit pouze vyšší aktuální nebo krátkodobé ziskovosti je zavádějící, neboť při změně okolností se další rok může z konkurenční výhody v podobě offshore společnosti může stát rozhodující závaží na misce vah, jež zabrzdí rozvoj malé firmy.

Lze říci, že zemí s nejmenšími finančními nároky na založení a správu offshore obchodních společností jsou klasické „tropické“ daňové ráje, sloužící obvykle jako nominální podílníci společností etablovaných v sofistikovaných daňových rájích. Náklady na postupy uplatňované v rámci mezinárodního daňového plánování se tedy obvykle skládají z nákladů na několik společností či primárně z nákladů na společnost v sofistikovaných daňových rájích. Obvykle pro nadnárodní investory či obchodní společnosti pak zřejmě finanční náklad na zřízení a administraci offshore společnosti nemusí být zásadním kritériem při výběru lokality. Spíše je tento náklad často pro potenciálního zájemce o investici do offshore společnost určující, zda vůbec přistoupit k MDP a včas odradí ty potenciální zájemce, pro něž by offshore společnost nemusela být vždy přínosem.

Tabulka 1 Výše nákladových položek založení a správy offshore společnosti

Položka	USD
náklady založení	500 – 5000
Paušální poplatek – tzv. guvernérská daň	100 – 1000
registrace a domicilace společnosti (zřízení sídla, apod.)	1000
Případné platby nominálním zástupcům	1000
sekretářské služby, virtual office	500
Celkem Ø (v roce založení)	5800 USD
(následující roky)	3500 USD

Pramen: Interní materiály Euro Tax Group; Klein Štěpán, Daňové ráje, 1998; www.lowtax.com

Politická a hospodářská stabilita země

Definovat politickou stabilitu země v určitém časovém úseku je obtížné. O to těžší je vytvořit prognózu budoucího vývoje. Za stabilní lze jistě označit území "závislá" na světových velmocích, jako například Monako, Lichtenštejnsko, Man, Bermudy, Andorra, Campione d'Italia a pak tradičně země relativně neutrální jako ostatní Švýcarsko globálně, Rakousko a Nizozemí.

Při zvažování investice do méně stabilní země je pak rozhodující podmínka možnosti rychlého přesunu kapitálu či přesídlení společnosti v případě potřeby.

Měnová a devizová politika země

Jestliže v zemi existuje devizová kontrola i pro aktivity nerezidentů, což je častější v evropských státech, pak je třeba požadavkům této kontroly vyhovět, aby nedošlo ke zpětné anulaci kontraktů. Významné je kritérium snadné směnitelnosti měny, jež je ovšem v dnešní době u daňových rájů samozřejmostí.

Přístup subjektů země založení offshore společnosti do obchodně uzavřeného společenství zemí

V tomto kontextu vytanou v první řadě na mysli znevýhodnění dovozců z nečlenských zemí do zemí EU. Proniknutí do struktur uzavřeného obchodního společenství evropských států a navíc získání dalších výhod v podobě například daňových úspor, je faktorem, jež značně zvyšuje atraktivitu evropských daňových rájů. Typickou lokalitu spojující tyto výhody je ostrov Man.

Daňové zatížení

Všechny země nazývané daňovými ráji poskytují určité daňové výhody, ovšem značné rozdíly panují v principech na jakých tyto výhody jsou založeny. První skupina zemí se řadí mezi offshore lokality z toho titulu, že plošně téměř žádné daně nevybírají, jako například Bahamy, Kajmanské ostrovy a další karibské země.

Druhá skupina je tvořena státy, jež relativně vysoké daně zavedeny mají, ale předmětem daně obecně nejsou příjmy z aktivit realizovaných mimo území dané země nebo poskytují možnost zřízení nerezidentních společností či jiných entit, jimž fakticky nevzniká povinnost odvádět daň ve státě založení, pokud v této jurisdikci nepodnikají. V tomto kontextu lze zmínit například Belize či Panamu.

Další skupinou jsou země, které se staly daňovými ráji díky relativně obecně nízké míře zdanění v kombinaci s politikou aktivní podpory zahraničních investic a vytváření atraktivního podnikatelského prostředí, jež je obvykle doplněno sítí smluv o zamezení dvojího zdanění. Sem lze zařadit především Irsko, Kypr, Mauritius či s malou nadsázkou Slovensko.

Poslední skupina se pak skládá ze zemí, jež mají také relativně vysoké daně, ale v rámci jejich právních norem lze zřídit entity, jež mohou využívat jak specifických výhodných daňových režimů, tak sítě smluv o zamezení dvojího zdanění. Takovéto daňové ráje se často vysoce specializují na určitý sektor investorů. Určitě je vhodné zmínit Nizozemí, Lichtenštejnsko, Švýcarsko či Maltu.

V některých zemích se setkáváme s časově omezeným daňovým zvýhodněním, jež bylo obvykle vytvořeno pod tlakem OECD - FATF či EU. Například z offshore společností na Cookových ostrovech požívají finančních úlev pouze ty, jež byly založeny v letech 1981 – 1982, Madeira omezila svůj liberální přístup k daňové politice do roku 2011 a na Bahamách je doba osvobození od daní pouze 20 let.

Velmi důležitým aspektem daňového zatížení je možnost, jež poskytují některé země, a to výhoda daňové diplomacie. Jedná se o individuální přístup ke společnosti, kdy potenciální zakladatel offshore společnosti projedná se správcem daně jaké aktivity a v jaké míře by podléhaly zdanění. Tímto přístupem je známé především Nizozemí.

Přestože třídění daňových rájů je vysoce zavádějící a pouze orientační, pokud budeme vycházet z faktu, že každý daňový ráj se zaměřuje na určitý segment potenciálních investorů, pak na základě geografických preferencí investorů lze dále odhadnout, jaké důvody je vedou ke zřízení offshore společností. Můžeme také říci, že investoři z různých zemí, budou preferovat odlišné jurisdikce - na základě daňových specifík jejich mateřské země a jejich podnikatelského prostředí.

Zcela specifickou skupinou z pohledu daňové optimalizace jsou země umožňující nízké zdanění pouze fyzickým osobám. Daňový domicil v takových státech je ovšem obtížné získat, nehledě na jeho časovou, finanční a administrativní náročnost. Atraktivní lokality pro redomicilaci fyzických osob zahrnují především Monaco, Andorru a Mauritius.

Rozsáhlost sítě smluv o zamezení dvojího zdanění jež daná země uzavřela

Tento aspekt je třeba zhodnotit především v rámci strategického managementu větších společností, neboť přímo určuje výši daní placených společnostmi v zemích, kam v rámci globální obchodní strategie pronikají. Pokud se mezinárodní daňové plánování omezuje na region EU, pak s účinností direktiv upravující přímé daně, potřeba daňového plánování klesá. Mnoho zemí v rámci daňové konkurence zavádí jasná pravidla pro zdanění skupin spojených společností a poskytuje závazné posouzení plánovaných transakcí mezi spřízněnými subjekty.

Nejrozsáhlejší síť smluv bezesporu disponuje Nizozemsko, dále následuje s odstupem Kypr, Lucembursko, Švýcarsko, Madeira. Mimo region EU pak probíhá boj o investory z asijského regionu mezi Hongkongem, Singapurem a Mauritiem, jež se promítá do aktualizace stávajících smluv a uzavírání nových.

3.3.3 Dispozitivní formy podnikání prostřednictvím přímých zahraničních investic

Právní forma, již má mít potenciální subjekt – offshore společnost, se odvíjí od cíle plánované investice do země s preferenčním daňovým režimem, ať už je tato země lokalitou pro investora cílovou nebo pouze lokalitou. Právě obor a předpokládaná činnost zakládaného subjektu determinuje typ společnosti, na něž potenciální investor zaměří svůj zájem. A odlišné podmínky jednotlivých zemí s preferenčním daňovým režimem pro danou právní formu detekovanou potenciálním investorem jako nejvhodnější, mohou být určující pro výběr konečné lokality pro zřízení offshore společnosti.

Na následujících řádcích je podán přehled o právních formách offshore společností a charakterizována jejich podstata.

Obchodní offshore společnosti

Pro účely daňových výhod je přínosné rozlišit, zda je obchodní společnost založena dle speciálního zákona o společnostech, což je pravidlem ve většině daňových rájů, která je daňově osvobozena automaticky (International Business Company) nebo zda místní zákony umožňují vznik společnosti na základě právního předpisu platného pro všechny podnikatelské subjekty v daném teritoriu, jako například v Hongkongu,

Irsku, na Kajmanských ostrovech, Manu a v Panamě, přičemž tyto společnosti jsou ze zákona daňově zvýhodněny, pokud nevyvíjejí žádné aktivity v místě založení, popřípadě splní další náležitosti (Non-rezident Company) .

V rámci tohoto třídění je vhodné zmínit třetí typ společností, které nepodnikají na základě zvláštního zákona a nejsou v rámci všeobecného právního předpisu daňově zvýhodněny. Ty mohou získat daňové výhody na základě oficiální žádosti (Tax Exempt Company).

Obchodní offshore společnosti české instituce respektují a uznávají.

Obchodní společnosti mohou podnikat ve všech oblastech s výjimkou bankovníctví, pojišťovnictví a obchodu se zdravotnickým a vojenským materiálem. Tyto restrikce mohou být v konkrétní zemi rozšířeny na další oblasti.

Partnership

Partnership je společenství nejméně dvou osob spojujících své finanční zdroje bez povinnosti písemné smlouvy. Výhodou této formy podnikání je absence formální organizační struktury, skutečně nízké finanční náklady a široké pole působnosti v podnikání. Partnership požívá rozsáhlých daňových výhod v daňových rájích.

Trust

Podstata trustu spočívá ve vztahu mezi osobou, jež nakládá s určitými aktivy (správcem) a osobou, které z této činnosti plynou veškeré výhody (beneficiant). Trust může být založen osobou (zakladatelem), který sleduje prospěch svůj či někoho jiného. Z toho vyplývá možnost stejné identity zakladatele a beneficianta. Další výhody trustu důležité pro mezinárodní daňové plánování spočívají ve snadnosti jeho založení, možnosti trustu vlastnit společnost a být vlastněn společností, osvobození od povinnosti předkládat účetnictví ve většině daňových rájů, anonymita zakladatele a beneficianta. Nevýhodou je, že zakladatel a beneficiant nemohou ovlivňovat řízení společnosti správcem. Jako kontrolní mechanismus, však funguje tzv. protektor trustu, osoba, s níž musí správce svoji činnost konzultovat. Většinou se ale správa trustů svěřuje zavedeným trustovým společnostem, jejichž náplní je zakládání a správa trustů dle přání klientů.

Partnership a trust vycházejí z Common Law a na základě toho je české právo neuznává a pravděpodobně by tato forma podnikání, požívající v zahraničí značných

výhod, v přímém spojení s činností v ČR byla klasifikována jako obcházení českého práva.

Nadace

Naopak formou, jež je primárně založena na právu kontinentálním, je nadace. Nadace je součástí našeho právního řádu a je upravena vlastním zákonem a také před doladěním její zákonné úpravy bývala předmětem časté kritiky médií ve vztahu k několika kauzám jejího zneužití.

Nadace je jasně definovaná právnická osoba, vzniká až registrací, která má v jejím případě konstituční charakter, oproti trustu, kde má pouze úlohu deklaratorní. Z hlediska mezinárodního daňového plánování je zásadní, že nadaci nelze použít pouze k obchodním účelům. Nadace mají význam v těch daňových rájích, jejichž instituce nad nimi nevykonávají dohled, jinak je totiž přísně sledována veřejně prospěšná činnost nadace a jiná činnost limitována.

Banky

Offshore banky jsou specifikem mezinárodních aktivit. První skupinu lze charakterizovat jako pobočky renomovaných bank, využívající příznivých úrokových a daňových sazeb z příjmů bank a z výnosů vyplácených klientům s navazujícím převodem vkladu klientů do této pobočky, což dříve vytvářelo konkurenční výhodu některých bank, dnes pak je to pro velké banky existenční nezbytností.

Soukromé banky tvoří druhou skupinu bank v offshore centrech a slouží k účelům výhradně určeným jejich vlastníky.

Finanční nároky na založení banky jsou z pohledu velkých společností minimální – okolo 500 000 USD.

Pojišťovny

Na stejném principu jako banky lze rozlišit i pojišťovny. Nízká regulace pojišťovací činnosti a paušální či velmi nízké zdanění umožňuje offshore pojišťovnám nabízet všechny základní typy pojištění s finanční efektivností vysoce převyšující běžné pojišťovny. Toho využívají velké pojišťovny řízené managementem s globálním přístupem. Závislé nebo-li kaptivní pojišťovny poskytují smlouvy na míru “spřízněným” společnostem a mohou snižovat daňový základ společností zapojených do offshore řetězce prostřednictvím částek pojistného

zaplaceného těmito společnostmi kaptivním pojišťovněm. Marže kaptivních pojišťoven je nakonec k dispozici obchodním společnostem z offshore řetězce.

Výběr formy společnosti, jak vyplývá z předchozího, je velmi zásadním krokem, neboť obchodní společnost nesmí provozovat bankovní či pojišťovací aktivity a trust je v některých zemích často neakceptovatelný a využití obchodní společnosti v otázkách optimalizace daní z rodinného majetku pro českého poplatníka je zcela nemyslitelné.

3.3.4 Právní a finanční podmínky založení a správy offshore společnosti

Přestože země, o kterých se zde pojednává, se nazývají daňovými ráji, neznamená to, že nemají svá pravidla. V této kapitole budou charakterizovány diferenciované požadavky, jež jsou kladeny na jednotlivé offshore společnosti a výsady, jež požívají v závislosti na oblasti podnikání.

Obchodní offshore společnosti

Klasická obchodní společnost zřízená pro účely mezinárodního daňového plánování musí splňovat určité požadavky. Společnost při jednání s místními úřady musí zastupovat, především při zakládání, místní “agent”, většinou trustová společnost nebo právní kancelář.

Společnost musí mít sídlo v dané zemi, zakládací dokumenty pak archivuje a aktualizuje instituce obdobná obchodnímu rejstříku ČR. V zakládací smlouvě společnosti jsou taxativně uvedeny obvykle pouze ty aktivity, jichž se společnost závazně zříká. V podstatě může společnost realizovat jakékoli aktivity kromě bankovníctví, pojišťovnictví, obchodu se zdravotnickým materiálem a zbraněmi.

Pro účely stanovení daňového domicilu je nezbytné, aby společnost byla také z daňového ráje řízena. Na předcházející podmínku navazuje povinnost jmenovat nejméně jednoho nominálního ředitele, většinou rezidenta v konkrétním daňovém ráji, fyzickou nebo právnickou osobu, jak vyžaduje jurisdikce. Ředitel je odpovědný za běžné řízení společnosti a právně odpovědný za transakce společnosti. Při zakládání společnosti solidní zprostředkovatelská firma nabídne seznam kvalifikovaných ředitelů se statutem rezidenta a po výběru konkrétního statutáře obdrží zakladatel signovanou a nedatovanou rezignaci ředitele. Tajemníkem může

být jak fyzická, tak právnická osoba bez dalších limitujících faktorů. V některých zemích je povinnost zaměstnat jednu nebo dvě sekretářky, což lze chápat jako součást politiky zaměstnanosti daného státu, kompenzované především daňovými výhodami.

V závislosti na jurisdikci je třeba k založení společnosti minimálně jednoho, obvykle však dva, akcionáře. Akcionář je právně vlastník společnosti a může jím být fyzická osoba, společnost nebo trust. Ve většině jurisdikcí není právní podklad k vydání informací o identitě akcionářů. Pokud je ale offshore společnost založena v lokalitě, kde je vyžadována předkládací povinnost seznamu akcionářů na rejstříku, vážící se na povinné vypracování výroční zprávy, pak zprostředkovávající kancelář poskytne zakladateli fyzické akcie a nominálními akcionáři signovaný, nedatovaný formulář o převodu akcií, což zakladateli zaručuje anonymitu, pokud si to přeje. Povinné základní jmění společnosti se pohybuje od několika tisíc dolarů výše. Ale druhou otázkou je, kolik procent upsaného kapitálu musí být skutečně splaceno, popřípadě za jak dlouho.

Výše upsaného základního jmění je určující pro tzv. paušální (governérskou) daň, nahrazující v některých oblastech daň z příjmů. Tento postup je typický pro společnosti založené v Karibiku. V Evropě je obvyklá povinnost splatit celé upsané jmění, jako např. ve Švýcarsku, Lichtenštejnsku, Lucembursku, Holandsku a na Kypru. Po vyřízení povolení je ovšem možné nabídnout tyto akcie na burze či veřejnosti. Z tohoto pohledu je velice atraktivní Grenada (kdysi byla jasným favoritem Niue), kde se z nominálně vysokého jmění platí až nepřiměřeně nízká paušální daň při použití preferenčních akcií. Druh a nominální výše akcií nejsou obvykle v offshore lokalitách omezeny.

Jméno společnosti musí být schváleno rejstříkem, jež dohlíží na dodržování regulí upravujících tuto problematiku. Většinou se omezení týkají používání názvů obsahujících finanční pojmy naznačující spojitost se "zakázanou" činností.

Skalní daňové ráje nevyžadují vedení účetnictví, pokud se nejedná o provozování činnosti vyžadující zvláštní licence a tedy ani předkládání uzávěrek či finančních výkazů. Zemí, kde lze právě tímto způsobem ušetřit na administrativních nákladech, je překvapivě velké množství, především: Bahamy, Panenské ostrovy, Nevis, Anguilla, ostrovy Turks a Caicos, Belize, Panama, Vanuatu, Niue, Západní Samoa, Libérie, Seychely a de facto také USA. Naopak státy, kde vést účetnictví je povinné,

jsou tyto významné daňové ráje: Irsko, Kypr, Lucembursko, Švýcarsko, Nizozemí, Madeira, Velká Británie či Malta.

Ve většině offshore jurisdikcí není uplatňována procentuální daň, ale je nahrazena daní paušální nebo tzv. guvernérskou daní splatnou vládě. Obvykle bývá ve výši několika stovek dolarů, jejíž konkrétní výše se odvozuje právě od základního jmění společnosti nebo typu zvláštní licence (pro banky, pojišťovny, trusty, atd.).

Tabulka 2 *Příklady podmínek založení offshore společností v některých zemích*

	Minimální počet akcionářů	Anonymita akcionářů a nominálních ředitelů	Standart. upsané jmění (tis. USD)	Povinný audit	Casové nároky na založení (dny)	Etablované společnosti k dispozici
Bahamy	1	ano	5	ne	2	ano
Britské Panenské ostrovy	1	ano	50	ne	2	ano
Kajmanské ostrovy	1	ano	50	ne	3 až 5	ne
Kypr	2	ne	11,5	ano	10	ne
Delaware	2	ano	0,5	ne	2	ne
Hongkong	2	ne	0,13	ano	21	ano
Irsko	1	ne	1,4	ano	7 až 10	ano
Jersey	2	ne	16	ne	14	ne
Nizozemí	1	ne	98	ano	42	ne
Panama	1	ne	10	ne	2	ne
Turks a Caicos	1	ano	5	ne	1	ano

Zpracováno podle: Bautzová Libuše, Daňová výzva z Karibiku, Ekonom, roč.1998, č.18, s. 14 – 17; www.lowtax.com; www.itpa.org

Offshore banka

Základní jmění bank se pohybuje kolem hranice 250 000 USD s povinným splacením do dvou let po založení. Náklady na založení se pohybují také kolem 250 000 USD. Bankovní subjekty mají volbu mezi několika typy licencí, v případě volby některé z nich hradí pouze paušální daň.

Pro striktní vymezení skupiny subjektů, jež mohou úspěšně žádat o bankovní licence, jsou dnes bankovní licence v daňových rájích dostupné jen renomovaným bankovním domům, ale o to více jsou právě jimi využívány.

Optimální podmínky pro založení offshore pobočky nacházely často banky na Nauru, Bahamách, Kajmanských ostrovech, Britských Panenských ostrovech, Nevis, Grenadě, St. Vincentu a St. Lucii. Kdysi legendární lokalitou pro offshore pobočky bankovních domů bylo Vanutu.

Offshore pojišťovna

Podobně jako banky i pojišťovny mohou v offshore lokalitách získat výhodné podmínky registrace. Po získání licence to umožňuje stanovená paušální daň odvozená od základního jmění, nízké zřizovací a provozní náklady a minimální regulace činnosti ze strany státních orgánů. Skutečným daňovým rájem pro pojišťovny je Nevis, kde zřizovací poplatky činí okolo 2000,- USD a roční provozní náklady do 4000,- USD. Další oblastí poskytující výhodné finanční podmínky pojišťovacím institucím je především Nauru, pak také například Kypr, ostrov Man, Bahamy, Kajmanské ostrovy, Grenada, Britské Panenské ostrovy, Anguilla a Vanuatu.

Trust

Přestože české právo trust, jako formu podnikání vycházející z anglosaského práva, neuznává, lze ji využít při aktivitách, jež nesměřují přímo do ČR pro potřebu dlouhodobé ochrany majetku, jak před konfiskací v případě naplnění podmínek závazku ručení z titulu společníka společnosti, tak pro snížení daňového zatížení z majetku. Velmi velký manévrovací prostor poskytují zejména státy jako Nauru, Gibraltar, Panama, Belize a poslední dobou Mauritius.

3.3.5 Zřízení účtu obchodní offshore společnosti

Offshore společnost nemusí mít účet v zemi svého založení, v některých případech by to mohlo být i riskantní (např. Libérie). Přestože se to může jevit jako samozřejmost, díky mystičnu, jež panuje kolem offshore společností, se tato otázka geografického umístění účtu znovu a znovu vynořuje.

Mezi faktory, které je třeba vzít v úvahu při výběru země zřízení bankovního účtu, patří:

- 1) stabilita ekonomického, měnového a politického prostředí země,

- 2) anonymita bankovních účtů a právní úprava týkající se bankovního tajemství. V tomto ohledu patří tradičně mezi osvědčené lokality Švýcarsko, Lucembursko, Lichtenštejnsko a Andorra;
- 3) charakter banky; za nejspolehlivější lze považovat banky se státní účastí nebo pobočky velkých mezinárodních bank s tradicí,
- 4) rozsah bankou poskytovaných služeb, jazyková vybavenost kontaktních pracovníků banky,
- 5) dostupnost nonstop služby vzhledem k časovým posunům, možnost a pružnost komunikace,
- 6) stabilita měny ve které má být účet veden, jednoznačně USD.

Lze tedy založit účet bez fyzické návaznosti na mateřskou zemi offshore společnosti, což, jak se ukazuje, může být někdy i žádoucí, při zohlednění uvedených kritérií.

Z technického hlediska je při založení bankovního účtu společnosti obvykle nezbytné:

- osobní přítomnost disponenta účtu (zpravidla)¹²
- cestovní pas či ověřená kopie ředitelů a vlastníků společnosti¹³
- k nahlédnutí originál výpisu z obchodního rejstříku
- ověření výpisu ministerstvem zahraničních věcí země založení
- zakládací listiny a stanovy offshore společnosti
- ověřené kopie uvedených dokumentů a jejich překlad z jazyka anglického do jazyka země, kde sídlí pobočka příslušné banky
- bankovní referenci na osobu zakladatele účtu (největší a nejbezpečnější banky)

Můžeme konstatovat, že bankovní účet, na rozdíl od offshore společnosti, by měl být bezpodmínečně v zemi s vysokou obchodní kulturou a snadno dostupné zakladatelem. Pokud je účet zakládán za účelem zhodnocení vkladu, pak je

¹² Existují zprostředkovatelské agentury, jež nabízí založení účtu korespondenčně bez osobní přítomnosti.

¹³ Pokud je vlastníkem offshore společnosti právnická osoba, pak tytéž požadavky na informace jako na offshore společnost jsou kladeny na tuto právnickou osobu.

prioritním kritériem výběru úroková sazba a kursové riziko, při zohlednění uvedených faktorů.

3.3.6 Výběr styčné agentury v lokalitě zřízení offshore společnost

Styčná agentura, často označována zkráceně jako „agent“, je společnost, obvykle ve formě trustové společnosti, případně právní či daňové kanceláře, jež se profesionálně zabývá zakládáním offshore společností a jejich správou v místě založení. Bez její asistence se podle národních právních norem většiny daňových rájů nelze obejít. Neopominutelným kritériem výběru je důvěryhodnost agentury, na niž je vhodné získat reference.

3.3.7 Penetrace offshore společnosti do ČR

Během předcházejících kroků byla popsán postup a okolnosti determinující proces zřízení offshore společností a působení těchto společností v oblastech s preferenčním daňovým režimem, ať už jako cílových lokalitách, nebo pouze transferových.

Na tomto místě je relevantní nastínit právní podmínky podnikání zahraničních investorů či obchodníků prostřednictvím offshore společností v tuzemsku, neboť i pro vstup nejen nadnárodních subjektů do ČR mohou být často používány offshore společnosti.

Zahraniční společnost, tedy i offshore, u nás může investovat několika způsoby, a to za podmínek jež jí stanovují české právní předpisy.

1) Pro účely mezinárodního daňového plánování je možné označit za nejproblematičtější formu **organizační složky** zahraniční společnosti nebo-li **zahraniční pobočky**:

Nejedná se o subjekt s vlastní právní subjektivitou v tuzemsku. Organizační složka je oprávněna podnikat na území ČR po zápisu do obchodního rejstříku na návrh učiněný zahraniční osobou přímo nebo v zastoupení (OZ §21, odst. 4), jež časově následuje po udělení živnostenského oprávnění, pokud zahraniční právnická osoba hodlá v tuzemsku provozovat živnost. Zahraniční osoby, které mají právo podnikat v zahraničí, se pokládají za podnikatele podle obchodního zákoníku (OZ §23).

Oprávnění provozovat živnost pro zahraniční právnické osoby v tuzemsku vzniká na základě živnostenského listu či koncese, pokud splňují podmínky stanovené českým osobám pro jeho vydání, což musí doložit (§10 ŽZ).

Zahraniční právnická osoba provozující živnost v tuzemsku formou organizační složky, musí jmenovat odpovědného zástupce pobývajcího na území ČR a splňujícího všeobecné i zvláštní podmínky, se znalostí češtiny. Zahraniční právnická osoba není povinna ustanovit odpovědného zástupce, jestliže vedoucí její organizační složky, zapsaný v obchodním rejstříku, splňuje zvláštní podmínky provozování konkrétní živnosti, který pak přebírá funkci odpovědného zástupce (ŽZ §11, odst. 2, 3, 4, 5).

2) Forma kapitálové účasti je častým způsobem podnikání při používání technik mezinárodního daňového plánování. V tuzemsku tento závazkový vztah vzniká na základě smlouvy o tichém společenství (OZ §673 – 681) nebo prostým podílem na základním jmění české společnosti.

3) Založení samostatného právní subjektu v podobě dceřiné společnosti je obvyklým způsobem penetrace offshore investoru do cílové lokality investice, neboť z hlediska mezinárodního daňového plánování poskytuje maximální prostor pro optimalizaci obchodních transakcí a zároveň má jasný „nediskriminovaný“ právní statut v rámci všech oblastí českého práva.

Právnická osoba založená jakoukoli formou v tuzemsku, jež připouští obchodní zákoník, vzniká zápisem do obchodního rejstříku. Tato společnost či družstvo, má daňový domicil v tuzemsku a tedy i neomezenou daňovou povinností v ČR. Je daňovým rezidentem a devizovým tuzemcem.

Mezi způsoby, jimiž se může zahraniční společnost zapojit do tuzemských aktivit, patří také investice do neziskových organizací. Náš právní řád neposkytuje nadacím či nadačním fondům velký prostor pro mezinárodní daňové plánování¹⁴, takže nejpoužívanějším způsobem penetrace na náš trh bude založení dceřiné společnosti zahraničního investora jako obchodní společnosti.

¹⁴ Jako například v Lichtenštejnsku.

3.4 Zdanění příjmů nerezidentů ze zdrojů v ČR v kontextu daňového plánování

Následující část práce analyzuje podmínky podnikání zahraničních společností v tuzemsku v kontextu ukládané daně z jejich příjmů ze zdrojů v tuzemsku.

Zdanění v zemi zdroje

Za klíčové ustanovení pro mezinárodní daňovou optimalizaci lze považovat §37 zákona o daních z příjmů: *“Ustanovení tohoto zákona se použije, jen pokud mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, nestanoví jinak.”* Pro mezinárodní daňové plánování je tato věta relevantní především v případě, kdy je taková smlouva uzavřena s daňovým rájem. Pak totiž některé příjmy plynoucí společnosti založené v offshore lokalitě ze zdroje na území ČR se daní sazbou dle uzavřené smlouvy o zamezení dvojího zdanění, jež může být nižší než běžně stanovená sazba vnitrostátním předpisem.

Po implementaci směrnic EU do národních právních řádů členských států, dostává zdanění mezinárodních transakcí nový rozměr. Směrnice mimo jiné eliminují zdanění dividend, úroků a licenčních poplatků mezi spojenými subjekty v rámci EU¹⁵ a v případě omezení transakcí subjektu na evropský trh, pak potřeba využívání sítí smluv o zdanění dvojího zdanění v rámci MDP klesá.

Na druhé straně implementace směrnic, jež jsou důsledkem snah o vytvoření nediskriminačního prostředí jednotného trhu EU, sebou nese v některých případech zvýšení atraktivity určitých evropských zemí s preferenčním daňovým režimem pro investory z nečlenských států. Těžiště daňového plánování se tedy přenáší na minimalizaci daňových nákladů při transferu zisku z EU zpět do země investora, což ovlivňuje výrazně volbu jurisdikcí, přes které investice do EU vstoupí, např. Kypr, Holandsko či Maltu.

Zdanění v zemi příjmu

V zemi daňového domicilu společnosti, tedy v daňovém ráji, jsou tyto příjmy offshore společnosti pak zdaněny nízkou sazbou daňového ráje, pokud je zde daň

¹⁵ ČR implementovala nad rámec směrnice pravidlo o osvobození dividend od daně z příjmu i při transferu v rámci ČR.

vybírána, nebo nejsou zdaněny, pokud daňový ráj daň nezavedl či daný příjem od daně osvobozuje.

Pokud je daňový ráj členský státem EU, opět může čerpat daňových výhod či osvobození do daně z titulu směrnic EU s ohledem na jejich účinnost.

Otázkou určující výši celkového zdanění transakce zůstává, jaké sazby smlouva v tuzemsku přiřadila k příjmům z jednotlivých zdrojů a pokud je nestanovuje, či odkazuje na vnitrostátní předpisy, pak je důležité, jak se na jednotlivé zdroje příjmů dívá vnitrostátní předpis země, v níž je umístěn zdroj příjmů, tedy České republiky a účinné právní akty EU. Č

Český právní řád, v §22 zákona o daních z příjmů, taxativně vymezuje zdroje příjmů nerezidentů na území České republiky, z nichž příjmy podléhají zdanění v tuzemsku. Vzhledem k tomu, že toto ustanovení zákona je v čase nestálé, tyto příjmy zde v celém výčtu nejsou uváděny. Ale je nabízen komplexnější náhled na tyto příjmy, a to z pohledu offshore společností, tedy právnických osob, na jejichž potenciální příjmy v tuzemsku rozbor omezíme.

Na základě faktu, zda smlouvy o zamezení dvojího zdanění obvykle snižují zdanění určitých příjmů rozlišených dle zdroje, můžeme příjmy rozčlenit. Příjmy zahraničních společností, tedy právnických osob, lze dle zdroje v tuzemsku rozlišit na tři skupiny:

Příjmy, jež smlouva o zamezení dvojího zdanění s konkrétním státem sice upravuje, ale neposkytuje výhody při jejich zdanění. Z pohledu mezinárodního daňového plánování se jedná v první řadě o příjmy stálé provozovny, jejichž paleta je většinou modifikována individuální mezistátní smlouvou, přičemž sazba, pro příjmy definované jako plynoucí ze stálé provozovny, není snižována a tyto příjmy plně podléhají daňovému režimu země umístění stálé provozovny. V případě stálé provozovny zřízené právnickou osobou v České republice se příjmy zdaňují ve výši 24 %¹⁶.

¹⁶ Příjmy z prodeje a užívání nemovitostí umístěných na území ČR podléhají také výlučně zdanění v ČR.

Tyto příjmy vymezuje §22, odst. 1 písm. (a) a odst. 3, popřípadě modifikuje mezinárodní smlouva.

Druhá skupina zahrnuje příjmy, definované v §22, odst. 1 (c), jež sice primárně podléhají zdanění srážkovou daní ve výši 25 %, ale potenciálně zakládají vznik stálé provozovny, za podmínek stanovených smlouvou, pokud ta existuje. Jedná se především o příjmy ze služeb, z obchodního, technického nebo jiného poradenství, řídicí a zprostředkovatelské činnosti a obdobných činností.

Tento okruh rozšiřují příjmy ze stavebně montážních projektů a stavenišť, jež do uplynutí doby, po níž zakládají vznik stálé provozovny, zdaněny prakticky nejsou, pokud smlouva neurčuje jinak.

V rámci třetí skupiny vyčleňujeme příjmy, jejichž daňová sazba je obvykle ve smlouvách o zamezení dvojího zdanění signovaných ČR, snížena. Zároveň jsou tyto příjmy předmětem osvobození z titulu směrnic EU, i když v některých státech s rozdílnou účinností u různých druhů příjmů. Jedná se především o příjmy, převážně vymezené v §22, odst. 1 (g), a to zejména o příjmy z úhrad od poplatníků s neomezeným daňovým domicilem v ČR a příjmy od stálých provozoven zahraničních osob. Z pohledu mezinárodního plánování je významné, že mezi tyto příjmy patří mimo jiné dividendy, průmyslové a kulturní licenční poplatky a úroky, jež jsou v tuzemsku zdaněny na základě smlouvy s konkrétním státem sníženou srážkovou sazbou daně, pokud taková smlouva existuje. V případě kdy není uzavřena smlouva o zamezení dvojího zdanění, podléhají tyto příjmy převážně 15% srážkové dani, pokud se nejedná o obchodní vztahy se členským státem EU, kdy je zdanění těchto druhů příjmů upravené směrnicemi EU implementovanými do českého právního řádu.

3.4.1 Stálá provozovna offshore společnosti v ČR (první skupina)

Vzhledem k tomu, že stálá provozovna je kamenem úrazu mezinárodního plánování a má význam pro vymezení pole jeho působnosti, věnujme se jí nyní trochu blíže.

Stálá provozovna vzniká buď přímo zřízením organizační složky na území ČR, nebo jako následek toho, že doba realizace aktivit, jež přináší zdroje zahrnuté ve druhé skupině, přesáhne určité nepřetržité časové období, většinou šesti měsíců,

pokud smlouva o zamezení dvojího zdanění podmínky vzniku stálé provozovny nemodifikuje¹⁷. Mezi příjmy, jež se považují za příjmy stálé provozovny, se řadí také příjmy pocházející z tzv. dovozně-vývozní obchodní reprezentace, jež spočívá v uzavírání kontraktů.¹⁸ Prakticky se stálou provozovnou označuje místo v ČR, jež využívá daňový nerezident k podnikání v tuzemsku. Pokud jde o dostupnost nemovitostí pro potřeby stálé provozovny, existuje vzhledem k omezením devizového zákona¹⁹ prakticky pouze jedna cesta, a to je dlouhodobý nájem nemovitostí. Ve smlouvách o zamezení dvojího zdanění je stálá provozovna vymezena jak pozitivně, tak negativně. Většinou se ve smlouvách nepovažuje místo, jež je nákupním centrem zahraniční společnosti v ČR, skladem, apod. za stálou provozovnu. Organizační složka, tedy i stálá provozovna je, dle §35 Obchodního zákoníku, povinna vést účetnictví.

Daňová povinnost stálé provozovny je zajišťována, vzhledem k její obtížné vymahatelnosti v případě zrušení stálé provozovny, přenesením povinnosti uhradit zálohu daně ve výši 10 % z jakékoli platby ve prospěch stálé provozovny²⁰, přičemž se stává daňovým dlužníkem právě tuzemský poplatník, pokud tuto povinnost opomene. Od 1.1.2004 se tato povinnost nevztahuje na stálé provozovny rezidentů členských států EU a dalších států tvořící EHP²¹.

Zajímavé právní dodatky ke stálé provozovně z pohledu offshore společnosti

§23 odst. 11 zákona o daních z příjmů říká: *“U stálé provozovny nemůže být základ daně nižší nebo daňová ztráta vyšší, než jaké by dosáhl z téže nebo podobné činnosti vykonávané za stejných podmínek poplatník se sídlem či bydlištěm na území České republiky.”* Z předchozího vyplývá, že nelze navrhovat náklady stálé provozovny v rámci řetězce organizačních složek a offshore společností.

¹⁷ Z. o daních z příjmů: §22 odst. 2: “Stálou provozovnou se rozumí místo k výkonu činností poplatníků uvedených v §2 odst. 3 a §17 odst. 4 na území ČR, např. dílna, kancelář, místo k těžbě přírodních zdrojů, místo prodeje (odbytíště), staveniště. Staveniště, místo provádění stavebně montážních projektů a dále poskytování činností a služeb uvedených v odst. 1 písm. c) poplatníkem nebo zaměstnanci či osobami pro něho pracujícími se považují za stálou provozovnu, přesáhne-li doba jejich trvání šest měsíců v jakémkoliv období 12 kalendářních měsíců po sobě jdoucích.”

¹⁸ Tyto příjmy podléhají zvláštnímu režimu zdanění dle §23, odst. 11, zákona o daních z příjmů, který ale nevybočuje z principů zdanění stálé provozovny, protože nebudou předmětem detailnějšího rozboru.

¹⁹ §17, devizového zákona

²⁰ Zákon o daních z příjmů, §38e

²¹ Zákon o daních z příjmů, §38e

Judikát ECJ „Marks and Spencer“ C-446/03 vnáší nový pohled na daňovou konsolidaci, jež Česká republika zatím nepřipouští a říká: „ ... v důsledku toho, prokáže-li tedy v členském státě mateřská společnost-rezident daňovým orgánům, že jsou tyto podmínky splněny, je v rozporu se svobodou usazování, aby byla vyloučena možnost této mateřské společnosti odečíst ztráty vzniklé v její dceřiné společnosti-nerezidentu z jejího zisku zdanitelného v tomto členském státě.“

Zhodnocení

Stálá provozovna přímo neposkytuje zjevné výhody v rámci mezinárodního plánování vzhledem k detailním opatřením zákona.

Určení okamžiku vzniku stálé provozovny, jež je prakticky určován na základě mezinárodních smluv a vnitrostátních předpisů, je nejobtížnější a zároveň nejdůležitějším momentem činnosti finančních úřadů z pohledu mezinárodního daňového plánování, neboť vymezuje hranici mezi činnostmi z nichž příjmy podléhají plně zdanění v zemi zdroje a aktivitami, z nichž pramenící profit, nejen finanční, je možné v rámci mezinárodního daňového plánování, optimalizovat.

3.4.2 Aktivity potenciálně zakládající vznik stálé provozovny (druhá skupina příjmů)

Proměnlivost zdanění těchto příjmů bude předmětem aplikace na následující možné situace. Zdanění těchto příjmů se odvíjí od kombinace dvou faktorů: (ne)existence smlouvy a zda bylo překročeno období stanovené zákonem nebo smlouvou.

Příjmy dle §22 odst. 1 písm. c, zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

- 1) Není uzavřena smlouva o zamezení dvojího zdanění, pak: Do uplynutí doby šesti měsíců vyvíjené činnosti, která zakládá vznik stálé provozovny dle českého právního řádu, se příjmy zdaňují 25%.²² Po vzniku stálé provozovny jsou nové příjmy zdaněny běžnou sazbou daně z příjmu právnických osob.
- 2) Smlouva o zamezení dvojího zdanění je uzavřena, pak: Záleží na tom, zda smlouva ukládá srážkovou daň z těchto příjmů z doby před vznikem stálé

²² V případě příjmů z finančního pronájmu 1%, viz. §36, odst. 1 písm. a

provozovny či nikoli. Pokud ano, pak zdanění příjmů z doby po vzniku stálé provozovny se řídí ujednanou srážkovou daní. V případě, kdy příjmy před vznikem stálé provozovny srážkové dani podle smlouvy nepodléhají, jsou zdaněny po vzniku stálé provozovny zdaněny veškeré příjmy, i ty přijaté před vznikem stálé provozovny, jednotnou sazbou.²³

Příjmy ze staveníšť a stavebně montážních projektů definovaných v §22, odst. 2, zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

Pokud smlouva nestanoví jinak, vyplývá ze zákona, že tyto příjmy do uplynutí doby zakládající vznik stálé provozovny nejsou zdaněny a po uplynutí této doby, podléhají zdanění pouze nové příjmy, na něž je nahlíženo jako na příjmy stálé provozovny.

3.4.3 Licenční poplatky, dividendy a úroky aneb k jádru věci (třetí skupina příjmů)

Při rozboru podmínek zdanění této třetí skupiny příjmů zahraničních společností v tuzemsku je nutné zdůraznit, že po připojení České republiky k Evropské unii nastaly diametrálně odlišné podmínky pro zdanění dividend, úroků a poplatků.

Tyto příjmy plynoucí z ČR subjektu etablovaném v jiném členském státu EU²⁴ jsou osvobozeny od daní z příjmů, pokud mateřská společnost má stanovený podíl na základním kapitálu dceřiné společnosti při splnění časového testu. Pravidla osvobození vycházejí ze směrnic uvedených v kapitole 3.2.6 tohoto textu a z jejich podoby, v jaké byly implementovány do českého právního řádu.²⁵

Naopak v situaci, kdy tyto příjmy plynou subjektům z nečlenských zemí či subjektů etablovaných v EU, jež nesplňují podmínky osvobození, je tato skupina příjmů plynoucí ze zdrojů na území ČR zahraniční společnosti obecně předmětem srážkové daně převážně ve výši 15%. Nicméně pokud existuje mezi ČR a státem příjemce smlouva o zamezení dvojího, je to základ pro mezinárodní plánování zaměřeného na

²³ Jak již bylo uvedeno, příjmy stálé provozovny obvykle nepožívají daňových výhod ani ve smlouvách o zamezení dvojího zdanění, jedná se tedy převážně o 24 % sazbu daně.

²⁴ nebo ČR

²⁵ Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů - §19 (1) ze) až zk)

redukcí zdanění příjmů, neboť ve smlouvách o zamezení dvojího zdanění jsou zpravidla právě daňové sazby těchto příjmů v zemi zdroje (ČR) redukovány na 10%, 5% či 0%.

Znamená to, že tyto příjmy ze zdroje na území ČR, jejichž beneficiátem je cizozemec z nečlenské země, s níž má Česká republika uzavřenou smlouvu o zamezení dvojího zdanění, jsou v ČR daňově méně zatíženy, než tytéž příjmy přijaté cizozemcem ze státu mimo EU, jež není signatářem takové smlouvy s ČR. Konkrétní výše zdanění je pak závislá na redukované sazbě daně stanovené ve smlouvě. Pokud je výhodná smlouva o zamezení dvojího zdanění uzavřena se státem s preferenčním daňovým režimem, pak se přesun daňového zatížení do offshore lokality stává vhodnou technikou mezinárodního daňového plánování za využití smluv o zamezení dvojího zdanění.

Před vstupem do EU byly vyhledávány potenciálními investory mezi členskými státy EU takové země, které měly výhodné smlouvy eliminující zdanění dividend, úroků a licenčních poplatků v cílové nečlenské zemi investice (např. ČR) a zároveň příjmy přijaté z cílové lokality (např. z ČR) zdaňovaly ve své jurisdikci minimálně. Některé z těchto států, v rámci konkurenčního boje o investory, zabudovaly zároveň do svých právních řádů mechanismy, jež umožňují snadnou redistribuci zisku dále do méně sofistikovaných offshore lokalit s minimálním daňovým zatížením. A právě tyto mechanismy mohou zůstat po vstupu nových zemí do EU rozhodující kritérium pro investory při výběru transferového státu při investici do ČR a zemí střední a východní Evropy.

Tabulka 3 Příklady procentických sazeb srážkových daní daňových nerezidentů ze zdrojů v tuzemsku ve smlouvách ČR o zamezení dvojího zdanění s vybranými zeměmi

Signatářský stát smlouvy	Dividendy (sazba daně v %)	Úroky (sazba daně v %)	Licenční Poplatky (sazba daně v %)
Nizozemí	10; 0*	0	5
Kypr	10	10; 0**	5; 0***
Lucembursko	15	0	10; 0****
Irsko	15; 5*	0	10
Švýcarsko	15; 5*	0	10
Malta	5	0	5

Zpracováno podle: cds.mfcr.cz; www.itpa.org; Klein Štěpán - Karel Žídek, Daňové ráje, 2002; www.lowtax.com

* - při účasti na základním jmění společnosti větší než 25%

** - vládní úvěry osvobozeny

*** - sazba z kulturních licencí²⁶

Tabulka 4 Porovnání sazeb daně z některých příjmů ze zdrojů v tuzemsku pro subjekty etablované v EU s nárokem na osvobození, cizozemce z nesmluvní země a cizozemce ze smluvní země

Subjekt přijímající zisk	dividendy	licenční poplatky	úroky
EU - p.o. (osvobozen z titulu směrnice)	0	0*	0
Cizozemec - p.o. (Kazachstán - nesmluvní stát)	15	25	15
Cizozemec - p.o. (Nizozemí - smluvní stát)	10	5	0

* - účinnost od 1.1.2011

Toto porovnání ukazuje jasné výhody využívání offshore společnosti při investicích do ČR. Tento přehled umožňuje ovšem pouze dílčí závěr. Pro určení celkového

²⁶ Kulturní licence jsou autorská práva - na rozdíl od průmyslových licencí jako patenty, průmyslové vzory, atd.

daňového zatížení subjektu je druhým dílem mozaiky výše daně z příjmů stanovená v konkrétní zemi, v němž má společnost daňový domicil. Za příklady byly vybrány země, s nimiž má ČR smlouvu o zamezení dvojího zdanění a které jsou zároveň daňovými ráji.

Tabulka 5 Sazba daně z jednotlivých příjmů ve vybraných daňových rájích stanovená pro offshore společnosti na základě vnitrostátních předpisů²⁷

Země	Dividendy (sazba daně %)	Úroky (sazba daně %)	Licenční poplatky (sazba daně %)
Nizozemí	0	0*	2-6 **
Kypr ^{Doff}	0	10***	10****
Lucembursko ^{P (1,2%)}	0	0	0
Irsko ^{P (1%)}	0	0	0
Švýcarsko ^{P (3%); Doff}	0 – 15 ^{Special}	0 – 15 ^{Special}	0 - 15 ^{Special}
Malta ^{Doff; M}	35	35	35

Pramen: *Interní materiály Euro Tax Group; Klein Štěpán, Daňové ráje, 1998; Petrovič Pavel, Encyklopedie daňových rájů, 1998; Velo Lucio, Daňové ráje světa, 1997*

* - v Nizozemí funguje, ke snížení devizového a úvěrového rizika transakcí, systém “back to back” půjček, kdy nizozemská finanční offshore společnost si půjčí od zahraniční společnosti, přičemž dle objemu půjček a vztahu mezi zúčastněnými osobami snižujícím riziko, jsou stanoveny minimální poplatky za služby poskytnuté finanční offshore společností, což je vlastně daň (nepřímá lineární závislost výše půjčky a poplatku: od 3% do 25% z výše půjčky), následně pak finanční offshore společnost půjčí třetí společnosti v Nizozemí, jež je dceřinnou dceřinnou společností prvního poskytovatele úvěru, přičemž jde o jinou měnu, než ve které původně půjčku přijala => pokud společnost takto čerpá z cizích zdrojů, je nutné ceny za poskytnutí půjčky považovat za náklad

** - dle objemu příjmů (nepřímá lineární závislost)

^P - paušální daň neboli guvernérská daň (v % ze základního jmění placená ročně)

^{Doff} - jednotná sazba daně placená ze všech příjmů offshore společnosti

*** - ale pouze z 50% základu daně tvořeného přijatými úroky, takže výsledná sazba je redukována na 5%

**** - 5% z filmových práv

^{Special} - Švýcarsko má třístupňový daňový systém (místní, kantonový a federální, se skutečně proměnlivými daňovými sazbami vytvářející samostatný svět daňových rájů ve kterém najde svůj oblíbený kanton každý; obecně se za favorita považuje kanton Campione d'Italia)

^M - zaplacená daň je ve většině své výše refundována po vyplacení dividend nerezidentním akcionářům společností přímo správcem daně a dále offshore společnosti požívají široké spektrum výhod počínaje daňovými prázdninami a konče plnou odpočitatelností nákladů na studie proveditelnosti

²⁷ Za předpokladu splnění podmínek pro získání maximálních výhod poskytovaných offshore společností a za předpokladu využití nejvýhodnější formy společnosti pro daný účel.

Pokud společnost není osvobozena z titulu implementovaných směrnic EU od zdanění dividend, úroků či licenčních poplatků, pak absolutní procentická výše celkového daňového zatížení skupiny zahraničních společností jako celku z těchto příjmů ze zdroje na území České republiky závisí na sazbě daně vybrané formou srážkové daně dle mezinárodní smlouvy ve státu zdroje příjmů (ČR) a na sazbě daně z těchto příjmů offshore společnosti uložené v daňovém ráji.

3.4.4 Anti-avoidance ustanovení

Mimo omezení avoidance technik, jež jsou dnes již běžnou součástí smluv o zamezení dvojího zdanění a právních regulativ, jimiž je svázána problematická činnost stálé provozovny, lze považovat za vysoce relevantní některá ustanovení našeho právního řádu, jež snesou označení za alfa a omega anti-avoidance zákonů. Z pohledu mezinárodního daňového plánování spíše za omegu, neboť pokud těchto ustanovení nebude dbáno, smysl a především legálnost daňového plánování značně poklesne²⁸.

Klíčové ustanovení §23 odst. 7 zákona č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů tvoří první pilíř antiavoidance práva v ČR – transferové ceny:

„Liší-li se ceny sjednané mezi spojenými osobami od cen, které by byly sjednány mezi nezávislými osobami v běžných obchodních vztazích za stejných nebo obdobných podmínek, a není-li tento rozdíl uspokojivě doložen, upraví správce daně základ daně poplatníka o zjištěný rozdíl; nelze-li určit cenu, která by byla sjednávána mezi nezávislými osobami v běžných obchodních vztazích za stejných nebo obdobných podmínek, použije se cena zjištěná podle zvláštního právního předpisu.1a) Za cenu, která by byla sjednána mezi nezávislými osobami v běžných obchodních vztazích při stanovení výše úroků u půjček,20d) se pro účely tohoto ustanovení považuje úrok ve výši 140 % diskontní úrokové sazby České národní banky platné v době uzavření smlouvy; toto se nepoužije v případě, kdy sjednaná výše úroků u půjčky je nižší než úrok ve výši 140 % diskontní úrokové sazby České národní banky platné v době uzavření smlouvy, a věřitelem je osoba s bydlištěm nebo se sídlem v zahraničí nebo je věřitelem společník nebo člen družstva uvedený v § 2 odst. 2 a § 17 odst. 3. Toto ustanovení se nepoužije při úplatném poskytnutí místnosti

²⁸ Závažnost některých těchto ustanovení vyzdvihuje i zákon o daních z příjmů v §22, odst. 1, písm. g, oddíl 3., kde jasně specifikuje, že za podíly na zisku, plynoucí ve prospěch rezidentů od rezidentů a od stálých provozoven, se pro účely zákona považuje i zjištění rozdíl mezi sjednanou cenou a cenou obvyklou na trhu (§23 odst. 7 téhož zákona) a dále úroky, které se neuznávají jako výdaj (náklad) dle §25 odst. 1 písm. w téhož zákona).

s nezbytným vybavením zaměstnavatelem odborové organizaci pro nezbytnou provozní činnost. Spojenými osobami se pro účely tohoto zákona rozumí

a) kapitálově spojené osoby, přitom

1. jestliže se jedna osoba přímo podílí na kapitálu nebo hlasovacích právech druhé osoby, anebo se jedna osoba přímo podílí na kapitálu nebo hlasovacích právech více osob; a přitom tento podíl představuje alespoň 25 % základního kapitálu nebo 25 % hlasovacích práv těchto osob, jsou všechny tyto osoby vzájemně osobami přímo kapitálově spojenými,

2. jestliže se jedna osoba nepřímo podílí na kapitálu nebo hlasovacích právech druhé osoby, anebo se jedna osoba přímo nebo nepřímo podílí na kapitálu nebo hlasovacích právech více osob; a přitom tento podíl představuje alespoň 25 % základního kapitálu nebo 25 % hlasovacích práv těchto osob, jsou všechny tyto osoby vzájemně osobami kapitálově spojenými,

b) jinak spojené osoby, kterými jsou osoby

1. kdy se jedna osoba podílí na vedení nebo kontrole jiné osoby

2. kdy se shodné osoby nebo osoby blízké (20c) podílejí na vedení nebo kontrole jiných osob, tyto jiné osoby jsou vzájemně osobami jinak spojenými. Za jinak spojené osoby se nepovažují osoby, kdy je jedna osoba členem dozorčích rad obou osob,

3. ovládající a ovládaná a také osoby ovládané stejnou ovládající osobou,

4. blízké, (20c)

5. které vytvořily právní vztah převážně za účelem snížení základu daně nebo zvýšení daňové ztráty.“

Na základě problematického uplatňování uvedeného ustanovení, mohou poplatníci využít institutu **závazného posouzení** založeného na principu „advance ruling“. Možnost vyžádat si od správce daně závazné posouzení vychází z relativně nového ustanovení **§38nc ZDP**, jež navazuje na **§34b zákona č. 337/1992 Sb.**, o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů, který upravuje postup při vydávání závazného posouzení obecně, přičemž určuje využití závazného posouzení na případy tzv. převodních cen (viz. Směrnice OECD o převodních cenách pro nadnárodní podniky a daňové správy - OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations).

Závazné posouzení přebírá principy předběžných cenových dohod ve smyslu zmíněné Směrnice OECD (odstavce 4.124 - 4.166) a dalších mezinárodních standardů (např. tzv. Advance Pricing Agreement).

Závazné posouzení dává poplatníkům možnost ověřit si předem, zda **způsob tvorby cen**, které jsou sjednávány mezi spojenými osobami (sdruženými podniky), je pro účely stanovení základu daně v souladu s principem tržního odstupu, jak je

obsažen v článku 9 - Sdružené podniky, smluv o zamezení dvojího zdanění a v § 23 odst. 7 ZDP29.

Hlavní, druhý pilíř anti-avoidance opatření, zakotvený v §2 odst. 7 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, stanoví, že:

“Při uplatňování daňových zákonů v daňovém řízení se bere v úvahu vždy skutečný obsah právního úkonu nebo jiné skutečnosti rozhodné pro stanovení či vybírání daně, pokud je zastřený stavem formálně právním a liší se do něho”.

Z tohoto ustanovení a jeho praktické aplikace vyplývá, že poplatník, jenž je v tomto kontextu nositelem důkazního břemene, musí prokázat, že jeho činnost související s offshore společnostmi nesměřuje výlučně k obejití daňové povinnosti, ale že využil možností, jež mu poskytují daňové ráje při rozhodování o přímých investicích, za účelem optimalizace zisku. Znamená to, že schéma offshore společností musí být regulární, nejen z hlediska právních ráďů dotčených zemí, ale společnost musí mít reálný podklad, materiální a personální základnu, musí očividně vycházet z obchodních zájmů zakladatele a být začleněna do schématu, jež je funkčním řetězcem obchodních společností. Tyto skutečnosti musí být zpravidla také prokazatelné před soudem. Z předchozího také vyplývá, že mezinárodní daňové plánování, jež má být skutečně v souladu nejen s textem, ale také duchem zákona, není, ve valné většině případů, určené malým a středním podnikatelským subjektům³⁰.

Výsledkem anti-avoidance legislativy je také třetí pilíř, jež se odráží v textu §25, odstavec 1, písm. w, zákona č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů:

“(1) Za výdaje (náklady) vynaložené k dosažení, zajištění a udržení příjmů pro daňové účely nelze uznat zejména:

w) úroky z úvěrů a půjček, u nichž je věřitel osobou spojenou ve vztahu k dlužníkovi, a to ve výši úroků z částky, o kterou úhrn úvěrů a půjček od spojených osob, v průběhu zdaňovacího období nebo období, za něž se podává daňové přiznání,

²⁹ Institut závazného posouzení je v ČR relativně nový a je dotčen dalšími právními normami či doporučeními: § 2 odst. 9 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, D-258, D-292, D-293, EU Point Transfer Pricing Forum/ EU TP documentation a §66a odst. 9 zákona č. 513/1991 Sb. Obchodního zákoníku.

³⁰ Výjimku tvoří fyzické osoby či malé společnosti vlastnící průmyslové licence s vysokým potenciálním ziskem v budoucnosti.

přesahuje šestinásobek výše vlastního kapitálu, je-li příjemcem úvěru a půjčky banka nebo pojišťovna, nebo čtyřnásobek výše vlastního kapitálu u ostatních příjemců úvěrů a půjček. Do úvěrů a půjček se nezahrnují úvěry a půjčky nebo jejich část, z nichž úroky jsou součástí vstupní ceny majetku, a dále prokazatelně poskytnuté bezúročné úvěry a půjčky. Toto ustanovení se nevztahuje na osoby jinak spojené uvedené v [§ 23](#) odst. 7 písm. b) bodě 5, na poplatníky uvedené v [§ 18](#) odst. 3, na burzu cenných papírů,^{28a)} a na poplatníky uvedené v [§ 2](#).

Závěrem k anti-avoidance týkající se daní z příjmů

K problematice anti-avoidance, z pohledu českého zákona o daních z příjmů, je nutné poznamenat, že obchody a transakce jež respektují uvedené anti-avoidance ustanovení zákona, ale ve svém důsledku vyvolávají otázky u finančních úřadů, nejsou v sofistikovaném mezinárodním daňovém plánování žádoucí. V takových případech totiž záleží vždy na individuálním přístupu konkrétního orgánu či dokonce pracovníka správce daně a ponechávat určité aspekty oblasti, tak citlivé jako mezinárodní daňové plánování, svým způsobem na náhodě, lze označit za zbytečný hazard. Význam tohoto hraničního přístupu ale vzroste v zemích, jež umožňují daňové vyjednávání, a kde lze předem dohodnout se správcem daně způsob a výši daňového zatížení určitých aktivit.

3.5 Investiční pobídky v ČR

Zákon č. 72/2000 (ZIP) novelizoval zákon o daních z příjmů (ZDP) a vložil do něj dvě nová ustanovení §35a a §35b. Z těchto ustanovení zákona o daních z příjmů vyplývá možnost získat po splnění výchozích a následném plnění “provozních” podmínek až desetileté daňové prázdniny, jež se z právního hlediska řadí do skupiny slev na daních. Další formy investičních pobídek vyjmenovává §1(2) zákona 72/2000 a jedná se dotace obcím při vytváření průmyslových zón a hmotnou podporu vytváření pracovních míst a rekvalifikace zaměstnanců.

Ze zákona jasně vyplývá, že o pobídku může požádat jak právnická, tak fyzická osoba, pokud prokáže schopnost splnit a dodržovat podmínky všeobecné a stanovené zvláštními předpisy (§35a, §35b zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona č. 72/2000; §5a a §6b zákona č. 9/1991, o zaměstnanosti a působnosti státních orgánů ČR na úseku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů). Zda potenciální žadatel o poskytnutí investiční pobídky vede daňovou evidenci či účetnictví, není pro schválení pobídky určující.

Pro uplatnění slevy na daních je nezbytné splnit následující podmínky:

1. splnit všeobecné podmínky dle §2 zákona č. 72/2000 Sb. a zároveň:
2. obdržet příslib investiční pobídky (od MPO po vyjádření určené organizace a následném schválení dle příslušnosti buď MF nebo MPSV na základě žadatelem předložené dokumentace) a
3. splnit zvláštní podmínky dle §35a zákona č. 586/1992 Sb.

Všeobecné podmínky stanovují technický a odvětvový charakter podporovaných investic. Podmínkou, která je kritickým faktorem omezujícím skupinu potenciálních uchazečů o investiční pobídku, se stává písmeno e) a f) určující minimální objem investice:

*ZIP §2 (2) e) vynaložení investičních prostředků na pořízení hmotného a nehmotného investičního majetku nejméně v částce 350 000 000 Kč, přičemž nejméně částka 145 000 000 Kč musí být kryta **vlastním jměním** (u f.o. vlastními prostředky);*

f) zaplacení částek na pořízení hmotného a nehmotného investičního majetku, stanovených podle písmene e), nejdéle do 3 let od vydání rozhodnutí o příslibu podle

§5; v odůvodněných případech může MPO na žádost tuto lhůtu prodloužit nejdéle o dva roky.

V případě realizace investice v okrese, ve kterém je v době podání žádosti míra nezaměstnanosti podle statistiky MPSV za uplynulé pololetí nejméně o **25% vyšší než průměrná míra nezaměstnanosti**, minimální požadovaný objem investice se snižuje na **175 000 000 Kč** a míra krytí **vlastními zdroji na 87 500 000 Kč**.

Ustanovením doplňujícím uvedenou podmínku a omezujícím mezinárodní daňové plánování je §2 (3), jež uvádí, že do částek výše uvedených se nezahrnují platby na základě smlouvy o přenechání věci do užívání, v níž si strany sjednají, že uživatel je oprávněn koupit věc.

Tato formulace zcela nekoresponduje s definicí smlouvy o finančním pronájmu s následnou koupí najaté věci, ale lze se domnívat, že za ni má být podle představ tvůrců zákona považována a následně lze očekávat, že exekutivou v praxi pak bude uvedené ustanovení v tomto duchu realizována.

Administrativní podrobnosti a technické detaily **získání příslibu investiční pobídky** upravuje zbývající část zákona č. 72/2000 Sb., zákona o investičních pobídkách. Garantem příslibu investiční pobídky je Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, které příslib pobídky přiděluje na základě zprávy agentury Czechinvest hodnotící kvalitu projektu a po obdržení vyjádření ministerstva věcně příslušného dle charakteru žádosti o získání pobídky (Ministerstva financí ČR či Ministerstva práce a sociálních věcí ČR).

Pokud poplatník uspěje a získá příslib investiční pobídky, pak pro délku období pro něž bude moci tuto pobídku, za předpokladu plnění všeobecných a zvláštních podmínek, záleží na faktu, zda pro poskytnutí příslibu zahájil podnikání, čímž naplnil podmínku §35a (1)a a může využít desetiletých daňových prázdnin dle §35a (3). V případě zahájení podnikání po získání příslibu, stává se pro poplatníka relevantním ustanovení §35b (1) a mám právo uplatňovat pětileté daňové prázdniny dle §35b (4).

§ 35a

(1) Poplatník, kterému byl poskytnut příslib investiční pobídky podle zvláštního právního předpisu, který pro poskytnutí příslibu zahájil podnikání a zaregistroval se podle zvláštního právního předpisu jako poplatník, může, splňuje-li všeobecné podmínky stanovené zvláštním právním předpisem a zvláštní podmínky stanovené tímto zákonem, uplatnit slevu na dani, a to:

a) jde-li o poplatníka daně z příjmů právnických osob, ve výši 24% ze základu daně podle § 20 odst. 1 sníženého o položky podle § 34 a § 20 odst. 8 a o rozdíl, o který úrokové příjmy uvedené v § 36 odst. 6 písm. a) převyšují s nimi související náklady (výdaje),

b) jde-li o poplatníka daně z příjmů fyzických osob, ve výši daně vypočtené podle § 16 odst. 1 z dílčího základu daně (§ 7).

Výše slevy na dani se nemění, je-li dodatečně vyměřena vyšší daňová povinnost.

(3) Slevu na dani podle odstavce 1 lze uplatňovat po dobu 10 po sobě bezprostředně následujících zdaňovacích období, přičemž prvním zdaňovacím obdobím, za které lze uplatnit slevu, je zdaňovací období, ve kterém

a) nabylo právní moci kolaudační rozhodnutí, nebo

b) byl vydán souhlas stavebního úřadu se zahájením zkušebního provozu před vydáním kolaudačního rozhodnutí na první stavbu nebo část stavby, jíž se investiční pobídky týkají.

§ 35b

(1) Poplatník, kterému byl poskytnut příslib investiční pobídky podle zvláštního právního předpisu a na kterého se nevztahuje ustanovení § 35a, může, splňuje-li všeobecné podmínky stanovené zvláštním právním předpisem a zvláštní podmínky stanovené tímto zákonem, uplatnit slevu na dani, která se vypočte podle vzorce $S1$ minus $S2$, přičemž

a) $S1$ se rovná částce daně vypočtené podle odstavce 2 za zdaňovací období, za které bude sleva uplatněna; výše této částky se nemění, je-li dodatečně vyměřena vyšší daňová povinnost,

b) $S2$ se rovná částce daně vypočtené podle odstavce 2 za jedno ze dvou zdaňovacích období bezprostředně předcházející zdaňovacímu období, za které lze slevu uplatnit poprvé, a to ta částka daně, která je vyšší; uvedená částka bude výchozí částkou uplatňovanou při výpočtu slevy na dani za všechna zdaňovací období, za která budou slevy uplatňovány; tato částka bude upravena o hodnoty jednotlivých meziročních odvětvových indexů cen vyhlášených Českým statistickým úřadem, a to počínaje indexem vztahujícím se ke zdaňovacímu období, za které byla tato částka vypočtena; výše této částky se nemění, je-li za příslušné zdaňovací období dodatečně vyměřena nižší daňová povinnost.

(2) Částka daně pro účely odstavce 1 je

a) u poplatníka daně z příjmů právnických osob rovna částce vypočtené sazbou 24 % ze základu daně podle § 20 odst. 1 sníženého o položky podle § 34 a § 20 odst. 8 a o rozdíl, o který úrokové příjmy uvedené v § 36 odst. 6 písm. a) převyšují s nimi související náklady (výdaje),

b) u poplatníka daně z příjmů fyzických osob rovna částce vypočtené podle § 16 odst. 1 z dílčího základu daně podle § 7.

(3) Pokud ve 2 zdaňovacích obdobích bezprostředně předcházejících období, za které lze slevu uplatnit poprvé, vykázal poplatník daňovou ztrátu nebo mu daňová povinnost nevznikla, sleva na dani se vypočte podle odstavce 1 písm. a).

(4) Slevu na dani podle odstavce 1 lze uplatňovat po dobu 5 po sobě bezprostředně následujících zdaňovacích období, přičemž prvním zdaňovacím obdobím, za které lze uplatnit slevu, je zdaňovací období, ve kterém

a) nabylo právní moci kolaudační rozhodnutí, nebo

b) byl vydán souhlas stavebního úřadu se zahájením zkušebního provozu před vydáním kolaudačního rozhodnutí na první stavbu nebo část stavby, jíž se investiční pobídky týkají.

Výše slev z titulu investičních pobídek je omezena:

§35a

(4) Slevy na dani u téhož poplatníka nesmí za stanovené desetileté období v souhrnu překročit celkovou hodnotu investičních pobídek poskytnutých na toto období, sníženou o hodnotu skutečně čerpaných ostatních druhů investičních pobídek, včetně pobídky ve formě dotace obcím na technické vybavení území a osvobození od cla.

§35b

(5) Slevy na dani u téhož poplatníka nesmí za stanovené pětileté období v souhrnu překročit celkovou hodnotu investičních pobídek poskytnutých na toto období, sníženou o hodnotu skutečně čerpaných ostatních druhů investičních pobídek, včetně pobídky ve formě dotace obcím na technické vybavení území a osvobození od cla.

Toto omezující ustanovení se může ke konci desetiletého či pětiletého cyklu čerpání slev na daních stát komplikujícím faktorem a lze doporučit poplatníkům, aby

v rámci analýzy citlivosti (s prodlouženou periodou hodnocení z obvyklých tří let na deset) při zpracování business plánu vzali v úvahu teoretickou výši ostatních čerpaných investičních pobídek a celkovou hodnotu investičních pobídek za desetileté období v němž předpokládá uplatňovat slevy na dani.

Uplatnění slev na dani po získání příslibu investiční pobídky je podmíněno naplněním **zvláštních podmínek** nově zakotvených v zákoně č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů, a to stejnou měrou pro poplatníky, kteří zahájili podnikání před získáním příslibu, tak po jeho obdržení:

[§35b](#)

(6) Ustanovení [§ 35a odst. 2 a 5](#) platí obdobně.

[§35a](#)

(2) **Zvláštními podmínkami, za kterých lze uplatnit slevu na dani podle odstavce 1, jsou**

a) poplatník využije v nejvyšší možné míře všech ustanovení tohoto zákona ke snížení základu daně, a to zejména uplatněním

- 1. všech **odpisů** podle [§ 26](#) až [33](#); v období uplatňování slevy nelze odpisování přerušit ([§ 26](#) odst. 8), stanovení způsobu odpisování podle tohoto zákona provede poplatník,*
- 2. **opravných položek k pohledávkám** podle zvláštního právního předpisu,*
- 3. **odpočtu daňové ztráty** nebo její části podle [§ 34](#) odst. 1 v nejbližším zdaňovacím období, kdy je vykázán základ daně,*

*b) poplatník bude u **hmotného investičního majetku**, s výjimkou nemovitostí, pořízeného v rámci poskytnutých investičních pobídek, **prvním vlastníkem na území České republiky**; to se nevztahuje na majetek nabytý v rámci zpeněžení konkurzní podstaty podle zvláštního právního předpisu; tento majetek se nepovažuje za součást investičních prostředků podle zvláštního právního předpisu,*

c) poplatník v období, za které může uplatnit slevu na dani podle odstavce 3, nebude zrušen, nebude vůči němu zahájeno konkurzní řízení, nebo se s ním nesloučí jiný subjekt,

d) poplatník nezvýší základ pro výpočet slevy obchodními operacemi ve vztazích s ekonomicky nebo personálně propojenými osobami, nebo blízkými osobami (§ 23 odst. 7) způsobem, který neodpovídá ekonomickým principům běžných obchodních vztahů, nebo převodem části majetku výše uvedených osob, který u nich bude mít za následek snížení základu daně.

Podle §38r 586/1992 Sb., zákona o daních z příjmů běží lhůta pro vyměření daně dle §47 zákona č.337/1992 Sb. po dobu **15 let** a sankce za nedodržení všeobecných či zvláštních podmínek nelze pominout:

§35a

(6) Nedodrží-li poplatník některou z podmínek uvedených v odstavci 2 nebo některou ze všeobecných podmínek stanovených zvláštním právním předpisem, nárok na slevu podle odstavce 1 zaniká a poplatník je povinen **podat dodatečné daňové přiznání za všechna zdaňovací období, ve kterých slevu uplatnil.**

§35b

(7) Nedodrží-li poplatník některou z podmínek uvedených v **§ 35a** odst. 2 nebo některou ze všeobecných podmínek stanovených zvláštním právním předpisem, nárok na slevu podle odstavce 1 zaniká a poplatník je povinen **podat dodatečné daňové přiznání za všechna zdaňovací období, ve kterých slevu uplatnil.**

Z hlediska mezinárodního daňového plánování se **ustanovení §35a(2)d ZoIP** stává dalším pilířem českého anti-avoidance práva. Poplatník pak má možnost pohybovat během realizace operací za účasti ekonomicky či personálně propojených osob v cenových relacích minimálních v rámci relací obvyklých nebo aplikovat takové metody mezinárodního daňového plánování, jež umožní obchodní a investiční operace pouze za účasti subjektů, pro něž bude prioritou společný prospěch jejich a poplatníkův, ale poplatník s nimi nebude personálně ani ekonomicky spojen.

Ve světle nekompromisních postihů s dopadem potenciálně ohrožujícím existenci společnosti v případě nedodržení všeobecných a zvláštních podmínek se stává každý termín obsažený v těchto podmínkách zásadním axiomem podnikání po celé období daňových prázdnin, a proto zde budou rozvedeny další zvláštní podmínky.

Poplatník se dostává mezi ostří nůžek, kdy na jedné straně bude nucen hrozbou z potenciálního retrospektivního desetiletého postihu “uplatňovat v maximální možné míře ustanovení zákona o daních z příjmů ke snížení základu daně” a na druhé straně bude při tomto postupu o každé položce zmíněné ve zvláštních podmínkách vyjednávat se správcem daně, jež se principiálně snaží zamezit nadměrnému snižování daňového základu poplatníků. Vzhledem k nejasnostem v právních otázkách vytváření opravných položek a diskutované lhůtě, po jejímž uplynutí se nesplacené pohledávky stávají zdanitelným příjmem, se může jevit výhoda využívání investiční pobídky jako relativně diskutabilní záležitost.

Investiční pobídky mohou zvyšovat atraktivnost lokality pouze v návaznosti na kvalitní daňové a právní prostředí, ve kterém se mají vstupující subjekty potenciálně pohybovat, a to ve vztahu ke zdrojové, případně transferové zemi investice, ze které přímá zahraniční investice do cílové lokality vstupuje. Navíc lokality, jež nabízí investiční pobídky, obvykle soupeří o investory se zeměmi, jež investiční pobídky rovněž poskytují. V době, kdy jsou tedy investiční pobídky nikoli konkurenční výhodou dané lokality, ale běžnou součástí podmínek, za nichž vstupuje zahraniční investor do nových lokalit, se zdá, že investor se bude spíše orientovat dle daňové zátěže příjmů, na něž se investiční pobídky nevztahují a dle stability daňového a právního prostředí. Tyto aspekty budou zohledněny v analýze alokace přímých zahraničních investic ve světových ekonomikách a uvidíme, zda jsou to předpoklady správné.

Z poznatků uvedených v literární rešerši vyplývá, že postupy mezinárodního daňového plánování jsou vhodné pro nadnárodní subjekty při realizaci některých projektů za respektování specifických podmínek. Daňové plánování je evidentně prostředkem dosažení potenciálně výrazných finančních úspor, jehož si jsou vědomy obchodníci, investoři a některé státy. Ale v jakém rozsahu nadnárodní společnosti offshore lokality v globální světové ekonomice využívají a které konkrétní daňové faktory investoři preferují při alokaci svého kapitálu?

4 Přehled odborné literatury

4.1 Dotazníková šetření daňových motivů geografické alokace investic

Dotazníková šetření s cílem zjistit, které daňové motivy nadnárodních společností zohledňují při alokaci svých přímých investic, nejsou prováděna často.

Výstupy ojedinělých dotazníkových šetření KPMG, která byla provedena u nadnárodních subjektů ukazují, že většina nadnárodních společností o implementaci mezinárodního daňového plánování uvažuje, nicméně podstatně menší procento, ale nezanedbatelné, k němu přistoupilo.

Jak uvádí Quigley (2006), z průzkumu KPMG vyplývá, že úmyslem realizovat ve větší míře mezinárodní daňové plánování se zabývalo v roce 2005 55% z celkového počtu 120 oslovených nadnárodních firem, a že k realizaci přistoupilo celých 14 % z celkového počtu. V roce 2006 pak úmysly realizovat optimalizační operace přiznalo již 66% ze 120 oslovených společností.

The AMS Group (2006) také uvádí, že když v roce 2006 KPMG oslovila 50 nadnárodních společností se sídlem ve Velké Británii, jejich představitelé deklarovali preferenci nízkého daňového zatížení v 68% případů. Při realizaci nových akvizic 84% dotázaných preferovalo jednoznačnost daňových zákonů a 86% upřednostnilo jednoznačně stabilní a konzistentní přístup správních a soudních orgánů k otázkám zdanění.

4.2 Analýza frekvence využití MDP

S detailními či podloženými odhady frekvence využívání postupů mezinárodního daňového plánování založených na analýzách makroekonomických dat, provedených při respektování mikroekonomických aspektů offshore společností, se nelze téměř setkat a při tom by právě výstupy takových analýz měly být určující pro posuzování pozice daňových rájů v globální světové ekonomice a potenciálně určující pro výchozí pozice zemí s rozdílným daňovým zatížením v jednání o daňové konkurenci a možné daňové harmonizaci.

4.3 Analýza alokace investic v závislosti na daňovém zatížení

4.3.1 Analýzy časových řad FDI

Práce D.G. Hartmana (1984), o níž lze říci, že zahájila éru kvantitativních analýz vztahu mezi daňovým zatížením a alokací přímých investic, byla výsledkem zkoumání časové řady FDI příchodících do USA ve vztahu k daňovému zatížení zisku z takových investic s rozlišením na domácí a zahraniční investory.

Z této práce a zejména z její metodologie, vycházely navazující práce, které analyzovaly převážně časové řady FDI příchodících do USA (vztažené ku GNP) v závislosti na daňové zátěži právnických osob, Boskin a Gale (1987), Young (1988), Murthy (1989). Závěry těchto studií se shodovaly v tom, že daňová zátěž v USA má výraznější dopad na zisk, jež zůstává v USA, než na zisk, který je odváděn, takže vliv na FDI je nepodstatný.

Nicméně tyto studie byly velmi kritizovány Slemrodem (1990), který se sice zaměřil na stejný předmět zkoumání, ale při analýze časových řad FDI využil složený ukazatel daňového zatížení, zkonstruovaný Auerbachem a Hinesem (1988), marginální efektivní daňovou sazbu. Výstupy jeho analýzy naopak negativní dopad daňového zatížení v USA na příchozí FDI ukázaly jako markantní.

4.3.2 Analýzy průřezových dat

Tato kategorie studií obvykle analyzuje geografickou či odvětvovou alokaci FDI v daném časovém okamžiku v závislosti na relativní daňové zátěži jednotlivých lokality či sektorů, primárně v rámci USA.

Bartik (1985) analyzoval pravděpodobnost umístění nové továrny v každém z 50 států USA v závislosti na nominální daňové sazbě právnických osob a prokázal významný negativní dopad daňové sazby na alokaci FDI.

Papke (1991) na tuto analýzu navázal, zvolil efektivní daňové sazby jako nezávislé proměnné modelu a FDI strukturoval nejen dle států USA, ale také dle jednotlivých sektorů ekonomiky. Ve výstupech získal velmi variabilní dopady daňové zátěže na alokaci FDI s velkými disproporcemi vlivu mezi jednotlivými odvětvími.

Devereux a Griffith (1998) prokázali za využití logaritmického modelu výrazný negativní dopad průměrného daňového zatížení na alokaci FDI realizovaných americkými společnostmi ve Francii, UK a Německu.

Hines (1996) a Grubert a Mutti (2000) analyzovali závislost na daňovém zatížení počtu realizovaných příchozích FDI do jednotlivých 50 států USA, mimo celkového objemu příchozích FDI do jednotlivých států, a to s překvapivě statisticky významnými výsledky a silnou negativní mírou závislosti, i když nižší než v případě analýzy objemu FDI.

Na členění FDI dle Auerbacha a Hassetta (1993) navázala také Swensonová (2001), která analyzovala citlivost jednotlivých složek příchozích FDI do USA, mimo jiné M&A, na nominální daňové sazby jednotlivých zemí. Využívala také FDI vyjádřené počtem realizovaných investičních projektů v rámci jednotlivých složek (nikoli tedy objemy FDI) a zjistila, že na většinu složek FDI má statutární daňová sazba negativní vliv, kromě M&A, které vykazovaly pozitivní korelaci s nominální daňovou sazbou. Což shrnula do konstatování, že čím více na počtu investičních projektů podílí M&A, tím nižší bude celková citlivost FDI vůči nominální daňové sazbě.

Stöwhase (2002) analyzoval geografickou strukturu expanze německých nadnárodních společností do jiných států EU. Z jeho závěrů vyznívá, že výrobní společnosti při alokaci svých FDI zohledňují efektivní daňové zatížení, ale nikoli sazby nominální.

4.3.3 Analýzy s respektováním odlišností jednotlivých složek FDI

Podle Auerbacha a Hassetta (1993) jsou agregované údaje o FDI, využívané k analýze vlivu daňového zatížení, bez respektování specifik jednotlivých složek FDI a jejich specifických charakterů, jež v důsledku znamenají odlišnou citlivost těchto složek FDI, zavádějící. Data FDI rozčlenili dle PPE principu (property, plant a equipment). Většina těchto analýz se zaměřovala na toky FDI vztažené k USA.

První, kteří zkoumali závislost FDI na daňové zatížení při respektování specifik jednotlivých složek, byli Grubert a Mutti (1991), následováni Hinesem a Ricem (1994), kteří shodně zjistili negativní dopad průměrné daňové sazby na strukturované toky FDI do USA, přičemž zahrnuli do své analýzy daňové ráje.

Ve své studii použili Grubert a Mutti (2000) mikroekonomická data z daňových přiznání více než 500 US subjektů, aby zkonstruovali průměrnou daňovou sazbu a získali informace o objemu a struktuře FDI realizovaných americkými společnostmi ve více než 60 zemích. Výstupem této analýzy byl masivní negativní dopad

daňového zatížení na alokaci FDI, což potvrdily výstupy práce Altshulera, Gruberta a Newlona (2001), kteří použili obdobnou metodiku.

Hines (1996) navázal na výstupy Slemroda (1990) a využil informace o FDI ze 7 zemí směřujících do jednotlivých 50 států USA při respektování principu členění dle PPE. Zjistil výraznou degresivní závislost stavu FDI na nominálních daňových sazbách v jednotlivých státech USA, což svědčí o relativní ekonomické integraci ekonomik států USA, což je důvodem relativně vyššího významu statutární daně pro alokaci FDI při jinak srovnatelných podmínkách investičního prostředí.

4.3.4 Analýzy agregovaných panelových dat FDI

Oproti rozšířené metodice bilaterálních panelových dat FDI, pouze několik málo studií využívá *agregované ukazatele toku FDI*. Swensonová (1994) využila agregované údaje o FDI příchozích do USA z 18 zemí v logaritmické funkci, jejímž výstupem bylo potvrzení domněnky, vyšší efektivní daňová sazba odradí investory ze zemí s „credit“ daňovým systémem. Billington (1999) využil agregovaná panelová data toků FDI ze sedmi OECD zemí k určení vlivu nominální daňové sazby právnických osob na toky FDI a s využitím logaritmické funkce zjistil statisticky významnou, ale velice nízkou míru závislosti. Broekman a van Vliet (2001) se zaměřili na analýzu FDI v zemích EU 15 s využitím lineární funkce a došli ke statisticky významnému vlivu daňového zatížení na toky FDI v těchto zemích.

4.3.5 Analýzy bilaterálních panelových dat FDI

Devereux a Freeman (1995) rozšířily Slemrodův přístup. Zaměřili se na analýzu toků FDI mezi USA a 7 zeměmi na základě *bilaterálních panelových dat*. Zároveň modifikovali ukazatel daňového zatížení – efektivní marginální daňovou sazbu, která nyní brala v úvahu zdanění příjmu z FDI v zemi zdroje příjmu i v zemi, kam byl zisk transferován. Výstupem jejich analýzy byl závěr, že existuje dopad daňového zatížení zisku z FDI na toky FDI do USA vztažené k GDP, nicméně s diskutabilní statistickou významností.

Z metodologie analýzy *bilaterálních panelových dat* čerpali další autoři, jejichž centrem zájmu byly převážně FDI plynoucí do USA, jako Jun (1994) či Cassou (1997), kteří ale významný vliv zdanění na toky FDI neprokázali.

Pain a Young (1996) na základě bilaterálních panelových dat zkoumali odchozí toky FDI z Německa a Velké Británie do 11 různých ekonomik. Využili logaritmickou funkci a faktor zpoždění. Dlouhodobý dopad daňového zatížení na FDI se ukázal jako statisticky významný a výrazně negativní v případě UK, ale malý a bez statistické významnosti v případě Německa. Na podobných principech byla postavena analýza Slang-Jin Wei (1997) cílená na rok 1991, jež dokazovala výrazně negativní dopad zdanění na alokaci FDI. Další studie Gorter a Parikh (2003) a Benassy-Quere (2003), také využily panelová data bilaterálních toků FDI a vykázaly výrazný vliv daňového zatížení na FDI.

Desai (2004) navrhl, na základě bilaterálních dat, model, který analyzoval vztah stavu zásoby odchozích FDI z USA nadnárodních společností ze zpracovatelského průmyslu. Jako ukazatele použil jak determinanty přímých, tak nepřímých daní a pro oba druhy daní vykázal statisticky významné závislosti na zásobách FDI. Podobnou metodiku sektorového odlišení implementovali do svých studií Benassy-Quere (2005) a Stöwhase (2005), se závěry potvrzujícími Desaiovi výstupy, mimo FDI v zemědělství, jež se ukázaly být k daňové zátěži indiferentní.

S posilující společenskou objednávkou na identifikaci role daňového zatížení a daňových rájů na alokaci FDI v rámci zájmových uskupení států, převládají studie definující vztah mezi daňovým zatížením a distribucí zahraničních investic z různých úhlů a s odlišnými výstupy, ale primárně založené právě na analýze bilaterálních panelových dat a jejich typickým příkladem je detailní studie OECD ECO/WKP(2006)30, která bohužel nezahrnula ČR mezi zkoumanou skupinu zemí, ale uzavírá, že primární dopad na alokaci FDI má velikost sítě smluv o zamezení dvojího zdanění, jež má která země vybudovanou a daňové zatížení příjmu z FDI v cílové zemi investice.

4.3.6 Meta-analýza

Výstupy většiny studií, realizovaných k roku 2005 o vlivu daňové zátěže na přímé zahraniční investice, analyzují autoři Mooij a Ederveen ve studii Explaining the Variation in Empirical Estimates of Tax Elasticities of Tax Elasticities of Foreigner Direct Investment (2005). Provádějí „analýzu výstupů předchozích analýz“ s cílem identifikovat nejefektivnější přístup k analýze interakce daňového zatížení a toků FDI. Zjišťují ale velké rozdíly v metodikách a závěrech jednotlivých analýz.

Uzavírají svoji analýzu konstatováním, že výstupy analýz jsou vysoce variabilní, ale ve většině případů, ze 427 hodnocených závislostí, statisticky významné. Nicméně prokázali, že modely využívající jako ukazatel daňového zatížení efektivní daňové sazby, mají větší vypovídací schopnost než modely vázané na nominální daňovou sazbu právnických osob.

4.3.7 Tvorba komplexního ukazatele efektivního daňového zatížení příjmů z FDI

Několik studií, provedených především během poslední dekády, se zabývalo problémem, jak determinovat míru efektivního daňového zatížení přímých zahraničních investic, některé z nich si stanovily přímo za cíl stanovit přesný ukazatel daňového zatížení příchozích a odchozích FDI, obvykle ve formě efektivních měr daňového zatížení. Takové studie reprezentuje dokument Evropské komise COM (2001)582 či studie Yilmaze (2006), hodnotící zdanění v daňových rájích ve srovnání s USA. Mezi respektované publikace patří studie OECD autora Yoo (2003), definující EATR a EMTR, jejíž konkrétní výstupy jsou v části analýz této práce využity.

Definice ukazatelů daňové zatížení FDI dle materiálu OECD ECO/WKP(2003)19 (Yoo, 2003) vychází z faktu, že příjmy ze zahraniční přímé investice jsou zdaněny jak v zemi zdroje příjmu, tak v zemi příjemce (popsáno v kapitole 3.4 této práce). Ukazatele efektivního daňového zatížení pak také rozlišují způsob, jakým je daná investice financována a na co je transferovaný kapitál použit v zemi, kam investice směřuje.

Při konstrukci ukazatelů vycházel Yoo ze závěrů předchozích autorů, jež zkonstruovali jako první ukazatele METR (marginal effective tax rate) - King a Fullerton (1984) a ukazatel AETR (average effective tax rate) - Devereux a Griffith (1999). Metodiku tvorby ukazatelů doplňují práce OECD Taxing Profits in Global Economy (1991) a zmiňovaná studie EC (COM(2001)582).

Na základě těchto prací pak Yoo rozlišuje tyto ukazatele efektivního daňového zatížení FDI, založené na makroekonomických datech:

EMTR – effective marginal tax rate = marginální efektivní daňová sazba

EATR – effective average tax rate = průměrná efektivní daňová sazba

Oba ukazatele jsou konstruovány na bázi detailních interakcí mezi daňovým prostředím zdrojové a cílové země investice. Ukazatele berou v úvahu také odlišnosti v definicích daňového základu, rozdílné možnosti odpočtů či investiční pobídky, odlišnosti v amortizaci, srážkové daně na přeshraniční převody zisku a zohledňují dopady smluv o zamezení dvojího zdanění na daňové zatížení příjmů z FDI při převodu mezi dvěma konkrétními zeměmi.

Základní východiska (Yoo, 2003) pro tvorbu komplexního ukazatele zdanění FDI spočívají na těchto axiomech³¹ :

- minimální návratnost investičních projektů FDI determinující ukazatel EMTR je 5% po zdanění a minimální návratnost investičních projektů FDI determinující ukazatel EATR je 20% před zdaněním;
- kurzové vlivy jsou vyloučeny;
- inflace je předpokládána ve všech zemích stejná na úrovni 2,5%;
- odpisové sazby jsou uvažovány ve výši 12.25% pro stroje a zařízení; 3.61% pro budovy a 0% pro zboží a zásoby;
- všechny investice jsou považovány za ziskové, takže je ignorována možnost uplatnění ztrát v dalších obdobích.

EMTR je vhodné pro hodnocení dopadu daňového zatížení u investičních projektů, jež splňují požadavek na existenci minimálního zisku k převodu od dceřiné k mateřské společnosti po zdanění (5% návratnost investice).

EATR je vhodné pro hodnocení projektů FDI, které generují alespoň nějaký zisk před zdaněním (20% návratnost investice)³².

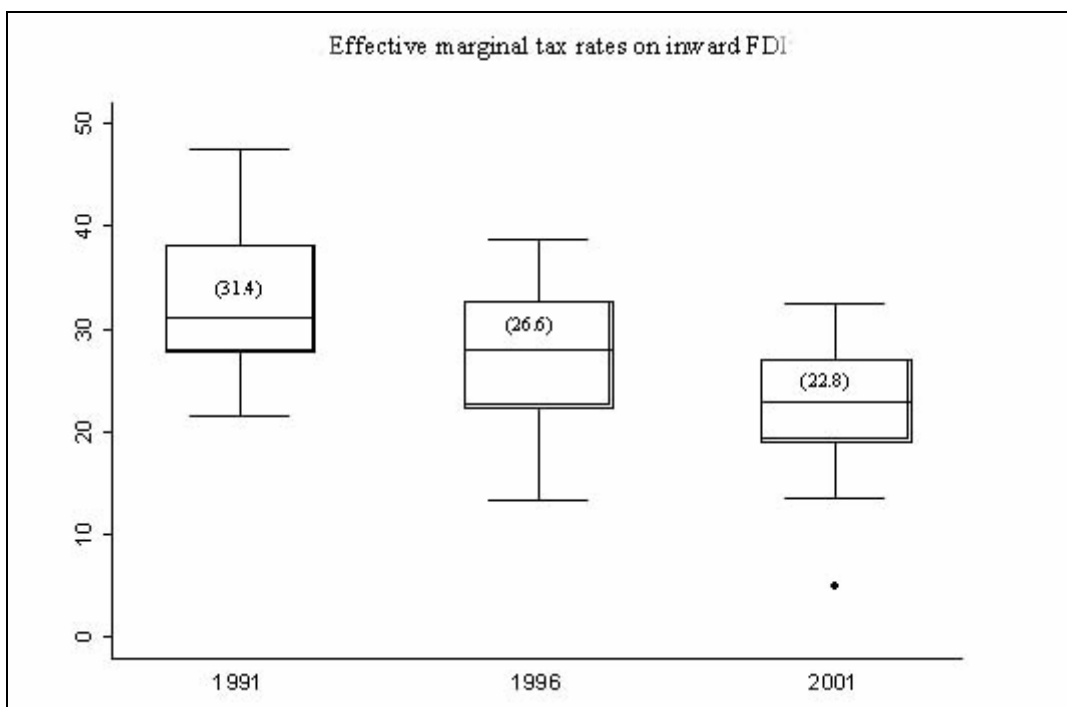
Pro země OECD Yoo (2003) přímo vypočítal ukazatele EMTR pro roky 1991, 1996 a 2001. Přímo vypočtený ukazatel EATR je k dispozici pro roky 1996 a 2001.³³ Jejich vývoj ilustrují grafy 2 a 3, odlišný přístup jednotlivých zemí ke zdanění příjmu z příchozích investic pak ukazuje graf 4.

³¹ V souladu s metodikou EMTR používanou v předchozích studiích jako OECD (1991) a EC (2001).

³² Takto stanovené požadavky na návratnost jsou většinou standardně respektovány také v ostatních pracích OECD a EU, při definování efektivního daňového zatížení FDI.

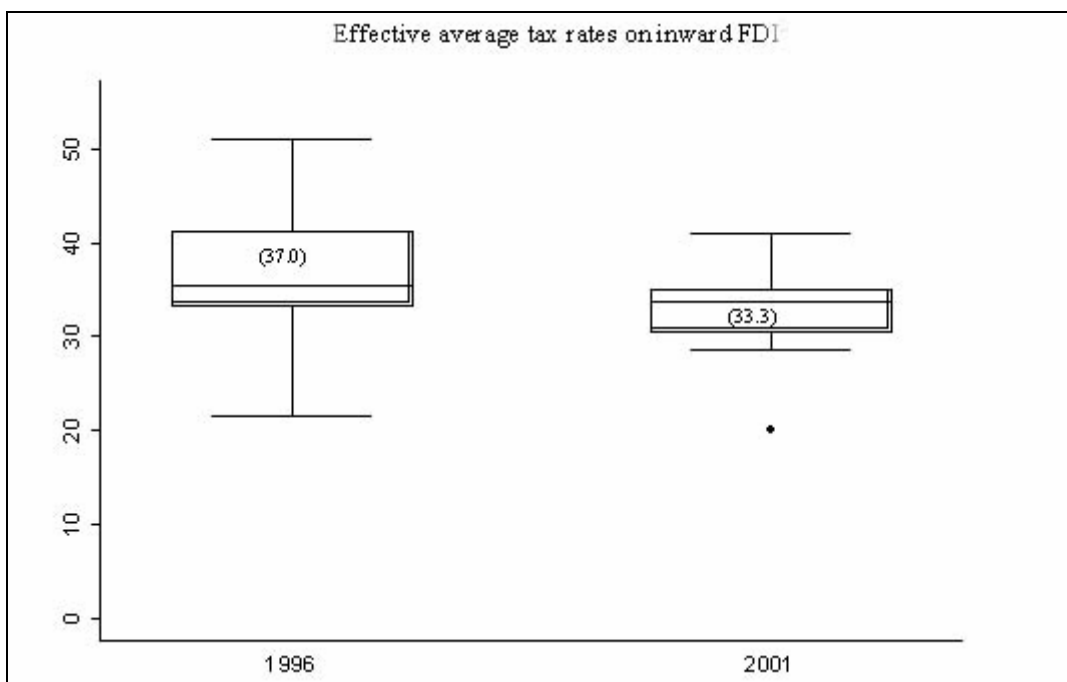
³³ V některých studiích doplněná chybějící časová řada ukazatelů EMTR a EATR není výsledkem přímého výpočtu, ale dodatečných úprav ukazatelů na základě kvalitativní analýzy změn, které proběhly v daňovém prostředí jednotlivých států v daných letech.

Graf 2 *Hodnoty ukazatele EMTR v letech 1991, 1996 a 2001 pro příchozí FDI do zemí OECD*

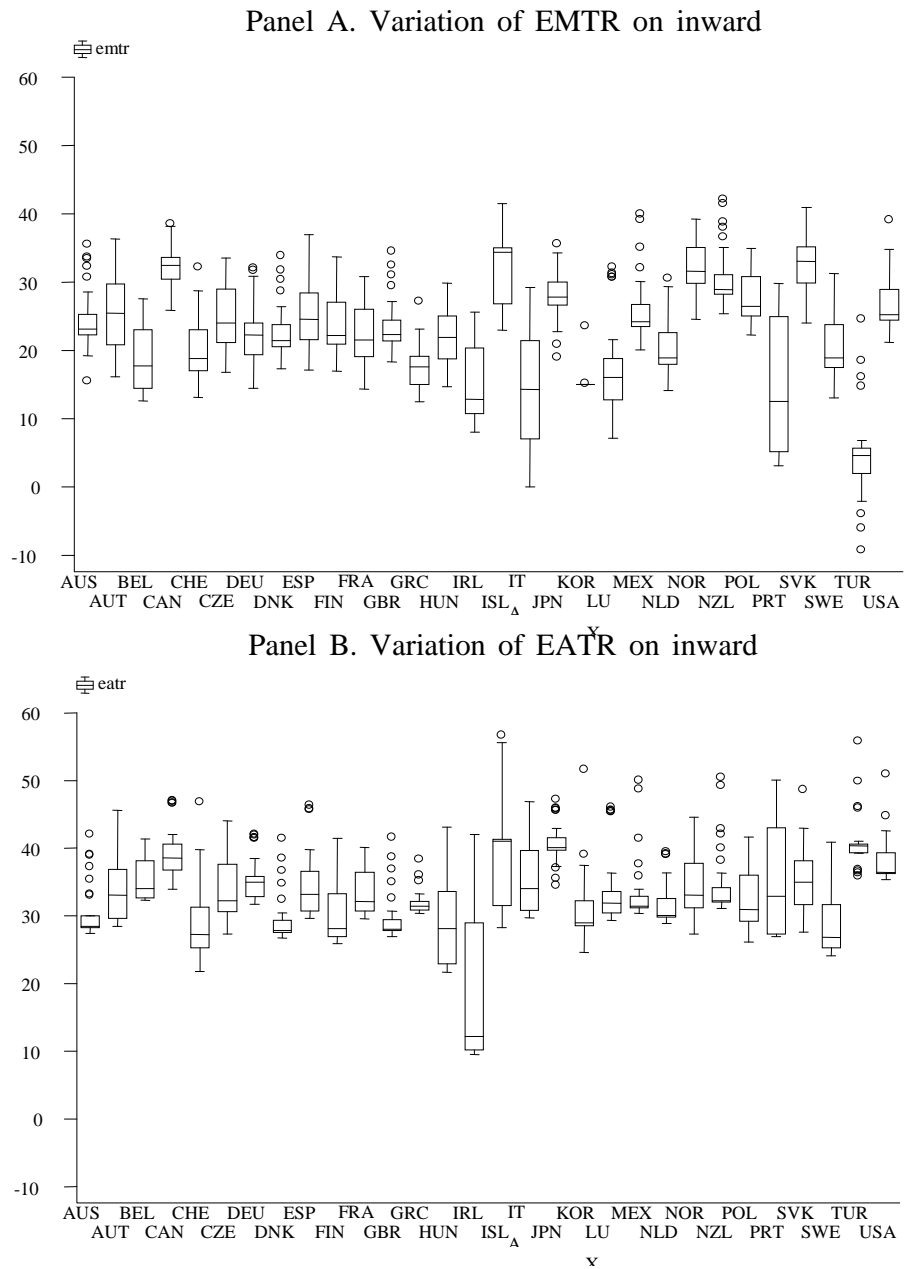
Zdroj: OECD (Yoo, 2003)

Graf 3 *Hodnoty ukazatele EATR v letech 1996 a 2001 pro příchozí FDI do zemí OECD*

Zdroj: OECD (Yoo, 2003)

Graf 4 **Variabilita průměrných ukazatelů EATR a EMTR zemí OECD**
(rok 2001)

Zdroj: OECD (Yoo, 2003)

V analýze OECD ECO/WKP(2006)30, která právě tyto aktuální ukazatele EATR a EMTR z výstupů Yoo (2003) využila pro hodnocení vlivu daňového zatížení na alokaci FDI v zemích OECD, byla ČR vyloučena ze skupiny zkoumaných zemí.

Díky variabilitě výstupů představených studií nemůžeme hovořit o standardech, jež by byly za míru efektivního daňového zatížení považovány, ani o ekonometrickém modelu, jež by byl preferována, ale o pouze o trendech a přístupech, jež budou právě touto prací rozšířeny. Smutnou pravdou bohužel zůstává, že ač by uvedené studie měli být předmětem pečlivého studia autorit, které určují vývoj fiskálních politik, formují daňové mixy v jednotlivých státech a bojují za daňovou harmonizaci, jsou zatím pouze předmětem diskusí v akademické rovině.

Pokud výstupem této práce nebude nic jiného, než zvýšení povědomí o existenci těchto analýz v České republice, pak to bude jejím větším přínosem, než věcné výstupy. Neboť chybí nejen povědomí, ale také kvantitativní analýzy zahrnující Českou republiku do okruhu zkoumaných zemí, jež by mohly být podkladem pro odborné diskuse o vlivu daňového zatížení na postavení ČR v globální ekonomice a následně fundované stanovení daňového mixu s alespoň s minimálním ohledem na probíhající daňovou konkurenci.

5 Cíle disertační práce

Tato práce si klade v obecné rovině za úkol představit odborné veřejnosti důkazy o rostoucím významu daňové konkurence mezi ekonomikami na základě kvalitativních a kvantitativních analýz popsanych v metodické části práce a nutnosti rozvážného systémového přístupu státu k fiskální politice při vytváření daňového mixu. Cílem je předestřít potenciální scénář vývoje světového offshore odvětví pod tlakem daňové harmonizace a osvětlit dopad těchto změn na světovou daňovou konkurenci s vykreslením důsledků. Účelem výstupů této práce je také vzbudit zájem nejen o závěry jedné práce, ale o několik desítek zahraničních prací, obsahujících ekonomické nástroje v podobě několika set analýz zaměřených na problematiku daňové konkurence. Teprve synergický efekt výstupů těchto analýz umožňuje kvalifikovaně formovat fiskální politiku tak, aby byla úspěšná v probíhající daňové konkurenci.

Studie má za úkol determinovat frekvenci využívání technik mezinárodního daňového plánování a zjistit objem zahraničních přímých investic, jež jsou potenciálně motivovány daňovými faktory. Sledovaným ukazatelem bude objem FDI alokovaných v daňových rájích, nebo z nich ovládaných, a to v rámci světové ekonomiky a ve vztahu k ekonomice ČR.

Cílem práce je také potvrdit existenci regresního vztahu mezi úrovní daňového zatížení a alokací přímých zahraničních investic v globální ekonomice.

V případě, že regresní závislost bude prokázána, vyvstává potřeba definovat, jaké daňové faktory jsou pro alokaci zahraničních přímých investic v globální ekonomice statisticky významné.

6 Zvolené metody zpracování

6.1 Metodika zpracování analýz

V první analytické části práce bude, na základě faktů uvedených v literární rešerši, mezinárodní daňové plánování kvalitativně zhodnoceno z hlediska postavení technik MDP ve strategii nadnárodních společností dle zásad klasické teorie řízení firmy a budou zdůrazněny potenciálně deformační vlivy MDP na chování mezinárodních společností, jež mají ve svém důsledku zásadní makroekonomické dopady, díky interakci s fiskální politikou států.

Právě tyto makroekonomické dopady, v podobě modifikací fiskálních politik, budou kvalitativně hodnoceny ve druhé analytické části práce, na základě rozboru aktuálního dění v oblasti daňové konkurence a daňové harmonizace, s dílčím cílem definovat dosavadní vývoj daňových rájů a budoucí scénář.

Takto získané dílčí závěry umožní reálně zhodnotit frekvenci využívání technik MDP za využití rozboru vývoje stavu zahraničních přímých investic ve třetí části analýz a také kvalifikovaně interpretovat výstupy ekonometrických modelů ve čtvrté analytické části práce.

Práce pokračuje v další části popisem chování subjektů při výzvě k účasti na dotazníkovém šetření v ČR, zhodnocením a zejména odůvodněním přístupu subjektů.

Ve čtvrté analytické části práce, bude provedena kvalitativní analýza vývoje stavu FDI. Tato analýza bude založena na odlišení států, jež umožňují využít nadnárodním společnostem daňově preferenční režimy, od států, které daňově preferenční režimy ve svých právních normách zavedeny nemají. Tato analýza také využije poznatků, představených v kapitole 3, o principech fungování MDP a specifických znalostí daňových právních norem jednotlivých států, jejichž případy byly průběžně uváděny v kapitole 3, na základě kterého bude možné definovat objem celkových FDI alokovaných v daňových rájích a také FDI z daňových rájů ovládaných.

V páté analytické části práce je formulováno několik variant ekonometrických modelů, které vyjadřují závislost stavu příchozích a odchozích přímých zahraničních

investic na ukazatelích daňového zatížení, kvality daňového a podnikatelského prostředí. K vyjádření závislosti byla zvolena lineární funkce s konstantou, neboť existuje předpoklad vlivu dalších faktorů nezachycených formulovanými modely a zároveň předpoklad lineárního degresivního vztah mezi ukazateli daňového zatížení a FDI a také předpoklad potenciálně progresivního vztahu v případě ukazatelů kvality daňového či podnikatelského prostředí.

Při ekonometrických analýzách jsou využita průřezová data. Ekonometrické modely analyzují geografickou strukturu rozložení FDI na úkor zachycení časového faktoru, jehož sledování, by z titulu limitovaných možností technik ekonometrických modelů, eliminovalo možnost postihnout geografického rozvrstvení investic. Ekonometrické modely vyjadřují geografickou alokaci investic v letech 2001 a 2003, při vědomí podmínečného omezení zobecnění výstupů, jež je specifikováno v diskusi.

Specifikace jednotlivých exogenních a endogenních proměnných modelů, případně metodika jejich tvorby (EATR, EMTR), jsou z důvodu udržení přehlednosti práce k dispozici vždy v úvodní části každé kapitoly, v rámci které jsou navrhovány a řešeny příslušné ekonometrické modely.

Každý model je postupně modifikován do podoby s největší vypovídací schopností. Ze skupiny exogenních proměnných jsou vždy vybrány ukazatel FDI s nejsilnější korelací na endogenní proměnné. Následně jsou ze skupiny endogenních proměnných vyloučeny některé ukazatele při zohlednění multikolinearity na základě jejich korelační matice.

Při využití vícenásobné regresní analýzy byla při zpřesňování modelů použita metoda zpětné eliminace, čímž byl model kodifikován do podoby s největší vypovídací schopností při zachování statisticky významných endogenních proměnných.

V případě, když jsou vysoce zkorelované všechny endogenní proměnné, je vícenásobná regresní analýza nahrazena jednoduchou lineární regresní analýzou, což je případ výrazné vzájemné korelace ukazatelů EATR a EMTR.

Výstupy jednotlivých ekonometrických modelů jsou interpretovány na základě poznatků přestavených v literární rešerši práce. Z výstupů modelů jsou vyvozeny

díleční závěry, jež jsou v Diskusi s konfrontovány s potenciálně alternativní interpretací výstupů modelů.

Při ekonometrické analýze jsou využívány softwarové nástroje SAS a Statgraphics.

6.2 Zdroje dat

Vstupní data, která jsou využita v kvalitativních analýzách, jsou čerpána ze statistik UNCTAD a ČNB. V případě UNCTAD se jedná o data popisující celkový stav příchozích a odchozích investic, relevantní pro jednotlivé státy v mil USD a %GDP. V případě kvalitativních analýzy vztažených k ČR, byla využita data o bilaterálních stavech příchozích a odchozích FDI, relevantní vždy pro konkrétní zemi ve vztahu k ČR a doplněna vlastními jednoduchými výpočty pro stanovení procentického podílu bilaterálních FDI na celkových objemech FDI.

Pro informace o stavech a tocích světových přímých zahraničních investic, objemech a počtech M&A, byla použita data o počtu smluv o zamezení dvojího zdanění a počtu bilaterálních smluv o ochraně investic z ročních statistik UNCTAD a z online databáze UNCTAD. Pro ověření či doplnění informací byly používány údaje z International Direct Investment Statistics Yearbook 1992-2003 (OECD, 2004) a ze studie International Investment Perspectives (OECD, 2005). Metodika získávání dat UNCTAD se řídí zásadami deklarovanými ve World Investment Report – Annex A (UNCTAD, 2005) a World Investment Report – Statistical Annex (UNCTAD, 2005).

Data o stavu a toku FDI relevantních pro ČR byla čerpána také ze statistik ČNB.

Ukazatele podnikatelského prostředí byly čerpány z databáze Světové banky, na jejichž stránkách je k dispozici metodika tvorby ukazatelů (<http://www.doingbusiness.org/MethodologySurveys/>, 2006).

Pro informace o statutárních daňových sazbách, úrovni a vývoji zdanění v jednotlivých zemích, byly využity ukazatele uváděné v ročních statistických přehledech OECD (OECD Revenue Statistics 2003, 2005; OECD Taxing Wages (2003, 2005), OECD studiích (Recent Tax Policy Trends and Reforms in OECD Countries No. 9, 2004) a výstupech Eurostatu (Structures of the taxation systems in the European Union, Data 1995-2003, 2005).

Ukazatele komplexního zdanění EATR a EMTR byly čerpány z výstupů studie OECD Yoo (2003), která také obsahuje detailní metodiku tvorby těchto ukazatelů.

V ekonometrických modelech byly ukazatele EATR implementovány v alternativách odlišených dle typu financování dceřinné společnosti.

7 Výsledky disertační práce

7.1 Zhodnocení MDP jako součásti strategie podniku

7.1.1 Členění technik mezinárodního daňového plánování dle oblasti činnosti

Operace využívající postupů mezinárodního daňového plánování lze členit dle charakteru uvažované transakce na *obchodní*, využívající ve většině případů offshore lokalitu jako centrum tranzitní offshore společnost, jejímž prostřednictvím dochází k realizaci transakce za kumulace zisku z globálních aktivit v daňovém ráji a *investiční*, kdy investor zvažuje charakter cílové země se zohledněním podmínek investice s důrazem na nákladové hledisko, primárně daňové zatížení, popřípadě kdy potenciální investor respektuje možnost vytvoření řetězce offshore společností pro eliminaci celkových transakčních nákladů investičního projektu.

Postupy mezinárodního daňového plánování se zaměřují na mezinárodní operace, přesto lze vysledovat vztahy využít je při obchodních projektech pohybujících se pouze v rámci národního hospodářství. Tento postup je oprávněný v případě expanze lokální společnosti na zahraniční trhy, přičemž následně dojde k přesunutí centra podnikání do místa založení offshore společnosti, jež se stává výchozím bodem dalších obchodních či investičních operací v cílových zemích penetrace, včetně původně mateřské země a s následným zánikem původní mateřské organizace.

Nelze považovat za techniky tax avoidance účelové vložení offshore společnosti mezi dvě tuzemské propojené lokální podnikatelské společnosti. Tyto praktiky pak lze někdy označit za hraničící s tax evasion. V rámci operací nepřesahující hranici státu je rozhodně vhodné důsledně využít daňové optimalizace založené na vnitrostátních předpisech, bez zapojení technik mezinárodního daňového plánování.

7.1.2 Charakteristika MDP na základě modifikace Porterovy typologie strategií

Mezinárodní daňové plánování primárně směřuje ke snížení finančních nákladů obchodních a investičních operací nadnárodní společnosti jako celku, a to prostřednictvím transferu zisku a jeho kumulace v oblastech s preferenčním

daňovým režimem, což má dopad na realizaci vlastní investiční a obchodní politiku. Z hlediska Porterovy teorie tří základních strategií pak mezinárodní daňové plánování je dílčí strategií multinacionální společnosti v rámci aplikace strategie minimalizace nákladů. Vzhledem k aplikaci MDP při realizaci integrační a diversifikační strategie lze hovořit o ofenzivní strategii minimalizace nákladů.

7.1.3 Investiční strategie nadnárodní společnosti

Multinacionální společnost sleduje sumarizované finanční výsledky skupiny svých podniků a využívá možnosti optimalizace z globálního hlediska. Vzhledem k rostoucí liberálnosti světového prostředí, pak po přesunu výrobních aktivit do oblastí s nejlevnější pracovní silou, přichází přesun kapitálu do oblastí s nejvyšší výnosností nebo nejnižším daňovým zatížením, přičemž tyto faktory mají velmi často podpůrný charakter a následně dochází ke kumulaci zisku v daňově zvýhodněných lokalitách v podobě profitu společností založených v daňovém ráji, které jsou využity při investičních, obchodních či finančních transakcích.

S ohledem na základní anti-avoidance ustanovení českého práva³⁴, nelze faktor eliminace daňového zatížení akceptovat jako jediný impuls k založení offshore společnosti, ale pouze jako jedno ze zásadních kritérií při rozhodování o založení dceřiné společnosti. Zajímavý bude další vývoj v chování MNE a přístup ECJ k „umělým“ daňově motivovaným strukturám ve světle judikátu ECJ C-196/04, který toto dosud respektované pravidlo změkčuje.

7.1.4 Deformace strategie lokálního podniku

Využití technik MDP při konsolidaci obchodních transakcí spočívá ve výběru daňového ráje jako země domicilace dceřiné společnosti, přičemž produkty z různých zemí nebudou distribuovány z dané země výroby přímo různým odběratelům, ale převedeny za ceny obvyklé³⁵, leč minimální, na dceřinou offshore společnost, která bude výrobky dále distribuovat za maximální tržní ceny. Rozdíl mezi cenou nákupní a prodejní z pohledu offshore společnosti je částka, o kterou se

³⁴ Zákon č. 337/92 Sb., o správě daní a poplatků, §2, odst. 7.

³⁵ Zákon č. 586/92 Sb., o daních z příjmů, §23, odst. 7.

sníží daňový základ výrobních společností. Cíl skupiny společností maximalizovat celkový zisk, se pak přesouvá na offshore společnost a výrobní společnosti přijímají cíl minimalizace zisku z konkrétních prodejů společnosti v daňovém ráji.

Postupy MDP mají velkou budoucnost zejména při realizaci zahraničních investic a daňová vstřícnost se stala silnou potenciální zbraní zemí při získávání zahraničních investorů, včetně České republiky. Důležitým faktorem pro rozhodování zahraničních investorů není jen samotná výše daňového zatížení (mimo dalších faktorů ovlivňujících výnosnost přímé investice), ale také existence smluv o zamezení dvojího zdanění, jež jim umožňují omezit zdanění příjmů z aktivit v zemi s preferenčním daňovým režimem v domovské zemi zakladatele nebo tyto příjmy bez daňové penalizace investovat v jiné lokalitě. MDP má v případě zahraničních investic dva rozměry. V první řadě se investor při vzetí v úvahu dalších faktorů snaží vybrat za cílovou zemi takovou, ve které příjem z investice (většinou v podobě dividend) nebude zdaněn dvakrát (tedy zemi, jež má se státem, v němž má sídlo potenciální investor, smlouvu o zamezení dvojího zdanění) a následně pak investice směřují do zemí, jež poskytují daňové prázdny či obdobné investiční pobídky, a to buď jako do cílové země investice nebo jako do lokality transferové, sloužící jako východisko pro koncové zahraniční investice. Snaha řetězce společností o globální maximalizaci zisku zůstává, ale přesouvá se na sekundární cíl kumulace zisku v daňovém ráji, jež může vést až k přesunutí finančního centra skupiny do offshore lokality s následným využitím podpůrných techniky MDP.

Za doplňkovou aktivitu MDP lze považovat financování aktivit dceřiných společností formou poskytnutí úvěru mezi závislými subjekty. Společnost založená jako finanční centrum skupiny v zemích s daňovým preferenčním režimem a sítí smluv o zamezení dvojího zdanění pro účely koncové lokace investic může poskytnout část provozního kapitál své dceřiné společnosti pro realizaci aktivit v cílové zemi formou úvěru. Úroky placené dceřinou společností jsou v cílové zemi investice uznány jako daňový náklad³⁶ této společnosti a v offshore lokalitě, kam směřují jako příjem mateřské společnosti jsou na základě smluv o zamezení dvojího zdanění a vnitrostátních předpisů nezdaněny nebo zdaněny minimálně.

³⁶ Zákon č. 586/92 Sb., o daních z příjmů, §25, odst. 1, písm.w, jež omezuje výši placených úroků z úvěru uznatelných jako daňový náklad na čtyřnásobek základního jmění dlužné společnosti.

V tomto případě se projevuje deformace cíle dceřiné společnosti, kdy výnos z konkrétních operací je záměrně eliminován a promítá se do co nejvyšších placených úroků v rámci limitu stanoveného zákonem.

7.1.5 Implementace mezinárodního daňového plánování do podnikové strategie

Základní charakteristiky definující interakci MDP a strategie podniku lze shrnout následovně:

- zřízení a provoz offshore společnosti vyžadují fixní náklady;
- účelové využití MDP výlučně s cílem pouze a jen vyhnout se daňové povinnosti v konkrétní zemi může být potenciálně v některých extrémních případech považováno za tax evasion a teoreticky postižitelné;
- MDP je přínosné z dlouhodobého hlediska, kdy řetězce subsidiarit nadnárodní společnosti následně trvale využívají předchozího zohlednění aspektů MDP při plánování investic a realizace obchodních aktivit skupiny v nových oblastech;
- MDP ve svém důsledku staví cíl maximalizace zisku skupiny podniků v rámci multinacionální společnosti do kontrastu s cílem relativní minimalizace zisku a zvýšení nákladů subsidiarit v zemích bez daňového preferenčního režimu při přesunu zisku do offshore lokality.

Vzhledem k těmto faktorům nelze mezinárodní daňové plánování považovat za alternativní akceptovatelnou strategii, ale je nezbytné transformovat možnosti, jež MDP skýtá, na kriteria, jež musí být vzata v úvahu při plánování budoucí strategie společnosti.

Fixní náklady provázející MDP jej zneprístupňují malým, lokálním a začínajícím společnostem. V případě malých společností není vhodné přistupovat k technikám mezinárodního daňového plánování, neboť lze docílit dostačujících úspor daňových nákladů důsledným využíváním možností, jež nabízí vnitřní právo státu v oblasti optimalizace daní.

Přínos v delším časovém horizontu z něj činí účinný nástroj, ale pouze pro společnosti expandující, finančně relativně stabilní a s dlouhodobou strategickou koncepcí.³⁷

U nadnárodních společností dochází ke střetu zájmů globálních a lokálních. Mimo deformace strategie konkrétní zahraniční pobočky či subsidiarity se lze setkat také s demotivací managementu afilace, jejíž zisk je snižován a může být nutné systém motivace pružně upravit, což vyžaduje finanční a personální zázemí, jež mají k dispozici zavedené společnosti, což opět zužuje potenciální akceptory technik MDP.

MDP je stejně tak novou strategií, jako novým hlediskem, z něž vyplývající kritéria je nezbytné respektovat, v současné době pro neopomenutí konkurenční výhody jež poskytuje, ale v budoucnosti pro nepřenechání této výhody konkurenci, vzhledem k expanzivním přeměnám v legislativě států vítajících přímé zahraniční investice. Význam MDP je nesporný při plánování investic a obchodních aktivit expanzivního charakteru, zejména při strategii integrace a diverzifikace zahrnující prvky multinacionálního charakteru.

7.1.6 MDP jako nástroje vytváření konkurenční výhody podniku

Mezinárodní daňové plánování zajišťuje podniku snížení daňových nákladů z mezinárodních obchodních transakcí a zahraničních investic. V případě vhodné aplikace podpůrných technik MDP, např. úvěru, jako formy financování, můžeme hovořit o snížení celkových nákladů nadnárodní společnosti zvolením optimálního způsobu financování provozu dceřiné společnosti při jeho začlenění do expanzivní strategie podniku.

Prostředky uspořené v rámci expanzivní strategie podniku, pak mohou být využity při pronikání na nový trh nebo mohou být akceptovány jako potenciál umožňující snížit plánovaný cílový zisk z konkrétní investice v cílové zemi při zachování návratnosti vložených prostředků.

Aktuálním potencionálním přínosem mezinárodního daňového plánování z patriotického hlediska je možnost českých exportních společností etablovat se

³⁷ Speciálním případem je zřízení offshore společnosti za účelem převodu práv k duševnímu vlastnictví, kdy je metoda MDP jedinou cestou, jak sejmut část zatížení z očekávaného zisku i pro společnosti relativně malé.

v Evropských společenstvích za využití preferenčních smluvních vztahů, jež mají některé offshore lokality s Evropskými společenstvy na jedné straně a vstřícným přístupem těchto lokalit k investorům na straně druhé.

Požadavky na vysoce individuální, originální a diskrétní přístup k mezinárodnímu plánování z něj činí specializovaný nástroj pro potenciální vytvoření konkurenční výhody, aplikovatelný pouze daným podnikem a implementovatelný pouze do konkrétní strategie podniku.

7.2 Scénář budoucího vývoje daňových rájů

Daně jsou hlavním nástrojem fiskální politiky států, zásadní příjmovou položkou jejich rozpočtu z pohledu makroekonomického a faktorem zvyšujícím náklady podnikatelských subjektů z hlediska managementu společností. Avšak každý stát přistupuje k tvorbě fiskální, potažmo daňové politiky, jinak a odlišnosti těchto přístupů poskytují možnosti eliminace daňového břemene podnikatelských subjektů. Daňovými ráji se v minulosti staly země, které nabídly investorům a obchodníkům možnost nízkých nákladů, a to převážně v podobě daňových výhod. Dnes se mezi offshore lokality, jak se také daňové ráje nazývají, řadí státy, které jsou schopny zajistit optimální prostředí pro vstup a udržení zahraničních přímých investic v podobě redukováných nákladů investice nejen ve formě eliminace daňového zatížení, ale v zásadě v kombinaci s dalšími atraktivními faktory.

7.2.1 Specializace daňových rájů – daňová konkurence

Nový přístup investorů a jednotlivých států přinesl dopady ve světovém měřítku a vytvořil globální trh, kde offshore lokality převzaly roli prodávajícího, který respektuje v první řadě přání zákazníka-investora a všemi legálními prostředky se mu snaží vyhovět s cílem zainteresovat na svém hospodářství dlouhodobý kapitál, přičemž došlo i na segmentaci trhu a státy racionálně zvažující svoji fiskální politiku, ale bez vztahu ke změně struktury vnějšího prostředí, přijaly úlohu rivala bez konkurenční výhody, jež se prostřednictvím především OECD a EU snaží zmenšit právní rámec, který konkurenční výhodu daňovým rájům umožňuje vytvořit.

Daňová konkurence ale neprobíhá jen mezi skupinou států s nízkým zdaněním a zeměmi s vysokým daňovým zatížením. Boj o investory probíhá i mezi jednotlivými daňovými ráji, díky čemuž lze sledovat oborovou či geografickou profilaci offshore lokalit. S postupem segmentace „trhu“ se daňové ráje specializují na různé aspekty mezinárodní daňové optimalizace či dokonce pouze některé její fáze, vytvářejí optimální podmínky pro zahraniční investory z určitých oborů činnosti a vznikají tak finanční, bankovní, obchodní či rejdařská centra:

Z tohoto pohledu lze hovořit o zemích, jejichž prostřednictvím investoři vstupují na určité trhy. Takže zahraniční investoři do ČR často vstupují prostřednictvím offshore

společností založených v Nizozemí a původně americké korporace realizují svoje činnosti z Bermud.

Odvětvově se vyhraňuje mnoho lokalit se zavedenými daňově preferenčními režimy, příkladem může být rychlá reakce Kajmanských ostrovů, jež se rychle stávají dominantním centrem hedgingových fondů.

Země, které slouží jako lokality pro založení pro zřízení offshore společností, jež často pouze de facto kumulují prostředky celé skupiny propojených společností. Mezi oblíbené země patří tradičně právě Britské Panenské ostrovy.

Z mladých ekonomik hledající svoji hospodářskou identitu se rekrutují země, jež se díky mnoha faktorům stávají atraktivní jako cílové lokality pro zahraniční investory, například díky kombinaci vstřícného daňového a právního prostředí s rozsáhlou sítí smluv o zamezené dvojího zdanění. Mezi tyto státy, jež úspěšně modifikovaly svoji fiskální politiku tak, aby se z nich samotných staly cílové země pro zahraniční investory, patří Estonsko, Irsko či Mauritius.

7.2.2 Harmonizace fiskálních politik

Země G7, OECD a na lokální úrovni EU vyvíjí na daňové ráje tlak na harmonizaci daňových sazeb, aby eliminovaly „konkurenční“ výhodu rivalských států s preferenčními daňovými režimy při soupeření o investory. Snaha, přimět daňové ráje a země s nízkou daňovou zátěží k daňové harmonizace, je často obhajována náhledy na morální principy zemí označovaných jako daňové ráje a investičních či obchodních společností využívajících jejich služeb. Vždy však přístup jednotlivých skupin států usilujících o harmonizaci či zachování statu quo, vychází z toho, co konkrétního mezinárodní daňové plánování přináší či naopak odejímá v ekonomické a hospodářské rovině dané zájmové skupině států.

Na obhajobu morálního práva daňových rájů na existenci lze požít výrok soudu USA: "Není nic nečestného na uspořádání svých záležitostí tak, aby daně byly placeny v co nejnižší možné výši. Každý tak činí, ať bohatý či chudý a činí správně. Nikdo nemá za povinnost platit více než vyžaduje zákon; daně jsou vynucené poplatky, ne dobrovolné příspěvky!". Nicméně je nezbytně nutné při hodnocení mezinárodního daňového plánování rozlišovat mezi tax avoidance - legálními způsoby, využívané v rámci mezinárodní daňové optimalizace a tax evasion - nelegálními způsoby, sloužícími k daňovým únikům a praní peněz.

Pokud jde o řešení makroekonomických dopadů, pak je snaha států o harmonizaci pochopitelná, je ovšem nutné ji provádět obezřetně. Když přejdeme k praktickým dopadům mezinárodní daňové harmonizace v širších souvislostech, pak lze dojít k závěru, že například z pohledu Evropské unie, jež je vybrána se zřetelem ke snahám České republiky o vstup, je rozdíl, zda evropské finance plynou do evropského daňového ráje nebo do Karibiku. Takže ačkoli sílí tlak na harmonizaci daní v rámci EU, realizace tohoto projektu je časově vzdálená a geograficky omezená. Pokud by došlo skokem k harmonizaci daní v EU, bezesporu by to usnadnilo obchodní výměnu a prosazování trendu unifikaci dalších politik Evropských společenství, neslo by to také ale s sebou ztrátu mnoha investic, jež směřují do daňových rájů EU a zvyšují tedy příjem EU jako celku, což vzhledem ke společnému rozpočtu EU a k systému transferu finančních prostředků z „bohatých“ států k „chudým“, není zanedbatelné. Na tomto základě lze předpokládat, že pokud Evropská unie vytrvá ve svých snahách o harmonizaci daní, musí respektovat přínos investic pro Unii jako celek, což v praxi znamená, že ponechá určitým oblastem, jež jsou členy nebo přidružené k EU, statut daňového ráje, přičemž je pak otázkou, zda zpřísní dohled nad obchodními aktivitami offshore společností. Zároveň lze očekávat zvýšený tlak zemí EU v rámci svých působností pod záštitou jiných mezinárodních organizací, zejména OECD.

Pokud si uvědomíme dopad předcházejících odstavců v globálním světě, pak lze předpokládat, že vývoj fiskálních politik států bude pokračovat v harmonizaci pod tlakem zemí s vyšším zdaněním, ale daňové ráje budou nadále po určitou dobu požívat privilegovaného postavení, neboť není síly, jež by harmonizovala fiskální politiky daňových rájů geograficky a kulturně od sebe tak vzdálené v relativně kratším časovém horizontu, z čehož budou nadále profitovat především nadnárodní společnosti a společnosti zabývající se mezinárodním obchodem.

Pro evropské daňové ráje vyplývá jasné poselství z realizace daňové politiky plánované Evropskou komisí. Mohou si dočasně podržet své výsadní postavení zemí s preferenčním daňovým režimem, ale pravidla, která budou teoreticky umožňovat praktiky tax evasion, nebudou smět zůstat v jejich právních normách. Zaměření Komise na stěžejní prostředky mezinárodního daňového plánování, úroky, licence a kapitálové příjmy obecně, ukazuje na pravděpodobný budoucí tlak na další harmonizaci, jako v podobě sjednocování základu daní z příjmů, s jehož diskutabilními návrhy ze strany EU se můžeme občas setkat, což by potenciálně

ovlivnilo možnosti využití smluv o zamezení dvojího zdanění v oblasti především kapitálových příjmů, například mezi Kypru a Českou republikou.

V případě, kdy OECD nezakročí dost tvrdě proti nedisciplinovaným daňovým rájům a nenabídne přiměřenou kompenzaci offshore lokalitám, které podřídí trend vývoje svých daňových politik záměrům OECD, lze očekávat dočasnou expanzi daňových rájů v globálním geografickém měřítku. Evropská unie se ovšem své myšlenky na harmonizaci nevzdá a probíhající nástup harmonizačního tlaku by mohl v takovém případě vést k masivnímu odlivu kapitálu z Evropské unie jako celku. Aby tomu zabránila, musela by Evropská společenství uvolnit tlak a zpomalit tempo harmonizace daňové politiky.

V roce 2001 byl zjevný nárůst tlaku právě na eliminaci úrovně bankovního tajemství a zpřísnění kontroly bezhotovostních a zejména hotovostních transakcí většího objemu, vycházející zejména od OECD, FATF a FSF v rámci silícího boje proti organizovanému zločinu. Po událostech 11.zář, s ohledem na faktické propojení organizovaného zločinu a teroristické sítě a při respektování skutečnosti, že jediným způsobem, jak v budoucnu předcházet teroristickým útokům, je zlikvidovat dostupnost finančních prostředků nelegálních organizací prostřednictvím zvýšené kontroly bankovních účtů a znemožnění praní špinavých peněz, jsou některé daňové ráje světa vystaveny tlaku OECD, FATF, FSF, WB, IMF (offshore lokality EU ještě navíc Evropské komise), který směřuje k eliminaci bankovního tajemství. Zásadní se jeví požadavky mezinárodních vyšetřovacích orgánů na transparentnost v oblasti identifikace vlastníka účtu a beneficianta účtu. Pro nadnárodní společnosti se může jevit jako pozitivní zpráva, že pozornost z nevyváženosti úrovně zdanění v jednotlivých státech byla přenesena na transparentnost celého procesu přesměrování finančních investic do daňových rájů, což neomezí konkurenční výhodu multinacionálních společností, ale přitom omezí praní špinavých peněz a zúží akční rádius nelegálních militantních skupin. V duchu omezení dostupnosti finančních prostředků pro nelegální organizace se nesou i direktivy EU (IP/01/1441, IP/99/498, IP/308/EEC) z června 1991, dubna 2000 a října 2001 namířené proti praní špinavých peněz. Směrnice č. 2003/48/EEC o zdaňování úroků z úspor fyzických osob zaměřená primárně na zamezení daňových úniků fyzických osob, by teoreticky mohla okrajově zasáhnout i oblast praní špinavých peněz, ale zároveň de facto poskytuje dostatek prostoru pro minimalizaci jejích dopadů. FATF vyvíjí úspěšný tlak na respektování svých „Čtyřiceti direktiv“, vypracovaných jako prostředek boje

proti praní špinavých peněz a ztížení dostupnosti finančních prostředků organizovanému zločinu a teroristickým organizacím. Vzhledem k tomu, že všechny členské země EU jsou zároveň členy FATF, lze očekávat vysokou míru kooperace dalšího postupu při eliminaci bankovního tajemství mezi EU, FATF a OECD proti nespolupracujícím daňovým rájům za podpory FSF, IMF a WB.

Závěrem lze konstatovat, že v rámci globální daňové konkurence, můžeme sledovat souběžný posun fiskálních politik států s nízkým daňovým zatížením od jednoduchých k sofistikovaným daňovým mixům, velice podobný chování firem uplatňujících strategii tržní segmentace doplněnou diferenciací produktu. Na druhé straně zřetelně roste tlak zemí s vyšším daňovým zatížením na eliminaci daňově preferenčních režimů a bankovního tajemství. Výstupem těchto trendů budou modifikované jurisdikce původních daňových rájů, které minimalizují možnosti zneužití svých režimů faktickým odstraněním bankovního tajemství, ale uchovají si vysoce propracované daňově preferenční režimy, jež budou zaměřené na určitý segment potenciálních investorů. Tento vývoj v globální ekonomice bude mít dopad na chování vlád zemí s vysokým daňovým zatížením, jež budou pokračovat v pozvolném snižování daňové zátěže svých ekonomik. Není pravděpodobné, že dojde ke globální daňové harmonizace, ale postupným sblížováním bude klesat význam daňové zátěže jako rozhodovacího kritéria investorů pro alokaci zahraničních investic. Pokud se ovšem sjednotí ostatní ukazatele kvality investičního prostředí, například v rámci úspěšné unifikace politik členských států EU a státy si ale zachovají relativní suverenitu v otázkách fiskální politiky, pak samozřejmě váha daňového zatížení, jako kritéria alokace FDI, opět vzroste a může teoreticky vést k sekundární daňové diverzifikaci v rámci daňové konkurence.

7.3 Výzva subjektů k účasti na dotazníkovém šetření

Většina vlád vyspělých zemí s dynamicky rovnovážnou fiskální politikou na základě historického vývoje zvolila, s plnou odpovědností, buď cestu vysokého nebo nízkého daňového zatížení právnických osob při respektování předpokládaných dopadů na rozhodování subjektů. Pokud zvolily cestu vyššího daňového zatížení, pak se samozřejmě snaží minimalizovat negativní dopady na svou ekonomiku z titulu využívání daňových rájů jejich potenciálními daňovými poplatníky a vyvíjejí tlak na eliminaci daňových preferenčních režimů, ale při uznání jejich významu pro rozhodování investorů.

Princip a důvody vedoucí k legální daňové optimalizaci za využití daňových rájů, by měly být pochopeny ve vztahu k českým podmínkám s následnou přiměřenou modifikací daňové politiky v rámci přístupů umožněných členstvím ČR v EU. Bohužel ve světle probíhajících *caus* jsou v praxi aktivity spojené s daňovými ráji v České republice vesměs směřovány s nelegálními obchody a také mezi ně *apriori* řazeny, nebo je naopak zcela opomíjen podíl daňových rájů na aktivitách, jež byly potenciálně založeny na jejich zneužití.³⁸ Takto deformované daňové prostředí s odlišnými „daňovými republikami“ vede ke snížení právní jistoty úkonů v daňové oblasti. Jakýkoli náznak daňové optimalizace, který je v ekonomikách se zavedeným daňovým systémem respektován, pak může být pro subjekt českého daňového práva potenciálně napaden správcem daně nebo naopak, mohou případy zneužití daňových rájů bohužel ujít pozornosti. Podnikatelská veřejnost je pak ČR nucena v daňové oblasti oficiálně prezentovat a prakticky realizovat odlišné přístupy.

Nutno poznamenat, že aktuální vývoj a deklarovaná politika Ministerstva financí ČR, ukazuje na upřímnou snahu vyjít vstříc daňovým subjektům zejména přeměnou vztahů mezi správcem daně a ostatními daňovými subjekty na princip klientského přístupu a vzděláváním pracovníků správců daně v oblasti mezinárodního zdanění se zaměřením na odlišení a respektování postupů mezinárodního daňového plánování oproti daňovým únikům, jež je nutné o to přísněji postihovat.³⁹

³⁸ Např. je přehlížena zásadní role zneužití daňových rájů v kauze IPB a Českého piva.

³⁹ Prvním zřetelným pokrokem ke zvýšení jistoty daňového prostředí v ČR je právě tzv. editační povinnost nebo-li závazné posouzení zmiňované v kapitole 3.4.4.

Nicméně aktuální situace vede komerční společnosti v ČR k tomu, že při oslovení a výzvě k účasti v dotazníkovém šetření zaměřeném na zjištění frekvence využívání mezinárodního daňového plánování v ČR, nepřiznají ani náznak využívání postupů mezinárodního daňového plánování a již svoji účast v dotazníkovém šetření odmítají, a to před vlastním shlednutím dotazníku s dotazy četnost a motivy potenciálního využívání postupů mezinárodního daňového plánování.⁴⁰

Domněnku potenciální implementace mezinárodního daňového plánování do strategie konkrétního podniku lze dovodit pouze částečně ze struktur vazeb v rámci spřízněné skupiny společností při kompletaci výpisů z rejstříků různých zemí v kombinaci s dalšími indiciemi.

Na makroekonomické úrovni lze pak frekvenci daňového plánování doložit analýzou struktury toku zahraničních investic při znalosti daňových výhod, jež jednotlivé jurisdikce poskytují.

Indicií, vedoucí k domněnce o přetrvávající poptávce po službách firem poskytující mezinárodní daňové plánování, je také rostoucí počet společností, jež tyto služby zajišťují.

Ministerstvo financí postupně připouští význam daňové politiky pro rozhodování společností a úrovně implementace MDP, jak například deklaruje expertní skupina MF ČR ve svém Výstupu (2006). Lze se jen domnívat, zda „překvapující“ objem vybraných daní v r. 2005, který nepotvrdil „očekávaný“ výpadek daňových příjmů po snížení sazeb některých daní, ale odpovídá ekonomickým teoriím, umožní konečně aplikaci daňové politiky v ČR v souladu s ekonomickou teorií a minimalizací politických vlivů.

Uvedený duální přístup subjektů vedl k tomu, že analýza kritérií, jimiž se subjekty hodlající využít mezinárodního daňového plánování řídí, se omezila na jejich verbální deskripci při manifestaci postupu založení offshore společnosti v předchozí části práce, neboť prioritu, jakou jim oficiálně připisují podnikatelské subjekty, nelze získat k dalšímu zkoumání. Četnost implementace popsaných technik MDP bude definována prostřednictvím teoretického rozboru stavu zahraničních investic ve světě a v ČR. Kvantitativně vyjádřit vliv daňového zatížení na alokaci přímých zahraničních investic je cílem navazující ekonometrické analýzy.

⁴⁰ Neúspěšné dotazníkové šetření proběhlo v období října 2003 až června 2004.

7.4 Kvalitativní analýza alokace světových přímých zahraničních investic

Hypotéza:

Geografické rozčlenění příchozích a odchozích zahraničních investic je ovlivněno podmínkami v daňových rájích, jež jsou v některých případech pouze transferovou lokalitou pro přímé zahraniční investice z důvodů optimalizace daňové zátěže potenciálních zisků.

Základní východiska:

- Prokazatelně existuje poptávka po službách mezinárodního daňového plánování ze strany komerčních subjektů.
- Mezi zeměmi v globální ekonomice existuje konkurenční boj o zahraniční investory, přestože některé země tuto soutěž ve svých fiskálních rozhodnutích ignorují, jiné naopak této soutěži svoji fiskální politiku zcela podřizují.
- Země při zvyšování své atraktivity pro investory volí buď cestu obecně nízkého až nulového zdanění (jako „tropické“ daňové ráje) nebo cestu nabídky výhodných daňových režimů v rámci jurisdikce s jinak vysokým daňovým zatížením (jako např. Holandsko).

Charakteristika dat:

Data představuje časová řada stavu přímých zahraničních investic alokovaná v jednotlivých lokalitách a držena z jednotlivých lokalit v období 2000 – 2004.

Data jsou seříděna sestupně dle velikosti podílu držených a investovaných přímých zahraničních investic na celkových světových stavech příchozích a odchozích přímých zahraničních investic ke konci roku 2004.

Pro přehled zemí s výrazným podílem na příchozích světových investicích byly zvoleny země s podílem větším než 0,4%. Pro přehled zemí s výrazným podílem na odchozích světových investicích byly zvoleny země s podílem větším než 0,3%.

Data:

Tabulka 6 Podíl FDI alokovaných v dané zemi na světových zásobách FDI (v % světových příchozích zásob FDI)

Země	2000	2001	2002	2003	2004
United States	21,72	21,69	19,99	17,25	16,56
United Kingdom	7,58	8,18	7,81	7,62	8,67
France	4,49	4,77	5,77	6,40	6,01
China, Hong Kong	7,87	6,77	5,02	4,77	5,13
Netherlands	4,21	4,56	5,22	5,43	4,82
Germany	4,69	4,39	4,44	4,84	3,91
Spain	2,68	2,90	3,36	3,71	3,89
Canada	3,68	3,45	3,34	3,43	3,41
Belgium	2,87	2,81	2,91
Australia	1,92	1,74	2,01	2,34	2,85
China	3,34	3,28	3,23	2,86	2,76
Ireland	2,20	2,16	2,66	2,72	2,58
Italy	2,09	1,83	1,95	2,26	2,48
Luxembourg	0,52	1,58	2,05
Mexico	1,68	2,26	2,31	2,08	2,05
Switzerland	1,50	1,43	1,86	2,03	2,03
Sweden	1,62	1,48	1,78	1,90	1,83
Singapore	1,95	1,96	2,04	1,81	1,80
Brazil	1,78	1,97	1,50	1,66	1,70
Russian Federation	0,56	0,89	1,08	1,09	1,11
Denmark	1,27	1,22	1,24	1,25	1,10
Japan	0,87	0,81	1,17	1,12	1,09
Bermuda	0,97	1,13	1,07	0,92	0,87
Portugal	0,50	0,55	0,63	0,74	0,73
Austria	0,53	0,55	0,65	0,67	0,70
Poland	0,59	0,67	0,72	0,69	0,69
Hungary	0,40	0,44	0,54	0,60	0,68
Czech Republic	0,37	0,44	0,58	0,57	0,63
Finland	0,42	0,39	0,51	0,58	0,63
Korea, Republic of	0,64	0,66	0,65	0,60	0,62
Chile	0,79	0,70	0,63	0,68	0,61
Argentina	1,17	1,28	0,64	0,62	0,60
Norway	0,52	0,53	0,64	0,61	0,57
New Zealand	0,49	0,36	0,41	0,45	0,56
Thailand	0,52	0,54	0,57	0,60	0,55
Malaysia	0,91	0,55	0,55	0,52	0,52
South Africa	0,75	0,49	0,44	0,57	0,52
Venezuela	0,61	0,63	0,58	0,52	0,49
China, Taiwan	0,30	0,61	0,42	0,46	0,44
India	0,30	0,33	0,38	0,39	0,43
Cayman Islands	0,43	0,47	0,43	0,42	0,41

Zdroj: UNCTAD, OECD

Tabulka 7 Podíl zásob FDI umístěných v zahraničí z dané země
(v % zásob odchozích světových FDI)

Země	2000	2001	2002	2003	2004
United States	21,41	22,25	21,97	20,49	20,74
United Kingdom	14,60	13,25	13,64	14,15	14,16
Germany	8,81	9,41	9,55	9,63	8,57
France	7,24	7,75	8,04	8,26	7,91
Netherlands	4,97	5,06	5,47	6,23	5,61
China, Hong Kong	6,32	5,37	4,25	3,89	4,17
Switzerland	3,80	3,86	4,02	3,92	4,04
Japan	4,53	4,57	4,17	3,84	3,81
Canada	3,87	3,82	3,76	3,58	3,80
Spain	2,70	2,96	2,88	3,03	3,42
Italy	2,93	2,78	2,67	2,74	2,88
Belgium	2,54	2,55	2,55
Sweden	2,00	1,88	2,01	2,08	2,10
Luxemburg	0,23	1,35	1,81
Australia	1,39	1,40	1,28	1,46	1,72
Singapore	0,92	1,10	1,18	1,03	1,04
Denmark	1,19	1,19	1,19	1,18	1,02
British Virgin Islands	1,05	1,35	1,33	1,14	1,00
Ireland	0,45	0,62	0,74	0,74	0,99
China, Taiwan	1,08	1,08	1,05	0,96	0,94
Russian Federation	0,33	0,49	0,75	0,83	0,84
Finland	0,85	0,80	0,88	0,87	0,83
Norway	0,71	0,81	0,93	0,80	0,74
Austria	0,40	0,43	0,58	0,64	0,69
Brazil	0,84	0,76	0,75	0,63	0,66
Portugal	0,28	0,33	0,30	0,41	0,47
Korea, Republic of	0,44	0,44	0,43	0,40	0,40
China	0,45	0,53	0,51	0,42	0,40
South Africa	0,53	0,27	0,30	0,31	0,30
Argentina	0,34	0,32	0,28	0,25	0,22
Cayman Islands	0,33	0,36	0,24	0,22	0,19

Zdroj: UNCTAD, OECD

Interpretace:

Z podílu jednotlivých zemí na odchozích a příchozích světových investicích lze vyčíst, že:

1) V aktuálním pětiletém horizontu existují minimální výkyvy v podílu jednotlivých zemí na celkových zásobách FDI. Tento závěr je zásadní pro další analýzy, díky němuž lze přistoupit k výběru relativně libovolného roku z tohoto období a analyzovat rozdělení investic na základě daňového zatížení a jiných aspektů aktuálních daný rok. Tedy je možné zaměřit se na porovnání geografického

rozdělení investic v aktuálním roce (některé předchozí studie analýzy daňového zatížení rovněž byly založeny na tomto faktu).

2) Procentuální objem světových investic držených v zahraničí je dlouhodobě kumulován mezi méně lokalit při držbě většího podílu světových FDI, ve srovnání s alokací příchozích FDI.

3) Daňové ráje se na alokaci FDI podílí nezanedbatelnou měrou. Podívejme se na typické offshore lokality podrobněji, s nalezením možných důvodů jejich atraktivity:

USA a Velká Británie představují sofistikované jurisdikce, jež díky nabídce výhodných daňových režimů, v rámci činností obchodních společností, mohou teoreticky sloužit jako transferové lokality pro zahraniční investice. Přes možnost využití britských holdingových společností, lze spíše hovořit o zakládání offshore společností s obchodním zaměřením a minimálním splaceným kapitálem. Tyto jurisdikce jsou zároveň sofistikovanými ekonomikami zásadními pro světové hospodářství v globalizované ekonomice, takže podíl účelových investice na celkových zásobách odchozích i příchozích investice lze označit za potenciálně nevýznamný. Ale o to významnější může být jejich dopad na bilanci zahraničního obchodu.

Nizozemí je tradičně známé centrum holdingových společností s jejich minimálními regulacemi, jak jsme se mohly přesvědčit v případě IPB⁴¹. Lze předpokládat, že Holandsko slouží pro většinu investorů jako transferová země, mimo jiné zřejmě také díky síti smluv o zamezení dvojího zdanění.

Hongkong je sofistikovanou offshore lokalitou s dlouho tradicí a širokou sítí smluv o zamezení dvojího zdanění, jež zároveň může poskytnout zázemí i obchodním offshore společnostem. Stává se tak bránou investičních a také obchodních společností do Asie, z nichž velká část je pravděpodobně motivována pružným daňovým režimem. Konkurencí pro Hongkong se v posledních letech snaží být Singapur, kterému se zase pokouší konkurovat Mauritius – oba při tom sází na rozšíření počtu a doladění znění smluv o zamezení dvojího zdanění.

Švýcarskou má sice poměrně komplikovaný víceúrovňový daňový systém, nicméně lze v něm zformovat specializované daňové subjekty požívajících preferenčních

⁴¹ Pokud by japonská firma získala podíl v české bance přímo, musela by vytvářet dle japonského práva finanční rezervy, což v případě využití Holandska, jako transferové země investice, neplatí.

daňových režimů či dokonce subjekty požívající statut obdobný jako offshore společnosti v tropických daňových rájích. Opět lze říci, že švýcarská ekonomika pravděpodobně těží z transferových zahraničních investic. Otázkou je, zda sídla mnoha bank a finančních, jež tvoří základ švýcarské ekonomiky, zařadit mezi investice motivované podmínkami typickými pro daňový ráj, které neoddiskutovatelně představují anonymita a bankovní tajemství.

Lucembursko a Belgie se snaží svými režimy holdingových společností konkurovat Nizozemí, nicméně stěžejním důvodem pro FDI ovládané prostřednictvím Lucemburska jsou investiční fondy. Dokonce většina novodobých investičních fondů obchodovatelných v ČR čerpá výhody ze svého zřízení v Lucembursku. I o těchto zemích lze hovořit jako o transferových lokalitách pro FDI.

Na území Bermud je dlouhodobě kumulováno každoročně téměř jedno procento ze světových odchozích zahraničních investic, vyplývá to také z faktu, že ačkoli Bermudy nemají zavedeny téměř žádné daně, mají obdobu smlouvy o zamezení dvojího zdanění uzavřenou s USA zvýhodňující americké finanční subjekty registrované na Bermudách. Díky tomu je také relativně nízká úroveň odchozích investic.

Britské Panenské ostrovy (BVI) jsou spolu s Kajmanskými ostrovy zakladatelé novodobé tradice tropických daňových rájů. Díky tomu ovládají dlouhodobě kolem 1% zásob odchozích světových zahraničních investic. Mají poměrně sofistikovaný a propracovaný systém preferenčních daňových režimů, díky němuž jsou využívány nejen jako sídlo klasických obchodních společností, ale také jako sídlo trustových či holdingových společností a také investičních fondů, což vysvětluje vysoký podíl na zásobách FDI v zahraničí oproti zásobám FDI přímo na Britských Panenských ostrovech. Velice často se offshore společnost na Britských Panenských ostrovech vykytuje jako konečný vlastník skupiny nadnárodních společností.

Kajmanské ostrovy staví, stejně jako BVI, na tradici daňového ráje, jež nabízí nejen klasické obchodní offshore společnosti, ale zejména vhodné sídlo pro nadnárodní banky, trustové společnosti, investiční fondy a pojišťovny. Dlouhodobě si udržuje statut typického daňového ráje, jež umožňuje přes své offshore subjekty transfer zahraničních investic, a to zejména finančním institucím.

Výše uvedené údaje popisovaly význam existence preferenčních režimů daňových rájů pro alokaci světových zahraničních investic. V následující části je zjišťováno,

jak jsou naopak zahraniční zásoby zahraničních investic zásadní pro ekonomiky daňových rájů.

Zhodnocení

Nastíněné domněnky o důvodech objemu zásob vlastněných ve zmíněných offshore lokalitách a jejich prostřednictvím, nemusí být nutně správné, nicméně je nezpochybnitelné, že v lokalitách, které nabízejí různé daňově preferenční režimy, je alokováno ke konci roku 2004 více než 20 % příchozích světových zahraničních investic a zároveň tyto lokality vlastní podíl více než 20 % odchozích světových zahraničních investic (bez USA a Velké Británie). Nabízí se závěr, že tento objem představuje potenciální minimum účelových a transferových investic, o než je navýšen celkový objem zásob zahraničních investic z důvodů daňové optimalizace. Vzhledem k výstupů dotazníkového šetření provedeného KPMG, dle něhož v roce 2005 přistoupilo k účelovému mezinárodnímu daňovému plánování 14% ze 120 dotázaných nadnárodních společností, lze tento odhad 20% pokládat za správný. Nicméně lze předpokládat, že to je skutečně pouze minimální podíl, neboť v praxi jsou offshore společnosti obvykle držitelem podílu v jiných společnostech etablovaných v cílové oblasti investice a to dokonce často přes řetězec dalších společností etablovaných také v daňových rájích.

Zároveň je také zřejmé, že daňové ráje, které se výrazněji podílí na držbě či umístění FDI, se vydali cestou specializace a zaměřují se na určitý okruh investorů, ať odlišených geograficky či odvětvově.

Pro další zkoumání je také zásadní závěr, že podíl většiny jednotlivých zemí na objemu alokovaných světových zahraničních přímých investic, se v průběhu sledovaného horizontu 5 let výrazně nezměnil, a to jak v případě příchozích, tak odchozích investic.

7.5 Kvalitativní analýza alokace zahraničních investic ve světě dle podílu FDI na GDP

Hypotéza:

Ekonomiky daňových rájů jsou postaveny z velké části na offshore odvětví.

Základní východiska

- Vlády typických daňových rájů oficiálně podporují rozvoj offshore odvětví a v těchto zemích je respektovaným sektorem.
- Prokazatelně existuje poptávka po službách mezinárodního daňového plánování ze strany komerčních subjektů
- Konkurenční mezi daňovými ráji navzájem nutí daňové ráj ke specializaci na určitý okruh potenciálních klientů / investorů.

Charakteristika dat:

Následující přehled představuje sestupně seřazený seznam lokalit, dle poměru příchozích a odchozích zahraničních přímých investic ku jejich GDP.

Data:

Tabulka 8 FDI alokovaných v dané zemi jako % GDP

Země	1999	2000	2001	2002	2003
Cayman Islands	1410,0	1840,5	2039,6	1908,5	2053,6
Bermuda	1398,7	1660,1	1937,5	1933,1	1739,8
British Virgin Islands	1591,0	1644,0	1491,1	1352,5	1209,5
Liberia	667,2	548,2	557,0	530,4	490,3
Luxembourg	165,3	484,2
Anguilla	183,9	215,8	245,8	272,0	287,9
China, Hong Kong SAR	252,3	275,4	257,5	208,2	239,2
Montserrat	208,0	222,0	225,6	211,1	220,8
Saint Kitts and Nevis	133,2	153,5	172,9	189,6	199,5
Vanuatu	150,9	165,4	178,9	194,3	168,7
Grenada	100,8	104,4	125,7	141,9	166,6
Saint Vincent and the Grenadines	139,9	149,0	150,5	154,6	163,2
Brunei Darussalam	78,9	89,8	106,0	127,0	161,0
Singapore	124,5	123,1	143,1	157,3	160,2
Angola	115,4	87,4	113,3	120,4	154,9
Antigua and Barbuda	100,4	108,4	123,6	132,3	153,8
Saint Lucia	115,9	122,0	137,2	141,1	152,0
Ireland	76,3	134,1	130,6	146,7	141,3
Equatorial Guinea	134,5	90,0	120,2	111,6	130,9
Dominica	97,6	101,4	109,9	119,1	125,1
Azerbaijan	78,7	70,8	69,4	85,9	121,0
Guyana	99,6	106,5	114,5	115,3	114,4
Chad	31,1	44,3	69,9	113,2	107,2
Seychelles	83,5	96,2	110,0	98,7	104,7
Tuvalu	2,4	***	0,1	129,5	103,3
Trinidad and Tobago	92,9	85,7	86,2	92,7	95,3
Gambia	50,9	51,3	56,6	74,0	90,5
Bolivia	51,7	61,8	73,5	84,2	87,5
Netherlands	48,3	65,8	73,7	83,6	84,5
Estonia	47,4	51,4	56,4	65,0	79,0
Panama	72,8	67,6	72,6	72,1	77,3
Chile	59,6	61,1	63,7	63,7	75,5
Belgium	78,6	74,4
Bahrain	81,8	74,1	75,5	73,7	74,0
Viet Nam	63,4	65,7	69,9	73,7	71,8
Jamaica	37,8	43,0	50,5	54,5	69,1
Malta	51,3	67,1	70,6	63,3	67,5
Papua New Guinea	55,9	58,7	71,4	74,2	66,4
Tunisia	55,0	60,0	57,7	66,0	64,4
Kazakhstan	47,3	55,1	58,3	62,8	63,8
Zambia	71,5	72,9	66,9	68,0	62,4
Congo	73,4	58,8	70,7	69,9	62,2
Belize	39,6	39,1	52,7	56,7	60,7
Nigeria	62,5	56,3	58,6	61,7	60,5
Hungary	48,4	49,0	52,9	55,8	58,4
Aruba	61,0	50,3	35,5	51,3	58,2
Venezuela	30,5	29,3	31,0	40,9	54,5
Cyprus	22,2	33,0	42,3	48,7	54,3
Switzerland	29,4	36,1	36,2	46,6	51,9
Mauritania	10,4	15,6	24,2	36,2	51,2
Sweden	29,2	39,2	41,7	49,7	50,4
Czech Republic	29,5	38,9	44,4	52,6	50,1

Zdroj: UNCTAD

Tabulka 9 FDI v zahraničí držené subjekty dané země v % GDP

Země	1999	2000	2001	2002	2003
British Viržin Islands	4544,3	9336,8	11395,9	11157,6	10209,9
Cayman Islands	1012,3	1505,2	1622,2	1126,6	1172,7
Luxembourg	78,0	451,9
Liberia	249,0	281,4	226,6	284,2	275,8
Bermuda	384,8	439,9	322,1	358,9	224,9
China, Hong Kong	200,2	234,9	216,5	191,6	213,0
Switzerland	75,2	97,1	103,4	109,6	109,9
Netherlands	66,2	82,4	86,5	95,3	106,1
Singapore	68,4	62,1	85,1	98,6	100,1
Panama	56,8	40,0	50,9	69,1	93,4
Belgium	75,7	73,6
United Kingdom	46,9	62,4	60,8	63,5	68,7
Sweden	42,3	51,4	56,2	60,9	60,2
Denmark	29,7	46,1	49,1	50,1	48,4
Finland	26,5	43,5	43,2	48,6	47,1
Ireland	26,4	29,5	39,8	44,4	41,9
France	23,1	34,0	38,5	40,8	41,1
Canada	30,9	33,3	35,6	37,8	36,6
Aruba	39,5	37,3	37,5	37,4	36,5
Germany	19,6	29,0	33,3	35,0	35,0
Bahrain	26,3	22,0	24,8	25,6	31,9
Norway	26,3	26,2	31,5	35,8	31,7
Spain	20,8	29,6	33,3	32,0	31,5
Bahamas	39,5	32,1	32,2	31,3	31,1
China, Taiwan	20,8	21,5	25,2	27,3	29,3
Australia	22,1	22,0	25,0	22,8	24,3
Portugal	9,3	16,2	19,7	18,2	24,2
Seychelles	20,7	22,7	24,9	22,1	22,7
Austria	9,1	13,0	15,0	20,7	22,1
Botswana	12,8	10,4	17,2	20,2	20,3
Chile	12,3	14,9	17,2	18,4	19,4
Azerbaijan	10,3	9,0	8,5	13,0	17,6
South Africa	25,2	25,3	15,4	20,7	17,0
Russian Federation	0,5	7,8	10,6	15,8	16,7
Gambia	11,5	10,4	10,6	13,0	16,6
Argentina	7,1	7,4	7,9	20,2	16,6
United States	13,2	13,5	14,6	15,4	16,5
Iceland	5,4	7,9	11,0	12,8	16,5
Italy	15,4	16,8	16,7	16,4	16,3
Cyprus	4,2	6,4	8,9	12,7	16,0

Zdroj: UNCTAD

Podíl stavu příchodích a odchozích investic na GDP země je přínosným ukazatelem pro identifikaci daňových rájů a determinaci jejich specifikace.

Data za rok 2004 nejsou dosud k dispozici, proto byla pro větší názornost použita data za pětileté období 1999 - 2003. Do přehledu byly zařazeny země, jejichž objem zásob příchozích investic je větší než 50% GDP a stav zásob zahraničních odchozích investic větší než 15% GDP.

Interpretace:

Na špici žebříčku s objemem nakumulovaných zásob zahraničních investic ve své ekonomice jsou ke konci roku 2003 Kajmanské ostrovy a Britské Panenské ostrovy téměř s 2000% GDP, následovány Bermudami s více než 1000% GDP. Tyto státy se podílí neúměrně svému GDP i na držbě FDI v zahraničí, zejména Britské Panenské ostrovy s více než 10 000 % GDP ke konci roku 2003. Tyto údaje vypovídají o trvalé kumulaci kapitálu zejména v těchto destinacích, kdy offshore společnosti etablované v těchto jurisdikcích figurují často jako koneční vlastníci skupin nadnárodních společností, ale také odhaluje jejich závislost. V tomto případě progresivní trend růstu poměru FDI a GDP není až tak směrodatný, když podíl na celkových objemech FDI ve světovém měřítku je stagnující.

S odstupem za nimi následuje Lucembursko s výrazně progresivním nárůstem podílu FDI na GDP na úroveň téměř 500% v roce 2003. Tento nárůst odpovídá i zvyšování podílu Lucemburska na světovém stavu příchozích FDI, což svědčí pro jeho rostoucí atraktivitu. Možná souvislost s jeho daňovými preferenčními režimy je zřejmá, neboť Lucembursko si i za členství v EU upevňuje statut sofistikovaného daňového ráje, navíc podpořeného dodržováním tradice bankovního tajemství, navzdory tlaku EU a OECD.

Zhodnocení:

Data o vztahu stavu FDI a GDP daňových rájů, kdy vysoké objemy zásob FDI přesahující nezdědkou 100% GDP odhalují závislost těchto ekonomik na svém offshore odvětví a rostoucí trend této závislosti. V kontextu snahy EU a OECD o eliminaci daňových rájů v jejich působnosti, lez pak hovořit o dvou kontraproduktivních prvcích těchto snah. Pokud eliminuje např. EU daňové ráje a preferenční daňové režimy na svém území, pak může snadno dojít k přesunu kapitálu do daňových rájů mimo území EU, čímž bude ochuzen v konečném důsledku rozpočet celého společenství států v rámci EU.

Pokud připustíme, že by snaha některých vyspělých zemí v čele s OECD o vymýcení daňových preferenčních režimů byla teoreticky úspěšná v globálním měřítku, pak na seznam zemí třetího světa přibude většina dnešních tropických daňových rájů, neboť jejich ekonomiky zkolabují a budou potřebovat pomoc a podporu vyspělých zemí, a jak ukazuje příklad Lucemburska, potenciálně nejen ony. Dostává se zde tedy do střetu snaha OECD uchovat si své zisky z aktivit nadnárodních společností na svém území a příjmy z daní založených na vysokých daňových sazbách, s často deklarovanou snahou právě vyspělých zemí pomoci zemím třetího světa dostihnout vyspělý svět. Ale jsou to právě daňové ráje, jež si často právě jako první ze zemí třetího světa našly svoje místo na slunci na globálním trhu.

7.6 Kvalitativní analýza alokace přímých zahraničních investic ve vztahu k ČR

Hypotéza:

Česká republika je sice cílovou zemí zahraničních investorů, ale ti využívají obvykle ke vstupu do ČR často transferové offshore lokality. A naopak, české subjekty se chovají v konkurenčním boji v rámci globalizovaného světa ve shodě se subjekty zahraničními a pro svoji expanzi volí jako transferové ty lokality, jež jsou relativně atraktivní svým daňovým režimem pro investice odchozí z ČR.

Základní východiska:

Přímé zahraniční investice do daňových rájů jsou obvykle realizovány s dlouhodobým záměrem, ale v rámci krátkodobých toků kolísají, zejména u mladé ekonomiky typu ČR. Existuje předpoklad zmapování frekvence využívání postupů mezinárodního daňového plánování na základě hodnocení stavu přímých zahraničních investic držených v ČR z daňových rájů a stavu investic v zahraničí držených českými subjekty prostřednictvím potenciálních offshore společností, což je aktuální kumulativní ukazatele.

Definice použitých ukazatelů (ČNB):

Přímá investice = základní kapitál + reinvestovaný zisk + ostatní kapitál

- Základní kapitál zahrnuje vklad nerezidenta do základního kapitálu společnosti (základní kapitál v pobočkách, všechny podíly v dceřiných a přidružených společnostech).
- Reinvestovaný zisk je podíl přímého investora (v poměru k přímé majetkové účasti) na hospodářském výsledku nerozděleném formou dividend.
- Ostatní kapitál zahrnuje přijaté a poskytnuté úvěry, včetně dluhových cenných papírů a dodavatelských úvěrů, mezi přímými investory a jejich dceřinými společnostmi, pobočkami a přidruženými společnostmi. Tyto úvěrové vztahy jsou zachyceny v mezipodnikových pohledávkách a závazcích.

Teritoriální členění přímých zahraničních investic vychází v souladu s metodikou používanou v EU ze země bezprostředního investora. Konečný vlastník investice může tedy pocházet z jiné země (např. pokud mateřská společnost vlastní zahraniční afilaci, která investuje v ČR, investice je zařazena do země sídla této afilace).

Aktuálně disponibilní jsou data o stavu přímých zahraničních investic k 31.12.2004.

ČNB začala ve statistických údajích vymezovat sumarizované investice do a ze skupiny zemí označovaných kódem C4 - „offshore finanční centra“. Bude rozhodně zajímavé porovnat výstupy o stavu investic držených v těchto offshore centrech z ČR a objemu investic, držených z těchto lokalit v ČR, dle ČNB a dle této práce.

Na níže představených datech budou odhadnuty objemy zahraničních investic realizovaných z titulu daňového plánování a možné postupy, jejichž aplikace vyplývají ze struktury stavu příchozích a odchozích zahraničních investic.

Data:

**Tabulka 10 Stav přímých zahraničních investic v ČR
k 31.12.2004 dle ČNB (mil. USD)**

Země	Základní kapitál	Reinvestovaný zisk	Ostatní kapitál	Celkem	%
Nizozemí	11911,5	3 582,1	3 151,9	18 645,5	32,624
Německo	7 096,1	4 480,9	206,4	11 783,4	20,618
Rakousko	3 988,0	1 960,1	483,7	6 431,7	11,254
Francie	2 246,7	1 652,8	-135,7	3 763,8	6,586
Spojené státy americké	1 587,1	635,7	781,3	3 004,1	5,256
Belgie	851,7	1 278,8	21,4	2 151,8	3,765
Velká Británie	1 193,4	145,8	767,1	2 106,3	3,685
Švýcarsko	830,9	225,7	433,4	1 490,1	2,607
Lucembursko	819,9	-28,4	667,3	1 458,7	2,552
Japonsko	958,6	-215,3	99,6	843,0	1,475
Slovensko	602,8	133,2	24,4	760,4	1,330
Itálie	382,4	166,8	109,5	658,7	1,153
Švédsko	400,8	207,0	-55,9	551,8	0,966
Dánsko	326,0	84,1	25,1	435,2	0,761
Kypr	342,9	2,6	43,5	389,0	0,681
Španělsko	231,6	82,4	53,3	367,3	0,643
Guernsey	254,9	87,1	21,0	363,0	0,635
Kanada	331,7	-54,2	8,4	285,9	0,500
Lichtenštejnsko	289,2	-35,1	15,8	269,9	0,472
Norsko	195,4	-45,9	50,0	199,5	0,349
Maďarsko	83,9	23,6	15,0	122,5	0,214
Kajmanské ostrovy	-1,1	16,5	102,8	118,2	0,207
Irsko	64,0	-2,5	56,1	117,6	0,206
Malta	95,9	-2,6	23,3	116,5	0,204
Britské Panenské ostrovy	124,5	-29,7	3,3	98,1	0,172
Finsko	21,3	52,6	19,1	93,0	0,163
Seychely	94,7	-11,2	-1,9	81,7	0,143
Rusko	77,6	6,1	-6,2	77,5	0,136
Slovinsko	29,6	1,6	43,3	74,4	0,130
Tchaj-wan	69,8	-32,0	0,0	37,7	0,066
Polsko	39,6	-10,7	8,1	37,0	0,065
Nizozemské Antily	31,6	1,1	0,0	32,7	0,057
Izrael	17,6	5,0	6,8	29,5	0,052
Ostrov Man	34,0	-5,9	0,0	28,2	0,049
Portugalsko	34,7	-15,4	6,0	25,3	0,044
Korejská republika	19,0	-0,4	0,1	18,6	0,033
Belize	8,1	1,5	6,2	15,8	0,028
Hongkong	10,4	-0,7	2,2	11,9	0,021
Jersey	20,6	-10,7	0,9	10,8	0,019
Ukrajina	3,3	2,0	3,9	9,3	0,016
Guinea	7,9	0,0	0,0	7,9	0,014
Mexiko	7,2	0,0	-0,1	7,1	0,012
Rumunsko	0,0	0,0	5,1	5,1	0,009
Turecko	3,4	-0,2	0,4	3,6	0,006
Indie	2,4	0,5	0,0	2,9	0,005
Austrálie	0,2	-0,5	2,7	2,4	0,004
Řecko	6,0	-3,7	0,0	2,3	0,004
Panama	1,1	0,1	1,1	2,3	0,004
Bělorusko	0,3	0,5	0,7	1,5	0,003
Čína	0,6	0,0	0,6	1,1	0,002
San Marino	0,7	-2,1	2,3	0,9	0,002
Chorvatsko	0,8	0,0	-0,2	0,6	0,001
Bulharsko	0,1	0,3	-0,4	0,1	0,000
Gibraltar	0,1	-0,1	0,0	0,0	0,000
Niue	0,4	-0,8	0,1	-0,3	0,000
Island	0,0	-0,5	0,0	-0,5	-0,001
Andora	0,6	-1,1	0,0	-0,5	-0,001

Zdroj: ČNB, vlastní výpočty

Interpretace 1:

V čele lokalit, ze kterých směřují zahraniční investice do ČR, je dlouhodobě Nizozemí – typický daňový ráj holdingových společností. Nadnárodní společnosti volí Holandsko jako transferovou lokalitu pro investice směřující nejen do evropských zemí, jak vyplývá z předchozí analýzy. Struktura stavu přímých zahraničních investic ukazuje, že Česká republika není výjimkou. Zároveň je Holandsko na předním místě jako lokalita pro odchozí investice z ČR, neboť i expandující české subjekty jsou vědomy atraktivnosti Nizozemí. Některé ze společností, zřejmě jako průvodní krok svojí dřívější expanze prostřednictvím holandských společností, zřídily také offshore společnosti na Nizozemských Antilách, jež umožňují v některých případech zefektivnění implementace postupů mezinárodního daňového plánování ve spojení s Nizozemským holdingem.

Belgie, Lucembursko a případně Švýcarsko, mohou být využívány jako vstupní brána pro investice do ČR v souladu se svým postavením daňových rájů ve světové ekonomice.

Specifikem České republiky, a také zemí střední a východní Evropy všeobecně, je obliba Kypru jako transferové offshore lokality při vstupu zahraničních investic do těchto zemí. Kypr je považován za velice atraktivní lokalitu pro zřízení holdingové společnosti s cílem etablovat se na českém trhu, v tomto ohledu mu může konkurovat jen Malta, jež nabízí také pestrou paletu výhod, ale její daňový režim omezí cash-flow subjektu, což ji vylučuje z okruhu zájmu některých společností.

Subjekty etablované v tropických daňových rájích, jako jsou například Britské Panenské ostrovy, Belize, Panama, Kajmanské ostrovy či Sechely, držící podíly v českých společnostech, mohou teoreticky představovat účinný nástroj uchování anonymity zahraničních investorů nebo zřejmě také slouží ke koncentraci řízení skupiny společností v jednom subjektu, jak se dnes stává trendem. Niue v nedávné době ukončila režim svých offshore společností, což vysvětluje změny na podílu investic v ČR držených z této lokality.

Ostrov Man, k velké nespokojenosti EU, deklaruje cíl stát se vůdčí offshore evropskou lokalitou. Z hlediska České republiky jsou stavy příchozích investic z této lokality odrazem úspěšné tradice obchodních společností z doby před vstupem ČR do

EU, kdy se české subjekty snažily prostřednictvím offshore společností na Manu proniknout na trhy EU⁴².

Tabulka 11 *Přímé tuzemské investice v zahraničí
k 31.12.2004 dle ČNB (mil. USD)*

Země	Základní kapitál	Reinvestovaný zisk	Ostatní kapitál	Celkem	%
Slovensko	674,4	109,2	51,6	835,2	25,065
Nizozemí	177,3	208,1	45,7	431,1	12,938
Kypr	366,3	61,8	0,0	428,1	12,848
Bulharsko	261,8	5,8	46,7	314,3	9,433
Lichtenštejsko	190,4	14,6	22,1	227,1	6,817
Lucembursko	67,6	2,3	135,3	205,2	6,157
Rusko	122,0	-5,6	20,5	136,9	4,109
Portugalsko	0,5	124,3	0,0	124,8	3,746
Slovinsko	94,1	15,4	0,0	109,6	3,288
Britské Panenské ostrovy	124,0	-36,6	0,5	87,8	2,636
Polsko	59,0	13,2	14,8	86,9	2,608
Velká Británie	51,1	26,5	7,5	85,2	2,556
Švýcarsko	35,7	22,0	0,0	57,8	1,734
Německo	38,6	1,6	11,4	51,7	1,550
Hongkong	1,3	31,3	7,0	39,6	1,188
Spojené státy americké	41,4	-23,8	4,7	22,3	0,670
Maďarsko	10,5	3,4	4,2	18,2	0,545
Ukrajina	9,9	5,0	1,4	16,3	0,489
Rumunsko	4,7	1,7	4,1	10,6	0,317
Rakousko	4,9	3,6	1,7	10,2	0,307
Indie	16,6	-7,9	0,2	8,8	0,265
Čína	7,7	0,9	0,0	8,6	0,258
Chorvatsko	4,3	0,0	0,9	5,2	0,155
Srbsko a Černá Hora	2,9	-1,2	1,7	3,3	0,099
Francie	1,7	0,4	0,0	2,1	0,062
Kanada	11,3	-13,3	4,1	2,0	0,061
Itálie	0,5	1,2	0,2	1,9	0,058
Španělsko	0,5	0,5	-0,2	0,9	0,027
Litva	0,1	0,1	0,6	0,8	0,024
Švédsko	0,4	0,0	0,2	0,6	0,018
Dánsko	0,2	0,2	0,0	0,4	0,011
Estonsko	0,3	0,0	0,0	0,3	0,009
Belgie	0,2	-0,2	0,0	0,0	0,000
Lotyšsko	0,0	-0,1	0,0	-0,1	-0,003
Irsko	1,5	-3,0	0,0	-1,5	-0,045

Zdroj: ČNB, vlastní výpočty.

⁴² Ostrov Man není plnohodnotným členem EU, nicméně využívá daňového režimu EU pro účely DPH.

Interpretace 2:

Při hodnocení objemu stavu investic držených v jednotlivých zemích z ČR, lze vysledovat tendence expandujících subjektů etablovaných v ČR, které směřují ke standardnímu využití možností, jež poskytují daňové ráje. Společnosti, jež se rozhodnou expandovat prostřednictvím přímé zahraniční investice, s největší pravděpodobností využijí holdingových společností etablovaných nejen v již zmíněném Holandsku, ale také na Kypru a v Lucembursku.

Švýcarsko, Velká Británie, USA a případně Lichtenštejnsko pak mohou sloužit jako sídla pro obchodní či servisní offshore společnosti, pokud se české subjekty rozhodnou jít v expanzi cestou exportu na cílový trh a nikoli cestou zřízení dceřiné společnosti v cílové destinaci.

Velká Británie a USA jsou zmíněny v roli potenciálně využívaných daňových rájů ve vztahu ke stavu přímých investic v zahraničí, ale nejsou uvažovány jako daňové ráje při hodnocení stavu přímých zahraničních investic v ČR. UK a USA jsou vhodné destinace pro založení obchodních offshore společností, ale málo vhodné pro založení holdingových společností⁴³ a zároveň lze předpokládat, že většina českých subjektů se snaží proniknout na zahraniční trhy právě prostřednictvím osobních obchodních společností - amerických LLC či britských LLP.

Založení obchodní offshore společnosti v Hongkongu je pro české subjekty prvním krokem při expanzi na asijské trhy, jež bude nyní zřejmě stále častější s rostoucím zájmem českých firem o asijský trh.

Nepřehlédnutelný je podíl Britských Panenských ostrovů na stavu investic ČR v zahraničí. Lze předpokládat jejich standardní využití v podobě transferové offshore společnosti, jež distribuuje kapitál do cílových lokalit.

Zhodnocení:

Subjekty etablované v "Offshore" finančních centrech, dle výstupů ČNB k 31.12.2004, drží v ČR podíl na stavu zahraničních investic ve výši 1,7% z celkového stavu přímých zahraničních investic v ČR. Ve výše uvedené tabulce č. 10 jsou tučně vyznačeny investice ze zemí, které umožňují při investici do ČR využití daňových preferenčních režimů. Celkový podíl subjektů registrovaných

⁴³ I když UK se snaží nepříliš úspěšně konkurovat Holandsku, Kypru a dalším zemím se zavedeným „holdingovým“ režimem.

v těchto atraktivních lokalitách na stavu přímých investic v ČR činí 44 %. Rozdíl oproti výstupů ČNB je tristní. Ale vyloučit ze skupiny daňově motivovaných investic přímé zahraniční investice například z Holandska, jež činí více než 30%, jen proto, že byly potenciálně motivovány investičními pobídkami, je zavádějící, neboť zahraniční investor ze třetí země zakládá offshore holdingovou společnost v Holandsku již s úmyslem daňově optimalizovat své budoucí příjmy z její dceřiné společnosti v ČR (obvykle také z dalších zemí), jejíž příjmy jsou sice na základě daňových prázdin osvobozeny od zdanění v ČR, ale třeba již nikoli v jeho mateřské zemi.

Dle stejných výstupů ČNB je podíl ČR na stavu zahraničních investic etablovaných v "Offshore" finančních centrech k 31.12.2004 12% z celkového stavu přímých zahraničních investic v zahraničí. Ve výše uvedené tabulce č. 11 jsou tučně vyznačeny investice do zemí, jež potenciálně umožňují využití daňových preferenčních režimů. Jejich celkový podíl na stavu odchozích investic z ČR činí 47% (bez USA a Velké Británie rovněž 44%). Ve srovnání s výstupem předchozí analýzy - stavu zásob světových přímých investic, kdy ve výstupu odhadovaný objem daňově motivovaných operací činí až 20%, není výsledek pro Českou republiku příliš lichotivý.

S výstupy, že objem transferových zahraničních investic, které potenciálně využívají mezinárodního daňového plánování, dosahuje až 50% všech příchozích a odchozích investic ČR, korespondují i zmiňované závěry expertní skupiny MF z července 2006. Vystává otázka, zda jsou v ČR tak neukáznění daňoví poplatníci či tak demotivující daňové prostředí.

Ač se zdá, že výstupy dosavadních analýz hovoří o určité výši motivace investorů k aplikaci daňového plánování, problém kvantitativní průkaznosti této motivace tkví ve faktu, že primární daňová sazba, ba ani efektivní daňová sazba založená na sofistikované metodologii, nemusí být zřejmě schopna zachytit motivy komerčních subjektů při rozhodování o alokaci přímých zahraničních investic, ale právě na identifikaci těchto motivů se zaměřuje navazující ekonometrická analýza.

7.7 Kvalitativní analýza dynamiky alokace přímých zahraničních investic ve vztahu k ČR

Hypotéza:

Subjekty etablované v ČR, či etablojící se v ČR, při daňové optimalizaci svých mezinárodních aktivit přechází z jednoduché daňové optimalizace na sofistikované modely mezinárodního daňového plánování.

Základní východisko:

Klesající poptávka po informacích o jednoduchých offshore společnostech v tropických daňových rájích a rostoucí poptávka po informacích o zemích, které nabízejí sofistikované způsoby daňové optimalizace.

Data: ČNB

Tabulka 12 *Přehled vývoje stavu kumulovaných přímých zahraničních investic v ČR*

Země	2000	Země	2001	Země	2002	Země	2003	Země	2004
Nizozemí	30,0687	Nizozemí	29,2115	Nizozemí	34,1154	Nizozemí	30,9171	Nizozemí	32,5635
Německo	25,5154	Německo	24,1576	Německo	22,1276	Německo	20,5668	Německo	20,5792
Rakousko	11,1311	Rakousko	9,9943	Rakousko	11,4028	Rakousko	11,8152	Rakousko	11,2327
Spojené státy americké	6,4735	Francie	6,5953	Francie	5,9784	Francie	7,9221	Francie	6,5733
Belgie	4,7656	Spojené státy americké	6,4023	Spojené státy americké	4,8741	Spojené státy americké	5,1561	Spojené státy americké	5,2466
Francie	4,2797	Velká Británie	6,1377	Belgie	4,8541	Velká Británie	4,2460	Belgie	3,7580
Švýcarsko	4,0285	Belgie	4,2781	Švýcarsko	3,5044	Belgie	4,2242	Velká Británie	3,6785
Velká Británie	3,4643	Švýcarsko	3,9202	Velká Británie	2,6971	Švýcarsko	2,7862	Švýcarsko	2,6024
Švédsko	1,3589	Lucembursko	1,2996	Lucembursko	1,9233	Japonsko	1,7783	Lucembursko	2,5475
Dánsko	1,2418	Kypr	0,9045	Švédsko	1,2495	Lucembursko	1,4238	Japonsko	1,4722
Kypr	1,0421	Švédsko	0,8363	Japonsko	1,1166	Švédsko	1,1884	Slovensko	1,3280
Slovensko	0,8637	Japonsko	0,7603	Kypr	1,0765	Slovensko	1,1220	Itálie	1,1505
Itálie	0,7953	Slovensko	0,6887	Slovensko	0,9123	Itálie	1,0727	Švédsko	0,9638
Finsko	0,6107	Itálie	0,6107	Itálie	0,7660	Kypr	0,9568	Dánsko	0,7600
Lucembursko	0,5908	Kanada	0,5384	Dánsko	0,5139	Dánsko	0,7666	Kypr	0,6794
Malta	0,5582	Dánsko	0,4869	Maďarsko	0,3744	Kanada	0,6301	Španělsko	0,6415
Japonsko	0,5051	Finsko	0,4726	Svatá Lucie	0,3367	Španělsko	0,5201	Guernsey	0,6340
Norsko	0,4892	Malta	0,4096	Španělsko	0,3082	Norsko	0,3514	Kanada	0,4993
Kanada	0,3858	Norsko	0,3345	Malta	0,2385	Maďarsko	0,3184	Lichtenštejnsko	0,4713
Maďarsko	0,3246	Maďarsko	0,3205	Lichtenštejnsko	0,2160	Malta	0,3098	Norsko	0,3484
Kajmanské ostrovy	0,1713	Kajmanské ostrovy	0,2341	Kanada	0,2009	Kajmanské ostrovy	0,3079	Maďarsko	0,2140
Španělsko	0,1697	Španělsko	0,2262	Norsko	0,1961	Lichtenštejnsko	0,2943	Kajmanské ostrovy	0,2065

Polsko	0,1580	Irsko	0,2088	Britské Panenské ostrovy	0,1210	Irsko	0,2074	Irsko	0,2054
Lichtenštejnsko	0,1533	Lichtenštejnsko	0,1771	Polsko	0,1146	Finsko	0,1487	Malta	0,2035
Britské Panenské ostrovy	0,1359	Britské Panenské ostrovy	0,1318	Slovensko	0,1019	Britské Panenské ostrovy	0,1317	Britské Panenské ostrovy	0,1714
Jersey	0,1227	Jersey	0,1029	Finsko	0,0958	Polsko	0,1294	Finsko	0,1624
Tchaj-wan	0,1029	Polsko	0,1015	Kajmanské ostrovy	0,0857	Slovensko	0,1019	Seychely	0,1426
Rusko	0,0686	Tchaj-wan	0,0790	Irsko	0,0662	Tchaj-wan	0,0770	Rusko	0,1354
Malajsie	0,0613	Rusko	0,0663	Rusko	0,0648	Rusko	0,0678	Slovensko	0,1300
Bermudy	0,0458	Malajsie	0,0538	Tchaj-wan	0,0639	Ostrov Man	0,0623	Malajsie	0,0914
Čína	0,0416	Guernsey	0,0415	Jersey	0,0553	Jersey	0,0534	Tchaj-wan	0,0659
Slovensko	0,0376	Slovensko	0,0375	Ostrov Man	0,0548	Malajsie	0,0453	Polsko	0,0646
Irsko	0,0347	Čína	0,0341	Malajsie	0,0447	Seychely	0,0407	Nizozemské Antily	0,0571
Korejská republika	0,0325	Ostrov Man	0,0331	Guernsey	0,0317	Korejská republika	0,0370	Izrael	0,0515
Bahamy	0,0290	Korejská republika	0,0271	Korejská republika	0,0228	Spojené arabské emiráty	0,0358	Portugalsko	0,0442
Austrálie	0,0251	Řecko	0,0158	Portugalsko	0,0164	Belize	0,0252	Singapur	0,0403
Ostrov Man	0,0226	Panama	0,0141	Bermudy	0,0135	Izrael	0,0224	Spojené arabské emiráty	0,0329
Guernsey	0,0217	Seychely	0,0102	Mexiko	0,0131	Nizozemské Antily	0,0201	Korejská republika	0,0326
Řecko	0,0169	Portugalsko	0,0064	Ukrajina	0,0101	Portugalsko	0,0200	Belize	0,0275
Seychely	0,0138	Nizozemské Antily	0,0042	Kazachstán	0,0084	Moldávie	0,0172	Hongkong	0,0208
Portugalsko	0,0110	Andorra	0,0041	Panama	0,0069	Mexiko	0,0140	Jersey	0,0189
Andorra	0,0047	Jordánsko	0,0036	Seychely	0,0057	Kazachstán	0,0116	Ukrajina	0,0162
Indie	0,0042	Indie	0,0036	Vietnam	0,0057	Guernsey	0,0108	Guinea	0,0137
Nizozemské Antily	0,0040	Bermudy	0,0036	Indie	0,0041	Ukrajina	0,0108	Mexiko	0,0124
Panama	0,0034	Bahamy	0,0035	Jordánsko	0,0037	Turecko	0,0071	Rumunsko	0,0089
San Marino	0,0033	Mexiko	0,0029	Indonésie	0,0031	Hongkong	0,0063	Kazachstán	0,0067
Saúdská Arábie	0,0032	Saúdská Arábie	0,0028	Bahamy	0,0025	Řecko	0,0057	Turecko	0,0063
Vietnam	0,0030	Niue	0,0027	Nizozemské Antily	0,0025	Indonésie	0,0046	Indie	0,0051
Mexiko	0,0030	Izrael	0,0024	Niue	0,0024	Indie	0,0045	Bahamy	0,0047
Liberie	0,0029	Liberie	0,0023	Čína	0,0022	Jordánsko	0,0036	Austrálie	0,0042
Indonésie	0,0024	Ukrajina	0,0015	Saúdská Arábie	0,0018	Panama	0,0035	Řecko	0,0040
Libanon	0,0023	Bulharsko	0,0007	Bělorusko	0,0011	Bahamy	0,0029	Panama	0,0040
Izrael	0,0019	Bělorusko	0,0006	Srbsko a Černá Hora	0,0011	Turkmenistán	0,0028	Bělorusko	0,0026
Turecko	0,0010	Indonésie	0,0006	Jižní Afrika	0,0011	Austrálie	0,0025	Turkmenistán	0,0023
Jižní Afrika	0,0010	Jižní Afrika	0,0005	Izrael	0,0008	Niue	0,0020	Čína	0,0020
Bulharsko	0,0009	Chorvatsko	0,0005	Bulharsko	0,0007	Bělorusko	0,0019	Tunisko	0,0017
Ukrajina	0,0007	Turecko	0,0005	Chorvatsko	0,0007	Surinam	0,0019	Surinam	0,0016
Bělorusko	0,0007	Jugoslávie	0,0003	Andorra	0,0007	Saúdská Arábie	0,0015	San Marino	0,0016
Chorvatsko	0,0006	San Marino	0,0003	Turecko	0,0006	Chorvatsko	0,0014	Thajsko	0,0012
Svatý Kryštof a Nevis	0,0004	Bosna a Hercegovina	0,0003	Řecko	0,0004	Andora	0,0012	Chorvatsko	0,0010

Gibraltar	0,0004	Svatý Vincenc a Grenadiny	0,0002	Nepál	0,0002	Srbsko a Černá Hora	0,0011	Nepál	0,0003
Bosna a Hercegovina	0,0003	Vietnam	0,0002	Bosna a Hercegovina	0,0001	Jižní Afrika	0,0011	Svatý Vincenc a Grenadiny	0,0002
Kazachstán	0,0001	Gibraltar	0,0001	Gibraltar	0,0001	Čína	0,0010	Bulharsko	0,0001
Svatý Vincenc a Grenadiny	0,0000	Singapur	0,0001	Singapur	0,0000	Azerbajdžán	0,0004	Gibraltar	0,0000
Island	-0,0002	Kazachstán	0,0000	Moldavie	0,0000	Nepál	0,0003	Niue	-0,0005
Singapur	-0,0064	Hongkong	0,0000	Svatý Vincenc a Grenadiny	0,0000	Gibraltar	0,0001	Brazílie	-0,0014
Nový Zéland	-0,0064	Nepál	0,0000	Tunisko	0,0000	Mongolsko	0,0000		100
	100	Austrálie	-0,0032	Island	-0,0004	Svatý Vincenc a Grenadiny	0,0000		
			100	San Marino	-0,0017	Tunisko	0,0000		
				Austrálie	-0,0137	Bulharsko	-0,0003		
					100	Island	-0,0016		
						Bermudy	-0,0090		
						San Marino	-0,0111		
							100		

Tabulka 13 Přehled vývoje kumulovaného stavu přímých zahraničních investic držných z ČR v zahraničí

Země	2000	Země	2001	Země	2002	Země	2003	Země	2004
Slovensko	30,0556	Slovensko	23,7750	Slovensko	36,0977	Slovensko	30,0856	Slovensko	25,0646
Lichtenštejnsko	17,8034	Lichtenštejnsko	20,2424	Lichtenštejnsko	19,8494	Nizozemí	14,3159	Nizozemí	12,9381
Britské Panenské ostrovy	6,1481	Spojené arabské emiráty	17,8790	Kypr	14,4452	Kypr	11,9181	Kypr	12,8481
Polsko	5,9156	Britské Panenské ostrovy	9,0653	Britské Panenské ostrovy	7,2428	Lucembursko	7,7358	Bulharsko	9,4326
Maďarsko	5,0634	Polsko	5,3109	Slovensko	4,8269	Lichtenštejnsko	7,5219	Lichtenštejnsko	6,8168
Německo	4,9929	Maďarsko	4,3813	Nizozemí	3,6335	Britské Panenské ostrovy	5,0215	Lucembursko	6,1575
Kypr	4,1808	Nizozemí	3,3015	Lucembursko	3,5175	Spojené arabské emiráty	4,0513	Rusko	4,1093
Hongkong	3,6598	Německo	2,6939	Spojené arabské emiráty	2,9915	Gibraltar	3,8542	Portugalsko	3,7461
Velká Británie	3,3740	Velká Británie	1,4879	Německo	2,6301	Slovensko	3,6389	Slovensko	3,2877
Itálie	2,4616	Lucembursko	1,3032	Švýcarsko	2,4325	Velká Británie	3,2175	Britské Panenské ostrovy	2,6359
Rakousko	2,3464	Hongkong	1,2055	Polsko	2,0997	Polsko	2,0450	Polsko	2,6081
Švýcarsko	2,1497	Ukrajina	1,0788	Velká Británie	1,6487	Švýcarsko	1,9766	Velká Británie	2,5555
Spojené státy americké	1,9965	Itálie	1,0148	Rakousko	1,4505	Rusko	1,7865	Švýcarsko	1,7338
Írsko	1,7412	Spojené státy americké	0,8850	Spojené státy americké	1,2657	Spojené státy americké	1,5404	Německo	1,5502
Guernsey	0,9653	Rusko	0,7961	Ukrajina	0,9326	Brazílie	1,5277	Hongkong	1,1877
Slovensko	0,9202	Kypr	0,7176	Hongkong	0,8909	Německo	1,0948	Spojené státy americké	0,6698

Mexiko	0,7820	Guernsey	0,5961	Maďarsko	0,5638	Portugalsko	0,7804	Maďarsko	0,5450
Kazachstán	0,6229	Rakousko	0,3968	Bulharsko	0,4444	Hongkong	0,6401	Ukrajina	0,4891
Rusko	0,6109	Írsko	0,3772	Rusko	0,2129	Maďarsko	0,3566	Rumunsko	0,3172
Uzbekistán	0,5872	Švýcarsko	0,3199	Francie	0,2088	Francie	0,2956	Rakousko	0,3074
Jugoslávie	0,5752	Čína	0,3179	Kazachstán	0,1744	Uzbekistán	0,2781	Indie	0,2653
Francie	0,5554	Uzbekistán	0,2631	Rumunsko	0,1647	Rumunsko	0,2233	Čína	0,2579
Lotyšsko	0,4900	Kazachstán	0,2552	Írsko	0,1584	Rakousko	0,2222	Chorvatsko	0,1552
Bulharsko	0,4657	Bulharsko	0,2511	Čína	0,1500	Kazachstán	0,1878	Srbsko a Černá Hora	0,0995
Spojené arabské emiráty	0,4425	Slovinsko	0,2436	Srbsko a Černá Hora	0,1382	Kostarika	0,1709	Francie	0,0625
Ukrajina	0,3895	Gruzie	0,2133	Uzbekistán	0,1272	Bulharsko	0,1558	Kanada	0,0608
Čína	0,3690	Finsko	0,2088	Španělsko	0,0990	Sierra Leone	0,1394	Itálie	0,0585
Singapur	0,3035	Singapur	0,2000	Bosna a Hercegovina	0,0825	Srbsko a Černá Hora	0,1309	Španělsko	0,0268
Indie	0,2860	Brazílie	0,1997	Peru	0,0779	Austrálie	0,0929	Litva	0,0239
Brazílie	0,2774	Jugoslávie	0,1771	Bělorusko	0,0748	Chorvatsko	0,0920	Švédsko	0,0180
Belgie	0,2697	Bělorusko	0,1507	Mexiko	0,0703	Čína	0,0912	Dánsko	0,0106
Kanada	0,2684	Chorvatsko	0,1399	Itálie	0,0447	Španělsko	0,0846	Estonsko	0,0086
Finsko	0,2287	Indie	0,1242	Brazílie	0,0408	Ukrajina	0,0828	Belgie	0,0000
Švédsko	0,1695	Španělsko	0,1093	Singapur	0,0250	Itálie	0,0523	Lotyšsko	-0,0031
Nizozemské Antily	0,1536	Bosna a Hercegovina	0,1028	Finsko	0,0205	Peru	0,0422	Írsko	-0,0451
Peru	0,1436	Kostarika	0,1026	Moldavie	0,0198	Bosna a Hercegovina	0,0346		100
Svatý Vincenc a Grenadiny	0,1362	Peru	0,1007	Kostarika	0,0167	Švédsko	0,0320		
Španělsko	0,1268	Francie	0,0989	Chile	0,0109	Írsko	0,0260		
Chorvatsko	0,1048	Rumunsko	0,0686	Írán	0,0109	Moldávie	0,0131		
Chile	0,0701	Mexiko	0,0531	Chorvatsko	0,0091	Mongolsko	0,0120		
Írán	0,0518	Švédsko	0,0219	Belgie	0,0080	Estonsko	0,0112		
Litva	0,0383	Kanada	0,0183	Nigérie	0,0069	Litva	0,0110		
Estonsko	0,0307	Litva	0,0172	Švédsko	0,0064	Chile	0,0102		
Nizozemí	0,0234	Chile	0,0167	Dánsko	0,0063	Bělorusko	0,0077		
Dánsko	0,0200	Írán	0,0129	Alžírsko	0,0053	Dánsko	0,0075		
Turkmenistán	0,0130	Moldavie	0,0112	Gibraltar	0,0033	Norsko	0,0054		
Bosna a Hercegovina	0,0122	Belgie	0,0094	Jersey	0,0025	Alžírsko	0,0053		
Nigérie	0,0118	Dánsko	0,0086	Řecko	0,0014	Belgie	0,0051		
Lucembursko	0,0109	Nigérie	0,0085	Azerbajdžán	0,0010	Írán	0,0046		
Moldavie	0,0098	Lotyšsko	0,0050	Lotyšsko	0,0009	Turecko	0,0044		
Bělorusko	0,0092	Kajmanské ostrovy	0,0044	Andorra	0,0004	Mexiko	0,0039		
Portugalsko	0,0064	Turkmenistán	0,0043	Libanon	0,0002	Bahrajn	0,0036		
Jersey	0,0041	Portugalsko	0,0043	Guernsey	0,0000	Turkmenistán	0,0025		
Malajsie	0,0038	Gibraltar	0,0035	Litva	-0,0021	Lotyšsko	0,0017		
Mongolsko	0,0012	Jersey	0,0026	Myanmar	-0,0081	Singapur	0,0016		
Egypt	0,0011	Malajsie	0,0026	Argentina	-0,0146	Finsko	0,0006		
Venezuela	0,0010	Mongolsko	0,0016	Indie	-0,0264	Gruzie	0,0002		
Guinea	0,0002	Řecko	0,0015	Austrálie	-0,0332	Guernsey	0,0001		
Gruzie	0,0001	Nizozemské Antily	0,0005	Kanada	-0,0733	Nigérie	0,0001		
Libanon	-0,0010	Libanon	0,0002	Norsko	-0,5018	Libanon	-0,0004		

Myanmar	-0,0139	Guinea	0,0001	Malta	-3,0802	Myanmar	-0,0059	
Rumunsko	-0,0224	Myanmar	-0,0089	Kajmanské ostrovy	-5,2040	Argentina	-0,0078	
Austrálie	-0,0528	Austrálie	-0,0358	100		Kanada	-0,1578	
Argentina	-0,1183	Argentina	-0,0461			Indie	-0,3812	
Norsko	-0,2999	Norsko	-0,2735			Malta	-1,9869	
Malta	-1,9438		100			Kajmanské ostrovy	-3,1151	
	100						100	

Zdroj: ČNB, vlastní výpočty

Interpretace:

Země, zařazené do potenciálních destinací offshore společností, jsou v předchozím přehledu zvýrazněny modře.

Trend celkové geografické alokace odchozích a příchozích investic ČR potenciálně umožňujících implementaci technik mezinárodního daňového plánování je mírně rostoucí.

**Tabulka 14: Podíl příchozích potenciálně optimalizovaných
přímých zahraničních investic**

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	<i>průměr</i>
% ze stavu FDI celkem	42	41	47	40	44	42,8

**Tabulka 15: Podíl odchozích potenciálně optimalizovaných
přímých zahraničních investic**

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	<i>průměr</i>
% ze stavu FDI celkem	46	44	47	53	48	47,6

Příchozí investice ze zemí umožňujících potenciálně daňovou optimalizaci příjmů z přímé zahraniční investice se udržují v posledních pěti letech mezi 40 a 47%, s průměrem 42,8 a mírně stoupající tendencí.

Odchozí přímé zahraniční investice si ale udržují mírně vyšší podíl na odchozích investicích oproti příchozím v rozsahu 44 až 53% v posledních 5 letech, s průměrem 47,6% a výrazněji rostoucím podílem na celkových odchozích investicích.

Trend stavu odchozích i příchozích investic ukazuje pozvolna rostoucí zájem investorů o mezinárodní daňové plánování.

Celkový obraz zásadně doplňuje vývoj geografické struktury investic. Příchozí investice svoji geografickou strukturu v průběhu posledních pěti let příliš nemění, zejména rozvinuté země na čelném místě žebříčku si udržují své stálé pozici. Lze předpokládat, že do České republiky již vstupovali zkušení investoři a nadnárodní společnosti, jež využívali osvědčených a sofistikovaných postupů mezinárodního daňového plánování.

Ale výrazné změny v alokacích odchozích přímých zahraničních investic nelze přehlédnout. Na vývoji alokace se zřejmě podílely z daňového hlediska především tyto faktory:

1. Vyzrávání českých investorů, kteří přechází od jednoduchých až primitivních postupů daňového plánování, s využíváním převážně tropických daňových rájů, k postupům sofistikovaným, jež využívají spíše preferenčních daňových režimů zavedených v rámci rozvinutých zemí. Typickým příkladem je vzestup využívání holandských, kyperských a lucemburských společností na úkor offshore společností tropických daňových rájů, či dokonce Lichtenštejnska, jež si ale díky rozmanitosti svých daňových režimů a specifickým vztahům s Českou republikou, zachovává výrazný, i když klesající podíl na odchozích přímých zahraničních investicích.
2. Tlak OECD a FATF, které se snaží eliminovat typické daňové ráje, jež jsou následně nuceny omezovat nabídky svých offshore režimů umožňujících zneužití, jež s sebou nese často utlumení celého offshore odvětví v dané lokalitě, čímž jsou investoři nuceni hledat alternativní náhrady, kterými jsou právě daňové ráje s modifikovaným daňovým režimem, jež si uchovaly svoji atraktivitu, ale nejsou předmětem tlaku OECD. Typickým představitelem zemí, jež musely ustoupit tlaku OECD, případně EU, na úkor své konkurenceschopnosti mezi daňovými ráji, je Niue či Maďarsko. Naopak Kypr dokázal vytěžit ze

situace maximum zavedením nejnižší sazby daní z příjmů v EU⁴⁴ a zřízením atraktivního prostředí nejen pro holdingové společnosti.

3. Faktorem, jehož dopad se začíná teprve projevovat, je vstup ČR do EU a zároveň účinnost směrnic o osvobození dividend, úroků a potenciálně licenčních poplatků⁴⁵ v rámci EU od daní z příjmů, což umožňuje českým subjektům při zahraniční expanzi podstatně efektivněji využívat při daňovém plánování sofistikovaných evropských jurisdikcí, jako je právě Holandsko, Kypr či Lucembursko.
4. Faktorem, ovlivňující ústup od tropických daňových rájů, je také postoj českých správců daně, pro něž se některé daňové ráje, díky medializovaným kauzám, staly apriori důvodem ke zvýšené pozornosti. Typickým představitelem jsou Bahamské ostrovy.
5. Přechod úspěšných společností expandujících z ČR z expanze obchodní, pro niž jsou relevantní spíše jednoduché offshore společnosti etablované v tropických offshore lokalitách, na expanzi formou přímé zahraniční investice, jež může využívat právě sofistikovaných struktur daňového plánování.⁴⁶

Zhodnocení:

Ve stavech přímých zahraničních investic z pohledu České republiky jsou evidentní jsou dva směry vývoje. Podnikatelské subjekty přechází z jednoduchých optimalizačních struktur, využívající tropických daňových rájů, na sofistikované struktury daňového plánování implementující offshore společnosti sídlící v etablovaných a stabilních ekonomkách, často se širokou sítí smluv o zamezení dvojího zdanění.

⁴⁴ Nominální daňová sazba je 10%, nicméně efektivní daňová sazba může být díky možnostem využití specifických daňových režimů podstatně snížena.

⁴⁵ Od 1.1.2011

⁴⁶ Interakci zahraničního obchodu a přímých zahraničních investic analyzuje ve své práci „Foreigner Direct Investment and International Trade“ pod hlavičkou OECD autor Lionel Fontagné (1999), se závěrem, že skutečnou interakci mezi FDI a zahraničním obchodem zatím nelze odvodit pouze z ekonomické teorie a na základě empirických analýz uzavírá, že FDI je, v krátkodobém horizontu, k importu ze země investice do cílové země investice komplementární (např. dovoz technologií) a v dlouhodobém horizontu pak FDI z části substituuje import ze zdrojové země FDI do cílové země FDI a markantně podporuje export z cílové země FDI.

Zájem podnikatelských subjektů o mezinárodní daňové plánování se udržuje na vysoké úrovni a lze hovořit o mírném zvyšování objemu investic potenciálně daňově motivovaných, a to zejména u odchozích přímých zahraničních investic z ČR. To svědčí o možné hrozbě kumulace zisku ze zahraničních aktivit úspěšných tuzemských společností nikoli v ČR, ale právě v těchto transferových daňových rájích jako je Holandsko, Lucembursko či Kypr.

Kombinace dvou uvedených trendů vypovídá o tom, že mezinárodní daňové plánování je nadnárodními subjekty chápáno jako součást podnikové expanzivní strategie, do které je stále hlouběji začleňováno.

Výstupy dosavadních analýz hovoří o určité výši motivace investorů k aplikaci daňového plánování. Problém kvantitativní průkaznosti této motivace tkví ve faktu, že primární daňová sazba, ba ani efektivní daňová sazba založená na sofistikované metodologii, nemusí být schopna zachytit motivy komerčních subjektů při rozhodování o alokaci přímých zahraničních investic, ale jaké faktory jsou určující pro alokaci FDI bude ověřeno v rámci následující ekonometrické analýzy.

7.8 Kvantitativní analýza alokace přímých zahraničních investic ve světě v závislosti na daňovém zatížení

Hypotéza:

Alokace FDI mezi jednotlivé ekonomiky je ovlivněna výší daňového zatížení v jednotlivých lokalitách, počtem uzavřených smluv o zamezení dvojího zdanění a ochraně investic a náročností administrativy společností.

Východisko:

Potenciální zahraniční investoři se snaží snižovat náklady, což s sebou nese snahu o eliminaci daňového zatížení ústící do zahrnutí postupů mezinárodního daňové plánování mezi techniky využívané při umisťování přímých zahraničních investic a preferenci daňového zatížení v cílových lokalitách investic.

Zdroje dat:

- data o objemech přímých zahraničních investicích a M&A byla použita ze statistik UNCTAD a OECD
- ukazatele daňového zatížení zemí byly čerpány ze statistik OECD
- data o počtu mezinárodních smluv a ukazatelích kvality podnikatelského prostředí byla použita ze statistik Světové banky

Data:

- jako předmět analýzy byla určena skupina zemí OECD, která je jedinou skupinou lokalit, o níž existují disponibilní data v dostatečném rozsahu, a která zároveň zahrnuje i země s daňovými preferenčními režimy
- pro určení alokace FDI mezi vybranou skupinu států byla použita aktuálně dostupná data ze statistik UNCTAD a OECD, a to o stavu přímých zahraničních investic ve světě k 31.12.2003
- daňové zatížení výstupů jednotlivých ekonomik je definováno na základě makroekonomických ukazatelů jako podíl daňových odvodů na HDP země dle metodiky OECD
- potenciální rozlišování investorů mezi jednotlivými lokalitami dle struktury daňového mixu v jednotlivých zemích je definováno jako podíl vybraných daní

na celkovém daňovém zatížení celkovém daňovém zatížení nebo HDP dle metodiky OECD

Postup:

Při hodnocení interakce daňové politiky a daňového plánování se naskýtal v zásadě tři možnosti přístupu. Jako první alternativa se nabízela možnost zaměřit se na jednu lokalitu a sledovat souvztažnost změn jejího daňového prostředí a stavu přímých zahraničních investic v čase. Vypovídací schopnost takového modelu by byla zásadně ovlivněna výběrem země a Česká republika zatím ještě nemá dostatečnou ekonomickou historii.

Druhou možností pak bylo zaměřit se na skupinu lokalit a sledovat geografickou alokaci investic mezi nimi v závislosti na daňovém zatížení v jednotlivých zemích, ale bez sledování časového faktoru.

Vzhledem k zaměření této práce, kdy je primárně sledována daňová konkurence mezi jednotlivými státy a výstupům předchozích kvalitativních hodnocení stavu přímých zahraničních investic, ze kterých vyplývá, že v horizontu posledních pěti let podíl jednotlivých zemí na světových přímých zahraničních investicích téměř stabilní, byl zvolen postup porovnání stavu alokace přímých zahraničních investic v rámci skupiny více zemí na daňovém zatížení v jednotlivých zemích ke stavu v roce 2003. Exogenní proměnnou budou údaje o stavu příchozích a odchozích přímých zahraničních investic a endogenními proměnnými pak ukazatele daňového a právního prostředí v dané zemi ke stavu v roce 2003.

O vypovídací schopnosti takového modelu se lze domnívat na základě těchto předpokladů:

- díky charakteru ukazatele stavu FDI se jedná o kumulovaný ukazatel, jež de facto zachycuje i předchozí vývoj v tocích FDI;
- daňový mix a fiskální politika je z části důsledkem hospodářské historie státu a politických vlivů, její zásadní změny lze očekávat spíše skokově (např. někdy po změně vlády), ale přesto, pokud se podíváme na vývoj ukazatelů daňového zatížení ze statistik OECD 1965-2003 (OECD Revenue Statistics 1965-2004, 2005) lze říci, že země si obvykle drží svoje historické pozice mezi zeměmi s vyšším zdaněním či nižším zdaněním a obvykle většina, ne-li všechny státy, respektují globální trend ve snižování absolutní úrovně zdanění;

- výhodou tohoto „multigeografického“ přístupu je zároveň fakt, že ukazatele vazbou na stejný časový úsek respektují distribuce FDI mezi jednotlivé země, čímž zohledňují výsledek jejich daňové konkurence (ať už škodlivé či prospěšné).

Vstupní proměnné modelů:

Exogenní proměnné - Y_j :

Pro ověření předpokladu, že ukazatele stavu přímých zahraničních investic mají vyšší vypovídací schopnost než ukazatele toku investic, byly vytvořeny korelační matice potenciálně endogenních proměnných a potenciálně exogenních proměnných stavu a toku FDI. Tyto korelační matice jsou obsahem Příloh 1 až 4.

Výstupy korelačních matice potenciálně exogenních a endogenních proměnných ukázaly větší vypovídací schopnosti stavové veličiny a zároveň potvrdily, že směr korelace kumulativních stavových veličin ve většině definovaných závislostí odpovídá teoretickým předpokladům degresivního vztahu stavu FDI s daňovým zatížením, kdežto druhy závislostí tokových ukazatelů FDI jsou diskutabilní a v případech odpovídajících teoretickým předpokladům vztahu FDI a daňového zatížení, nejsou převážně statisticky významné ani na hladině významnosti $\alpha = 0,1$. Jako exogenní proměnné byly zvoleny kumulativní stavové ukazatele přímých zahraničních investic v jednotlivých zemích. Kumulativní stavové ukazatele Mergers & Acquisition (M&A) nejsou k dispozici. Jako další exogenní proměnné budou využity tokové ukazatele M&A, mimo jiné proto, že dle jejich korelačních matic s endogenními proměnnými (Příloha 5 až 8), lze očekávat u ukazatelů toku M&A překvapivou vypovídací schopnost, na rozdíl od tokových ukazatelů FDI.

Exogenní proměnné rovnice jsou tedy následující:

Model 1: Y_1 = Stav přímých zahraničních investic v dané zemi v mil. USD k 31.12.2003

Model 2: Y_2 = Objem přímých zahraničních investic realizovaných formou akvizice nebo fúze v dané zemi v mil USD v roce 2003

Model 3: Y_3 = Počet realizovaných akvizic a fúzí v jednotlivých zemích v roce 2003

Model 4: Y_4 = Stav přímých zahraničních investic držených z příslušné lokality v mil. USD k 31.12.2003

Model 5: Y_5 = Objem odchozích přímých zahraničních investic realizovaných formou akvizice nebo fúze z dané země v mil USD v roce 2003

Model 6: Y_6 = Počet akvizic a fúzí realizovaných z jednotlivých zemí v roce 2003

Endogenní proměnné – X_i : (ke stavu v roce 2003)

X_2 - DTT = počet smluv o zamezení dvojího zdanění, kolik mají jednotlivé země uzavřeny

X_3 - BIT = počet smluv o ochraně investic, kolik mají jednotlivé země uzavřeny

X_4 - Daňová sazba PO = nominální daňová sazba právnických osob

X_5 - DK jednoduchá = daňová kvóta nezahrnující platby na sociální pojištění

X_6 - Sociální pojištění of GDP = Podíl odvodů sociálního pojištění na GDP v % (daňová kvóta složená snížená o daňovou kvótu jednoduchou)

X_7 - Daně z příjmů of GDP = podíl výnosů daní z příjmů na GDP v %

X_8 - Daň z příjmu PO of GDP = podíl výnosů daně z příjmu právnických osob na GDP v %

X_9 - Daně z příjmů na celkovém zdanění = podíl daní z příjmů na celkovém daňovém zatížení v %

X_{10} - Daň z příjmu PO na celkovém zdanění = podíl daně z příjmu právnických osob na daňovém zatížení v %

X_{11} - Procedures required = průměrný počet procedur potřebných k založení nové společnosti

X_{12} - Days required = průměrný počet dnů potřebných k založení nové společnosti

Výstup tvorby ekonometrického modelu:

Závislost alokace přímých zahraničních investic na daňovém zatížení bude v modelu vyjádřena vícenásobnou lineární regresí, neboť existuje předpoklad potenciálního snížení stavu FDI při zvýšení daňového zatížení a zhoršení kvality podnikatelského prostředí.⁴⁷

⁴⁷ V některých studiích vztahu FDI a daňového zatížení se lze také setkat s aplikací logaritmického vyjádření.

Pro každou závislou proměnnou bude vytvořena jedna rovnice uvažující všechny uvedené nezávislé proměnné, takže výsledné závislosti budou vyjádřeny následovně:

$$Y_j = \beta_{ij} + \sum \beta_{ij} X_{ij} + \mu_j$$

Kde: i vyjadřuje i -té X v rovnici a j vyjadřuje j -tou exogenní proměnnou vyjádřenou j -tou rovnicí modelu.

μ_j – představuje složku nepozorovatelných náhodných hodnot, jež konkrétní rovnice nezachycuje

Výstupem modelování budou regresní koeficienty β_{ij} statisticky významných endogenních proměnných každé j -té rovnice.

V jednotlivých modelech bude vždy na počátku uvažována závislost **jedné exogenní proměnné Y_j** na celé **skupině výše definovaných endogenních proměnných X_i** .

Při postupné úpravě každého modelu bude použita technika zpětné eliminace. Dle výstupů prvotního modelu bude každý model postupně odebíráním nejméně přínosných proměnných upraven do podoby s největší vypovídací schopností, přičemž kritériem bude statistická významnost potenciálně odebíraných endogenních proměnných. Úpravy budou probíhat pouze vyřazením endogenní proměnné, nikoli vyřazením jednotlivých států z pozorování.

Konečný model pak bude obsahovat jen statisticky významné ukazatele na definované hladině pravděpodobnosti 95% (hladina statistické významnosti $\alpha=0,05$)

Při využití funkce vícenásobné lineární regrese bude výstupem analýzy regresní konstanta a regresní koeficienty rovnic vyjadřující každé Y_j , doplněné upraveným korelačním koeficientem determinujícím vypovídací schopnost rovnice.

Výstupy analýzy:

Charakteristika a výběr nezávislých proměnných:

Základní statistické údaje o nezávislých proměnných nám umožní vytvořit si představu o diferenciaci fiskálních politik států OECD na základě průměru ukazatelů, jejich maxim a minim.

Tabulka 16**Základní statistické údaje endogenních proměnných**

Proměnná	N	Průměr	Std odch	Součet	Minimum	Maximum
DTT	30	84.50000	37.79687	2535	28.00000	173.00000
BIT	30	54.40000	32.53073	1632	1.00000	128.00000
Danova_sazba_PO	30	30.75667	6.43620	922.70000	12.50000	40.90000
DK_jednoducha	30	26.82000	6.97144	804.60000	15.60000	47.10000
Soc_poj_of_GDP	30	9.50667	4.94723	285.20000	0	16.40000
DzPr_of_GDP	30	12.62333	5.28431	378.70000	5.00000	29.00000
DzPr_PO_of_GDP	29	3.34828	1.57290	97.10000	1.30000	8.10000
DzPr_na_celkovem_zdaneni	30	34.42333	11.17296	1033	18.20000	59.90000
DzPr_PO_na_celkovem_zdaneni	29	9.30000	4.23151	269.70000	3.50000	19.10000
Procedures_number	30	7.40000	3.69156	222.00000	2.00000	16.00000
Days_required	30	32.70000	27.83715	981.00000	2.00000	115.00000

Multikolinearita:

Před zahájením vlastní regresní analýzy nejprve ověříme, nakolik existuje postihnutelná možnost ovlivnění modelu vzájemnou provázaností mezi nezávislými proměnnými na základě jejich vzájemné korelační matice (Příloha 9).

Z výstupů korelační matice lze vyčíst, že existuje korelace vyjádřená koeficientem korelace vyšším než 0,8 vzájemně mezi těmito proměnnými:

- a) 0,85: Podíl daní z příjmů na GDP a Podíl daní z příjmů na celkovém zdanění v %;
- b) 0,9: Podíl daně z příjmu právnických osob na GDP a Podíl daně z příjmu právnických osob na celkovém zdanění;
- c) 0,92: Podíl daní z příjmů na GDP a Daňová kvóta jednoduchá;

Nabízí se dvě varianty řešení:

1) Protože vysoká multikolinearita se vyskytuje u ukazatele Podíl daní z příjmů na GDP opakovaně a v jednom případě dokonce přesahuje maximálně tolerovanou mez 0,9 koeficientu, bude tento ukazatel z dalších analýz vyřazen. Stejně tak bude vyřazen ukazatel Podíl daně z příjmu právnických osob na GDP. Touto cestou sice odstraníme z modelu pouze 2 proměnné, nicméně zůstane nám v rovnici Daňová kvóta jednoduchá, z níž nebude možné určit dopad jednotlivých daní, tím méně daně z příjmu právnických osob. V modelu zůstanou mimo jiné další dvě proměnné, a to Podíl daní z příjmů na celkovém zdanění a Podíl daně z příjmu právnických osob na celkové zdanění, které bez vazby na svoji relaci k GDP, mohou být zavádějící.

2) Druhou variantou je vyřadit z modelu Podíl daní z příjmů na celkovém zdanění v % a Podíl daně z příjmu právnických osob na celkovém zdanění v % a také

Daňovou kvótu jednoduchou. V tomto případě vyřadíme z modelování celkem tři proměnné.

Na pomoc při rozhodování si vezmeme opět korelační matici, tentokrát za účelem zjistit úroveň korelace mezi nezávislými proměnnými uvažovanými k vyřazení z modelu a skupinou závislých proměnných (Příloha 10).

Z tabulky, díky vyšším korelačním koeficientům nezávislých proměnných se stavovými ukazateli, vyplývá volba druhé varianty, takže z modelu vyřadíme Daňovou kvótu jednoduchou, Podíl daní z příjmů na celkovém zdanění a Podíl daně z příjmu právnických osob na celkovém zdanění.⁴⁸

V modelu funkci Daňové kvóty, jakožto ukazatele daňového zatížení FDI, převezme Podíl daní z příjmů na GDP a Podíl daně z příjmu právnických osob na GDP, což jsou ukazatele, jež jsou z hlediska účelu modelu preferovány.

⁴⁸ Ukazatel Podíl daně z příjmu na celkovém zdanění ukazuje především překvapivě kladné hodnoty korelace se stavem příchodích investic, což nemusí být průkazný ukazatel sám o sobě bez vazby na GDP. Dle ukazatelů korelace - vyšší podíl zdanění příjmu na celkovém zdanění dokonce může být v souladu s vyššími zásobami FDI v ekonomice při preferenci celkového daňového zatížení. Což teoreticky znamená, že firmy by volily co nejnižší daňovou zátěž a v jejím rámci maximalizaci podílu daní z příjmů (ale již nikoli pouze podílu daně z příjmu právnických osob). Jako vysvětlení se nabízí vyjednávací pozice zaměstnavatele vůči zaměstnanci, jež nadnárodním firmám umožňuje maximálně eliminovat mzdové náklady. Tento výstup je poněkud překvapivý a byl by rozhodně zajímavým předmětem analýzy v rámci práce s jinak formulovaným cílem.

Výsledné výstupy jednotlivých ekonometrických modelů jsou obsahem Přílohy 11, **sumarizované výstupy vícenásobné regresní analýzy za použití lineární funkce lze shrnout do následujícího přehledu:**

	<i>Endogenní</i>		<i>proměnné</i>		
	Regresní konstanta	DTT - počet smluv o zamezení dvojího zdanění	Podíl odvodů sociálního pojištění na GDP v %	Podíl odvodů daní z příjmů na GDP v %	Upravený koeficient korelace modelu
<i>Exogenní proměnné</i>	<i>regresní koeficienty ($\alpha=0,05$; hladina statistické významnosti parametrů s pravděpodobností 95%)</i>				
Stav přímých zahraničních investic v dané zemi v mil USD	60192	6116,09908	-15839	-17937	0,6134
Stav přímých zahraničních investic držených z příslušné lokality v mil USD	-47426	9761,03863	-19931	-26074	0,6988
Objem přímých zahraničních investic realizovaných formou akvizice nebo fúze v dané zemi v mil USD (M&A)	2153,24083	302,73127	-873,67657	-883,79493	0,5715
Objem odchozích přímých zahraničních investic realizovaných formou akvizice nebo fúze z dané země v mil USD (M&A)	6682,35116	383,41469	-1617,30057	-1188,93853	0,5972
Počet realizovaných akvizic a fúzí v dané zemi (M&A)	46,66166	3,43592	-11,17031	-9,42469	0,6327
Počet akvizic a fúzí realizovaných z dané země (M&A)	41,64000	4,62749	-16,09674	-12,19197	0,5969

Na 95% hladině pravděpodobnosti nebyly pro žádnou z exogenních proměnných statisticky významné tyto endogenní proměnné:

X3 - BIT = počet smluv o ochraně investic, kolik mají jednotlivé země uzavřeny

X4 - Daňová sazba PO = nominální daňová sazba právnických osob

X8 - Daň z příjmu PO of GDP = podíl výnosů daně z příjmu právnických osob na GDP v %

X11 - Procedures required = průměrný počet procedur potřebných k založení nové společnosti

X12 - Days required = průměrný počet dnů potřebných k založení nové společnosti

Interpretace:

Na stav příchozích i odchozích přímých zahraničních investic v dané zemi má vysoce povzbudivý dopad počet uzavřených smluv o zamezení dvojího zdanění, neb teoreticky již při uzavření jedné další smlouvy, by se zvýšil stav příchozích FDI o 6 116 milionu USD a stav odchozích investic by vzrostl dokonce o 9 761 milionů USD. Počet uzavřených bilaterálních smluv o ochraně investic není významný pro stav FDI na této hladině pravděpodobnosti.

Poměrně vysoký negativní vliv má na stav FDI podíl odvodů sociálního pojištění na GDP, neboť již při zvýšení odvodů o 1% GDP, klesne stav příchozích FDI o 15 839 milionů USD a stav odchozích o 19 931 milionů USD.

Zásadní je informace, že na stav odchozích i příchozích investic má výrazně negativní dopad zatížení subjektů daněmi z příjmů, který je vyjádřen jako podíl odvodů daní z příjmů na HDP. Teoreticky již při zvýšení daňového zatížení daněmi z příjmů o 1% GDP, klesne stav příchozích FDI o 17 937 milionů USD a stav odchozích FDI dokonce o 26 074 milionů USD. Relevantní je informace, že statisticky není významný dopad na stav FDI výše nominální sazby daně z příjmu právnických osob ani podílu daně z příjmu právnických osob na GDP.

Doba trvání a počet procedur potřebných k založení společnosti není statisticky významná.

Na základě upravených koeficientů korelace vícenásobné regresní analýzy lze konstatovat, že:

Model popisující stav přímých zahraničních investic v dané zemi postihuje stav FDI ze 61%, zbývající faktory, determinující stav příchozích FDI ze 40%, tento model nezachycuje.

Model popisující stav přímých zahraničních investic držených z dané země postihuje stav FDI ze 69%, zbývající faktory, determinující stav odchozích FDI ze 31%, tento model nezachycuje.

Zhodnocení:

Stav přímých zahraničních investic v dané zemi je vysoce citlivý na počet smluv o zamezení dvojího zdanění, stejně tak stav odchozích přímých zahraničních investic

z této země. Tyto závěry jsou v souladu s výstupy posledních analýz vztahu FDI a daňového zatížení⁴⁹ (ze kterých byla ČR bohužel vyloučena jako předmět zkoumání). Smlouvy o zamezení dvojího zdanění eliminují převážně zdanění úroků, dividend a licenčních poplatků – tedy příjmy, jež jsou mimo jiné předmětem zdanění při transferu kapitálu do cílové lokality investice (např. úroky či licenční poplatky) či při transferu nakumulovaného zisku z lokality investice. Lze se domnívat, že většina investorů zohledňuje zdanění potenciálního zisku právě při jeho transferu a zejména tedy, že investoři budou preferovat svobodu alokace zisku bez dodatečného zdanění, neboť tu jim široká síť smluv o zamezení dvojího zdanění garantuje.

Zřetelný demotivující vliv daňového zatížení daní z příjmů jako celku, tedy fyzických a právnických osob a statistická nevýznamnost daňového zatížení daní z příjmu právnických osob samotného ukazuje, že pro investory je rozhodující komplexní daňové zatížení, včetně odvodů z mezd jejich zaměstnanců. Tento fakt je navíc podpořen jasně negativním vlivem odvodů sociálního pojištění na stav příchozích a odchozích FDI.

Paradoxně, jako relativně nevýznamná bariéra stavu odchozích i příchozích FDI, se jeví daňové zatížení daní z příjmu právnických osob. To lze vysvětlit faktem, že nadnárodní společnosti při vstupu do zemí buď požívají investičních pobídek eliminujících zdanění příjmu právnických osob, což nabízí spekulaci, že investoři pak nepředpokládají udržovat investici po dobu překračující periodou daňových prázdnin garantovaných investiční pobídkou. Jako pravděpodobná se také jeví myšlenka, že nadnárodní společnosti využívají speciálních daňových režimů, jež garantují daňové slevy právnickým osobám na vstřícného přístupu jednotlivých zemí k určitým odvětvím, nebo k určitým formám společností, např. holdingových, což je už typický rys vyspělých zemí, které se řadí právě mezi daňové ráje, které vedou v žebříčku objemů příchozích a odchozích přímých zahraničních investic.

Modely popisující závislost objemu a počtu realizovaných M&A v roce 2003 překvapivě přesně korespondují s výsledky modelů popisující stav FDI. Pro M&A jsou rozhodující stejné ukazatele ze skupiny použitých proměnných, jako pro stav FDI. Rozdíl můžeme vidět jen v síle závislosti M&A na jednotlivých proměnných. Když si připomeneme korelační matici v Příloze 1 až 4, na základě které byly vyloučeny

⁴⁹ ECO/WKP(2006)30

z analýzy exogenní proměnné v podobě ukazatelů toku FDI (díky své nízké vypovídací schopnosti), pak musíme hledat důvody pro podobnost výstupů modelů determinující stav FDI a tok M&A. Vysvětlení můžeme nalézt ve skutečnosti, že část přímých zahraničních investic by mohla mít spekulativní nebo krátkodobý charakter, kdežto fúze a akvizice jsou realizovány jako zásadní rozhodnutí a po zvážení možností etablování firmy v dané lokalitě. Mimo jiné jsou M&A obvykle rozhodovány na nevyšších řídicích úrovních po detailních analýzách zahrnující globální aspekty expanze, kdežto FDI mohou být výstupem relativně krátkodobých rozhodovacích či případně spekulativních procesů a jejich definitivní podoba či dokonce geografická alokace se ustálí po delším časovém horizontu. Zajímavým faktem v této souvislosti zůstává netečnost M&A k daňovému zatížení příjmů právnických osob, neboť v případě M&A není vždy garantována investiční pobídka či preferenční daňový režim společnosti. Zde lze vyslovit názor, že se do popředí dostávají jiné faktory determinující alokaci M&A⁵⁰, potažmo FDI, než daňové zatížení právě příjmů právnických osob.

⁵⁰ Např. potenciální trh v daném odvětví, apod.

7.9 Kvantitativní analýza alokace přímých zahraničních investic v závislosti na bilaterálních efektivních daňových sazbách ČR v roce 2001

Hypotéza:

Stavy příchozích a odchozích přímých zahraničních investic jsou ovlivněny efektivním daňovým zatížením FDI.

Základní východiska konstrukce ukazatelů:

Primární axiomy determinující ukazatele EATR a EMTR byly popsány v kapitole 4.3.7. Nyní bude popsána podoba ukazatelů EATR a EMTR, v jaké jsou implementovány do ekonometrických modelů.

Ukazatele byly zkonstruovány jak z hlediska celkového zdanění příjmů z odchozí investice v zemi původu investice (označení indexem HOME), tak z hlediska zdanění příjmů z příchozí investice v cílové zemi investice (označení indexem HOST). Dle tohoto dělení jsou v modelech také rozlišeny exogenní a zároveň endogenní proměnné relevantních modelů v této práci (ty modely, jež obsahují EATR či EMTR jako endogenní proměnnou).

Dle způsobu financování dceřiné společnosti mateřskou společností pak jsou ukazatele EATR rozlišeny indexem na:

EATR_loan - EATR, kdy dceřiná společnost je financována úvěrem od mateřské společnosti

EATR_equity EATR, kdy dceřiná společnost je financována vkladem kapitálu z mateřské společnosti

EATR_profit - kdy dceřiná společnost je financována ziskem nepřevedeným mateřské společnosti

EATR (bez indexu) – průměrná EATR, kdy společnost je financována ze třetiny úvěrem od mateřské společnosti, ze třetiny vkladem kapitálu z mateřské společnosti a ze třetiny ziskem dceřiné společnosti neodvedeným mateřské společnosti.

Zdroje dat:

- vstupní údaje o stavu přímých zahraničních investic ve vztahu k jednotlivým zemím byly čerpány ze statistik ČNB

- vstupní ukazatele daňového zatížení příjmů z FDI jsou výstupem analýzy Corporate Taxation of Foreigner Direct Investment 1991 – 2001 (Yoo, 2003).

Postup:

- jako skupina sledovaných zemí byly zvoleny členské země OECD;
- jako exogenní proměnné byly zvoleny stavy FDI v ČR a stavy FDI držené z ČR v jednotlivých zemích;
- pro zařazení do modelu byly vybrány jako endogenní proměnné varianty ukazatele EATR a EMTR z roku 2001, což jsou nejaktuálnější ukazatele získané přímým výpočtem a zároveň lze oba vztáhnout ke stejnému období.

V modelech budou hodnoceny závislosti geograficky rozlišených ukazatelů stavu příchozích FDI do ČR v roce 2001 na EATR a EMTR s indexem host (tedy definující zdanění příjmu z příchozích investic) a závislosti geograficky rozlišených ukazatelů odchozích FDI z ČR v roce 2001 na EATR a EMTR s indexem home (tedy definující zdanění příjmu z odchozích investic).

Vstupní proměnné:

Exogenní proměnné:

Při rozhodování, zda použít jako závislé proměnné ukazatele stavu nebo toku přímých zahraničních investic ve sledovaném období, stály proti sobě argumenty předpokladu obecně větší vypovídací schopnosti stavových veličin proti potenciálně silnější vazbě toku FDI na daňovou zátěž v daném roce.

Pro rozhodnutí opět poslouží korelační matice, kdy na základě porovnání korelačních koeficientů, bude možné vybrat ty potenciální ukazatele závislých proměnných, jejichž vztah se závislými proměnnými modelu bude charakterizován vyššími korelačními koeficienty ve většině případů.

Na základě analýzy korelačních matic, jejíž výstupy ukázaly silnější korelace mezi ukazateli STAVU FDI a nezávislými proměnnými modelu (Příloha 12), než mezi ukazateli TOKU a nezávislými proměnnými modelu (Příloha 13), byly jako exogenní proměnné Y vybrány ukazatele stavu FDI.

Exogenní proměnné Y_j : příchozí FDI

Model 1: Y_1 = Stav přímých zahraničních investic v ČR držený z jednotlivých zemí
tis USD

Model 2: Y_2 = Investovaný základní kapitál – stav v ČR v tis USD

Model 3: Y_3 = Reinvestovaný zisk – stav v ČR v tis USD

Model 4: Y_4 = Ostatní investovaný kapitál – stav v ČR v tis USD

Exogenní proměnné Y_n : odchozí FDI

Model 5: Y_5 = Tuzemské přímé zahraniční investice ČR v zahraničí – stav v tis USD

Model 6: Y_6 = Investovaný základní kapitál z ČR v zahraničí – stav v tis USD

Model 7: Y_7 = Reinvestovaný zisk z ČR v zahraničí – stav v tis USD

Model 8: Y_8 = Ostatní investovaný kapitál v zahraničí z ČR – stav v tis USD

Endogenní proměnné: jako závislé proměnné modelu jsou využity ukazatele EMTR a EATR, který je rozlišen dle převažujícího financování dceřiné společnosti. Ukazatele jsou odlišné pro determinaci zdanění příchozích a odchozích investic.

Endogenní proměnné – X_i : s indexem HOST - determinují daňové zatížení příchozích FDI

X_2 – EATR_host

X_3 – EMTR_host

X_4 – EATR_host_loan

X_5 – EATR_host_equity

X_6 – EATR_host_profit

Endogenní proměnné – X_m : s indexem HOME - determinují daňové zatížení odchozích FDI

X_7 – EATR_home

X_8 – EMTR_home

X_9 – EATR_home_loan

X_{10} – EATR_home_equity

X_{11} – EATR_home_profit

Metody aplikované ekonometrické analýzy:

Závislost alokace přímých zahraničních investic na daňovém zatížení dané země bude v modelu vyjádřena regresní lineární závislostí, neboť existuje předpoklad potenciálního snížení stavu FDI při zvýšení daňového zatížení.

Bude zvolena jednoduché lineární funkce, neboť vzájemná korelace mezi jednotlivými endogenními proměnnými je velice silná a potenciální zkreslení výstupů modelu, při souběžném zařazení více proměnných do rovnic, by bylo v tomto případě vysoce pravděpodobné. Vysoká multikolinearita se projevila vysokými hodnotami vzájemných koeficientů korelace v korelační matici nezávislých proměnných (Příloha 14).

Sledovaná hladina statistické významnosti bude $\alpha = 0,1$, tedy hladina pravděpodobnosti 90%.

Pro každou exogenní proměnnou bude vytvořena skupina rovnic obsahující postupně všechny uvedené endogenní proměnné, jež ji potenciálně definují, ale vždy jen ve formě jednoduché lineární závislosti, takže výsledné závislosti budou vyjádřeny následovně:

Pro stav příchodích investic:

$$Y_j = \beta_{ij} + \beta_{ij} X_{ij} + \mu_j$$

Kde: i vyjadřuje i –tou rovnicí obsahující i –té X determinující příslušné Y_j a j vyjadřuje j -tou exogenní proměnnou, ve které budou postupně obměněna všechna X_i . Množina rovnic bude tedy vyjadřovat jednoduché lineární závislosti každého Y_j na každém X_i .

μ_j – představuje složku nepozorovatelných náhodných hodnot, jež konkrétní rovnice vyjadřující Y_j nezachycuje.

V jednotlivých rovnicích bude vždy uvažována závislost **jedné exogenní proměnné Y_j** na jedné endogenní proměnné X_i ze **skupiny výše definovaných endogenních proměnných X_i** .

Při využití funkce jednoduché lineární regrese bude výstupem analýzy regresní konstanty a regresní koeficienty rovnic vyjadřující regresní vztah každého Y_j ke každému X_i .

Tyto údaje budou doplněny doplněné upraveným korelačním koeficientem determinujícím vypovídací schopnost každé rovnice.

Pro stav odchozích investic:

$$Y_n = \beta_{mn} + \beta_{mn} X_{mn} + \mu_n$$

Kde: m vyjadřuje m –tou rovnicí obsahující m –té X determinující příslušné Y_n a n vyjadřuje n -tou exogenní proměnnou, ve které budou postupně obměněna všechna X_m .

Množina rovnic bude tedy vyjadřovat jednoduché lineární závislosti každého Y_n na každém X_m .

μ_n – představuje složku nepozorovatelných náhodných hodnot, jež konkrétní rovnice vyjadřující Y_n nezachycuje.

V jednotlivých rovnicích bude vždy uvažována závislost **jedné exogenní proměnné Y_n** na jedné endogenní proměnné X_m ze **skupiny výše definovaných endogenních proměnných X_m** .

Při využití funkce jednoduché lineární regrese bude výstupem analýzy regresní konstanty a regresní koeficienty rovnic vyjadřující regresní vztah každého Y_n ke každému X_m .

Tyto údaje budou doplněny doplněné upraveným korelačním koeficientem determinujícím vypovídací schopnost každé rovnice.

Výstupem modelování budou regresní koeficienty β_{ij} a β_{mn} statisticky významných rovnic na hladině na hladině pravděpodobnosti 90% (tedy na hladině statistické významnosti $\alpha = 0,1$).

Výstupy analýz:

Charakteristika endogenních proměnných:

Základní statistické údaje o endogenních proměnných ukazují diferenciaci fiskálních politik aplikovaných na zdanění příjmů z FDI, kdy je zjevný velký rozptyl mezi maximální a minimální hodnotou zdanění, což manifestuje výrazné odlišnosti ve zdanění FDI v jednotlivých zemích.

Tabulka 17**Základní statistické údaje o závislých proměnných určujících stav
příchozích FDI**

Proměnná	N	Průměr	Std odch	Součet	Minimum	Maximum
EATR_host_country	29	33.33103	5.26349	966.60000	26.40000	42.40000
EMTR_host_country	29	21.10000	4.60644	611.90000	14.00000	28.80000
EATR_host_loan	29	31.80690	5.72744	922.40000	23.10000	42.60000
EATR_host_equity	29	34.01034	6.45342	986.30000	24.70000	45.80000
EATR_host_profit	29	34.14483	3.82824	990.20000	29.10000	40.60000

Tabulka 18**Základní statistické údaje o endogenních proměnných určujících stav
odchozích FDI**

Proměnná	N	Průměr	Std odch	Součet	Minimum	Maximum
EATR_home_country	29	34.65862	8.25264	1005	25.10000	54.70000
EMTR_home_country	29	22.87931	6.54732	663.50000	13.10000	40.10000
EATR_home_loan	29	32.70000	7.44441	948.30000	23.60000	51.40000
EATR_home_equity	29	35.67586	10.52146	1035	24.80000	62.40000
EATR_home_profit	29	35.61034	7.07820	1033	25.00000	51.70000

Výstupy modelů, ve kterých jsou pro jednotlivé ukazatele FDI k jejich determinaci v rámci ekonometrického modelu postupně využívány jednotlivé relevantní ukazatele daňové zatížení EMTR a EATR, jsou členěny následně a pro přehlednost jsou uvedeny pouze s odkazy na jednotlivé přílohy obsahující detailní výstupy analýzy:

Závislá proměnná Y1 = Celkové příchozí přímé zahraniční investice - stav v ČR v tis USD: Příloha 15

Závislá proměnná Y2 = Investovaný základní kapitál - stav v ČR v tis USD: Příloha 16

Závislá proměnná Y3 = Reinvestovaný zisk – stav v ČR v tis USD: Příloha 17

Závislá proměnná Y4 = Ostatní investovaný kapitál – stav v ČR v tis USD: Příloha 18

Závislá proměnná Y5 = Tuzemské přímé zahraniční investice ČR v zahraničí – stav v tis USD: Příloha 19

Závislá proměnná Y6 = Investovaný základní kapitál z ČR v zahraničí – stav v tis USD: Příloha 20

Závislá proměnná Y7 = Reinvestovaný zisk z ČR v zahraničí – stav v tis USD: Příloha 21

Závislá proměnná Y8 = Ostatní investovaný kapitál v zahraničí z ČR – stav v tis USD: Příloha 22

Sumarizovaně lze významnost jednotlivých ukazatelů daňového zatížení (X) pro jednotlivé ukazatele alokace FDI (Y) demonstrovat v následujícím přehledu:

Tabulka 19

Výstupy závislostí příchozích FDI do ČR na ukazatelích daňového zatížení EATR a EMTR na základě ekonometrického modelování

FDI příchozí	EATR _host	EMTR _host	EATR _host_loan	EATR _host_equity	EATR _host_profit
Stav přímých zahraničních investic v ČR držený z jednotlivých zemí tis USD	nevýznamná závislost	nevýznamná závislost	nevýznamná závislost	významná závislost	nevýznamná závislost
Základní kapitál - stav v ČR v tis USD	nevýznamná závislost	nevýznamná závislost	nevýznamná závislost	významná závislost	nevýznamná závislost
Reinvestovaný zisk - stav v ČR v tis USD	nevýznamná závislost	nevýznamná závislost	nevýznamná závislost	nevýznamná závislost	nevýznamná závislost
Ostatní investovaný kapitál - stav v ČR v tis USD	nevýznamná závislost	nevýznamná závislost	nevýznamná závislost	významná závislost	významná závislost

Tabulka 20

Výstupy statisticky významných závislostí odchozích FDI z ČR na ukazatelích daňového zatížení EATR a EMTR na základě ekonometrického modelování

FDI odchozí	EATR _home	EMTR _home	EATR _home_loan	EATR _home_equity	EATR _home_profit
Stav přímých zahraničních investic v ČR držených z jednotlivých zemí v tis USD	nevýznamná závislost	nevýznamná závislost	nevýznamná závislost	nevýznamná závislost	nevýznamná závislost
Investovaný základní kapitál – stav v ČR v tis USD	nevýznamná závislost	nevýznamná závislost	nevýznamná závislost	nevýznamná závislost	nevýznamná závislost
Reinvestovaný zisk – stav v ČR v tis USD	nevýznamná závislost	nevýznamná závislost	nevýznamná závislost	nevýznamná závislost	nevýznamná závislost
Ostatní investovaný kapitál – stav v ČR v tis USD	nevýznamná závislost	nevýznamná závislost	nevýznamná závislost	nevýznamná závislost	nevýznamná závislost

Konkrétní znaky jištěných závislostí lze přehledně znázornit následovně:

Statisticky významné modely s endogenní proměnnou EATR_host_equity

<i>regresní koeficienty ($\alpha = 0,1$; hladina statistické významnosti = 90%)</i>	konstanta	regresní koeficient	koef. korelace
Stav přímých zahraničních investic v ČR držený z jednotlivých zemí tis USD	4120288	-94988	0.0714
Investovaný základní kapitál – stav v ČR v tis USD	3034499	-70689	0.0777
Reinvestovaný zisk – stav v ČR v tis USD	-	-	-
Ostatní investovaný kapitál – stav v ČR v tis USD	621593	-14212	0.0980

Statisticky významný model s endogenní proměnnou EATR_host_profit

<i>regresní koeficienty ($\alpha = 0,1$; hladina statistické významnosti = 90%)</i>	konstanta	regresní koeficient	koef. korelace
Stav přímých zahraničních investic v ČR držený z jednotlivých zemí tis USD	-	-	-
Investovaný základní kapitál – stav v ČR v tis USD	-	-	-
Reinvestovaný zisk – stav v ČR v tis USD	-	-	-
Ostatní investovaný kapitál – stav v ČR v tis USD	850789	-20868	0.0654

Modely definující zbývající vzájemné regresní vztahy nejsou na hladině pravděpodobnosti 90% statisticky významné.

Interpretace:

Stav příchozích investic do ČR je závislý na efektivním daňovém zatížení příjmů z dané investice. Ale určující ukazatel pro geografickou alokaci příchozích investic do ČR je pouze takové daňové zatížení, jakému by potenciálně podléhal příjem z přímé investice realizované zcela v přímé zahraniční investice v ČR financované zcela vkladem základního kapitálu – vyjádřené ukazatelem EATR_host_equity. Tento ukazatel daňového zatížení negativně ovlivňuje stav přímých zahraničních

investic v tuzemsku celkem, základního kapitálu a ostatních nezatříděných přímých investic dle klasifikace ČNB, vyjma reinvestovaného zisku.

Ukazatel efektivního daňového zatížení investičních projektů, jež budou potenciálně financovány výhradně ze zisku dceřiné společnosti – EATR_host_profit, má negativní dopad na stav příchozích FDI do ČR, jež mají jinou formu než vklad kapitálu či reinvestice zisku. Odůvodnění lze hledat v potenciální výhodě daňové znatelnosti úroků z půjčky, kterou může být dceřiná společnost financována ze strany mateřské společnosti.

Uvedené statisticky významné efektivní daňové sazby popisují stav příchozích FDI ze 7-10% a ponechávají neodůvodněné modely téměř z 90%, což svědčí o tom, že v případě České republiky v daném období pro geografickou alokaci FDI v rámci OECD existují další podstatné faktory, jež bilaterální efektivní daňové sazby nepostihují.

Zhodnocení:

Lze shrnout, že stavy odchozích FDI z ČR nejsou zásadně ovlivňovány efektivními daňovými sazbami FDI (EATR a EMTR s indexem home). Nicméně určitá statistická významnost těchto efektivních daňových sazeb FDI je určující pro alokaci příchozích FDI (EATR a EMTR s indexem host), ale pouze na snížené hladině pravděpodobnosti 90% a vysvětluje stav příchozích FDI z méně než 10%.

Lze říci, že přes pečlivou determinaci ukazatelů efektivního daňového zatížení FDI na úrovni právnických osob, nepostihují ukazatelé zdanění právnických osob samostatně důvody pro geografickou alokaci FDI ve zkoumané periodě. A pokud chceme tedy hledat odůvodnění pro alokaci FDI v ČR a FDI drženy z ČR v daňových motivech, je nutné se zaměřit na jiné aspekty zdanění než vlastních příjmů ze zahraničních přímých investic.

7.10 Doplnující analýza alokace přímých zahraničních investic v závislosti na velikosti sítě smluv o zamezení dvojího zdanění a smluv o ochraně investic v roce 2001

Hypotéza:

Velikost sítě smluv o zamezení dvojího zdanění a smluv o ochraně investic uzavřených jednotlivými zeměmi je jedním z faktorů determinujících stav FDI v ČR a stav FDI držený z ČR.

Základní východiska:

V předchozí analýze vlivu bilaterálních ukazatelů daňového zatížení byla pravidla zdanění nadnárodních transakcí, obsažená ve smlouvách o zamezení dvojího zdanění, vzata v úvahu při tvorbě bilaterálních ukazatelů EATR a EMTR, ale statistická významnost ukazatelů pro alokaci FDI ve vztahu k ČR se jeví jako diskutabilní.

Ale ve výstupech předchozích analýz, zaměřených na alokaci světových zásob FDI, se jeví dopad počtu mezinárodních smluv na alokaci FDI jako statisticky významný faktor.

Data:

Jako exogenní proměnné jsou použita stejné ukazatele jako v modelech v kapitole 7.9.

Jako endogenní proměnné jsou použita statistická data UNCTAD o počtu smluv o zamezení dvojího zdanění a bilaterálních smlouvách o ochraně investic, které měla každá země uzavřené v roce 2001.

Postup:

Pro každou exogenní proměnnou budou vytvořeny dvě nezávislé rovnice, kdy v každé rovnici bude odlišná endogenní proměnná. Využita bude funkce jednoduché lineární regrese.

Tento postup byl zvolen z relativně vysoké míry multikolinearity, jak prokazuje korelační matice (Příloha 23), jež charakterizuje sílu korelace mezi DTT a BIT,

z čehož plyne možnost potenciálního zkreslení výstupů v případě, kdy by oba dva ukazatele byly využity jako endogenní proměnné v jednom modelu.

Vstupní proměnné:

Exogenní proměnné vztažené k roku 2001 – Y:

Model 1: Y1 = Stav přímých zahraničních investic v ČR držený z jednotlivých zemí
tis USD

Model 2: Y2 = Investovaný základní kapitál – stav v ČR v tis USD

Model 3: Y3 = Reinvestovaný zisk – stav v ČR v tis USD

Model 4: Y4 = Ostatní investovaný kapitál – stav v ČR v tis USD

Model 5: Y5 = Tuzemské přímé zahraniční investice ČR v zahraničí – stav v tis USD

Model 6: Y6 = Investovaný základní kapitál z ČR v zahraničí – stav v tis USD

Model 7: Y7 = Reinvestovaný zisk z ČR v zahraničí – stav v tis USD

Model 8: Y8 = Ostatní investovaný kapitál v zahraničí z ČR – stav v tis USD

Endogenní proměnné – X:

X1: DTT = počet smluv o zamezení dvojího zdanění uzavřený jednotlivými zeměmi

X2: BIT = počet smluv o ochraně investic, kolik mají jednotlivé země uzavřeny

Základní statistické údaje endogenních proměnných

Proměnná	N	Průměr	Std odch	Součet	Minimum
Maximum					
DTT	29	80.86207	38.07110	2345	21.00000
165.00000					
BIT	29	48.65517	30.26582	1411	1.00000
118.00000					

Metody aplikované ekonometrické analýzy

Závislost alokace přímých zahraničních investic na šíři sítě smluv o zamezení dvojího zdanění a smluv o ochraně investic bude v modelu vyjádřena jednoduchou regresní lineární závislostí, neboť existuje předpoklad potenciálně progresivního lineárního vztahu.

V jednotlivých rovnicích bude vždy uvažována závislost **jedné exogenní proměnné** na jedné nezávislé proměnné z výše definovaných ukazatelů.

Výstupy analýzy:

Sumarizace výstupu modelů jednoduchých lineárních regresí dle endogenních proměnných (detailní výstupy jednotlivých modelů jsou obsahem Přílohy 24 až 31)

Smlouvy o zamezení dvojího zdanění jako endogenní proměnná

<i>regresní koeficienty ($\alpha = 0,05$; hladina statistické významnosti = 95%)</i>	konstanta	koeficient	koef. korelace
Stav přímých zahraničních investic v ČR držený z jednotlivých zemí tis USD	-847692	21486	0.1560
Investovaný základní kapitál – stav v ČR v tis USD	-576392	14923	0.1409
Reinvestovaný zisk – stav v ČR v tis USD	-120473	2987.73987	0.1098
Ostatní investovaný kapitál – stav v ČR v tis USD	-150827	3574.94464	0.2604
Tuzemské přímé zahraniční investice ČR v zahraničí – stav v tis USD	-	-	-
Investovaný základní kapitál z ČR v zahraničí – stav v tis USD	-	-	-
Reinvestovaný zisk z ČR v zahraničí – stav v tis USD	-	-	-
Ostatní investovaný kapitál v zahraničí z ČR – stav v tis USD	-	-	-

Smlouvy o ochraně investic jako endogenní proměnná

<i>regresní koeficienty ($\alpha = 0,05$; hladina statistické významnosti = 95%)</i>	konstanta	koeficient	koef. korelace
Stav přímých zahraničních investic v ČR držený z jednotlivých zemí tis USD	-688738	32442	0.2411
Investovaný základní kapitál – stav v ČR v tis USD	-469333	22601	0.2209
Reinvestovaný zisk – stav v ČR v tis USD	-135082	5265.69204	0.2512
Ostatní investovaný kapitál – stav v ČR v tis USD	-84324	4574.52955	0.2707
Tuzemské přímé zahraniční investice ČR v zahraničí – stav v tis USD	-	-	-
Investovaný základní kapitál z ČR v zahraničí – stav v tis USD	-	-	-
Reinvestovaný zisk z ČR v zahraničí – stav v tis USD	-	-	-
Ostatní investovaný kapitál v zahraničí z ČR – stav v tis USD	-	-	-

Interpretace:

Všechny rovnice vykazují relativně vysokou míru regresního vztahu mezi stavem příchozích FDI a počtem uzavřených mezinárodních smluv, a to jak o zamezení dvojího zdanění, tak o ochraně investic. Teoretický podíl, jakým smlouvy o zamezení dvojího zdanění explicitují stav FDI, se pohybuje převážně kolem 15%, přičemž motivy pro reinvestici zisku popisuje pouze z 10%, ale motivace ostatního kapitálu již z 26%, což může souviset s účelovým financováním dceřinných společností úvěrem - s následným daňovým odpočtem úroků, u smluv o ochraně investic pak tento explicitující podíl kolísá kolem 25%.

Zhodnocení:

Výstupy modelů potvrzují existenci progresivního regresního vztahu mezi stavem přímých zahraničních investic v ČR na počtu smluv o zamezení dvojího zdanění. Tento závěr je v souladu s výstupy analýz OECD publikovaných nedávno ECO/WKP(2006)30. Ovšem ještě silnější regresní vztah byl prokázán mezi stavem příchozích FDI a počtem uzavřených smluv o ochraně investic. Protože v modelech

analyzující faktory stavu FDI v globálním měřítku (kapitola 7.8)⁵¹, výrazná závislost stavu FDI na počtu uzavřených vmluv o ochraně investic nebyla prokázána, je nutné hodnotit tento výstup opatrně. Nicméně je možné, že existuje zvýšený důraz investorů na existenci smluv o ochraně investic cílové lokality investic s cílovou (či transferovou) lokalitou přímé zahraniční investice, zejména pokud se jedná o relativně nové ekonomiky, jako je Česká republika. Jak zásadní může být dopad existence bilaterálních smluv o ochraně investic, jež může být i zneužita v neprospěch těchto nových ekonomik, nám demonstrují výsledky posledních arbitráží v kauzách Nomury, IPB a Českého pivo. Korelace smluv o ochraně investic se stavem FDI v ČR a držení z ČR, zároveň ukazuje na význam sofistikace lokalit potenciálně atraktivních pro zahraniční investory, neboť počet mezinárodních smluv lze považovat za ukazatel stupně vývoje ekonomiky daného státu a její integraci do světového hospodářství.

⁵¹ I když je nutno brát úvahu, že přemětem analýzy byl rok 2003.

7.11 Diskuse nad výsledky

V kapitole 7.2 jsou naznačeny aspekty využívání daňových rájů a represivní postoj OECD a FATF. V zásadě zde autor vidí protichůdné jednání ze strany zemí OECD a EU, které na jedné straně vyvíjí tlak na daňové ráje a přesvědčují tyto země o nutnosti eliminaci jejich preferenčních daňových režimů a na druhé straně státy OECD a EU tolerují investiční pobídky (po neúspěšných snahách o jejich eliminaci), jež přímo předpokládají, že nadnárodní subjekty se budou snažit eliminovat daňové zatížení svých budoucích zisků z investičních projektů. Přestože mohou investiční pobídky a daňové preferenční režimy vypadat jako dva rozdílné instituty, jejich účel je totožný, přilákat investory v rámci daňové konkurence, ale s tím rozdílem, že investiční pobídky preferují spíše nové ekonomiky a daňové preferenční režimy spíše vyspělé země v rámci výjimky z obecně vysokého zdanění a tropické daňové ráje s obecně nízkou až nulovou mírou zdanění. Proto lze považovat za naprosto zásadní odlišení, zda jsou daňové ráje používány k legální daňové optimalizaci či jsou zneužívány k nelegálním či světu nebezpečným praktikám. V prvním případě tolerovat, ve druhém o to přísněji postihovat – klasická metoda cukru a biče, jež by mohla být v případě daňových rájů o to účinnější, o co větší přínos pro jejich ekonomiky offshore sektor představuje.

V kapitolách 7.4, 7.6 a 7.7 je odhadována maximální možná míra stavu přímých zahraničních investic ve světě a v ČR, pro niž může být faktor možnosti daňové optimalizace budoucího zisku jedním z hledisek, dle něhož je vybírána cílová či transferová země přímé zahraniční investice. Neznamená to, že všechny FDI zahrnuté do této skupiny, musí nutně být primárně vedeny motivem daňové optimalizace, ale znamená to pouze skutečnost, že 20% takto definovaného objemu investic ve světě a přes 40% v ČR, je alokovan v zemích a drženo ze zemí, jež aplikaci mezinárodní daňové optimalizace na potenciální budoucí zisk z realizované zahraniční přímé investice, garantují. Kolik procent z investorů tuto možnost cíleně využívá, bohužel nemůže být doplněno bez úspěšného dotazníkového šetření, nicméně pravidlo mimimaxu je základem tržní ekonomiky, takže lze odůvodněně předpokládat, že většina příjmu z takto alokovaných FDI je či bude předmětem mezinárodní daňové optimalizace.

Dalším bodem, jež může být diskutabilní, je zařazení jednotlivých zemí do skupiny zemí s preferenčním daňovým režimem. Zařazení Kajmanských ostrovů či Bahamy zřejmě zpochybňováno nebude, ale Nizozemí, USA či Velká Británie mohou někomu připadat jako standardní režimy s vysokým zdaněním. Ano, jsou to režimy s obecně vysokou daňovou sazbou, nicméně specializují se na určité typy offshore společností např. Holandsko na holding, USA a UK na obchodní společnosti s minimálním až nulovým efektivním zdaněním příjmů.

Při zobecnění závěrů ekonometrických analýz je předpokládána setrvačnost procentuálního podílu jednotlivých zemích na stavu FDI, jak je ilustrováno v analýze 7.4 a historicky daný charakter daňového mixu jednotlivých států, neboť každý stát si udržuje pro sebe typický přístup k fiskální politice a pokud ho mění, pak obvykle v souladu s globálními trendy celkového snižování daňové zátěže (viz. Graf 2 a 3 – vývoj EATR a EMTR). Protože byly preferovány analýzy průřezových dat, zkoumající skupinu zemí v daném časovém období, před analýzou jedné země s využitím analýzy časových řad, není možné zobecnit závěry ekonometrických analýz bez zohlednění podmínek interpretace. Nelze předpokládat, že budou splněny v každém období a zcela, ale porovnání s výstupy posledních analýz OECD a EU, a to jak s časovým vektorem, tak bez něj, lze říci, že výstupy této práce neodporují aktuálním poznatkům posledních studií, což hovoří ve prospěch správnosti předpokladů o relativní stálosti vzájemného poměru stavu FDI a stálosti relativního poměru daňového zatížení mezi jednotlivými státy. Na základě toho, mohou být závěry ekonometrické analýzy této práce zobecňovány v čase, ale vždy s přihlédnutím k uvedeným podmínkám.

K ověření oprávněnosti potenciálního zobecnění výstupů této práce, lze využít dva přístupy. Analyzovat variabilitu a vývoj poměru exogenních a relevantních endogenních proměnných, použitých v jednotlivých ekonometrických analýzách, v čase nebo zopakovat provedené analýzy pro každý dostatečný počet časových úseků, abychom vytvořili časovou řadu výstupů analýz, jež budou základem meta-analýzy, která umožní závěry jednotlivých analýz nezpochybnitelně zobecnit. Oba dva postupy naráží v některých případech na nedostatečnou dostupnost dat, neboť ne pro všechny použité ukazatele existuje dostatečně dlouhá časová řada zkoumání.

Původně byl jeden nebo druhý postup ověření uvažován jako další součást této práce, ale vzhledem k nedostupnosti dat a rozsahu práce, budou postupy ověření předmětem zpřesňujících analýz, v podobě meta-analýzy, navazující na tuto práci.

Zpětnou vazbou pro ověření tedy zůstávají dosavadní výstupy dosud realizovaných studií (viz. Kapitola 4.3), s nimiž výstupy analýz provedených v této práci nejsou v rozporu, přestože jejich interpretace může být odlišná

Roky 2003 a 2001 byly zvoleny proto, že se jedná o poslední aktuální periody, k nimž existují potřebná data determinují použité modely. Původní záměr vztáhnout všechny analýzy ke stejnému období nebyl možný, neboť variabilita dostupnosti jednotlivých dat v jednotlivých letech byla příliš velká.

8 Závěry a doporučení

8.1 Naplnění cílů práce – věcné poznatky

8.1.1 Důsledky daňové konkurence

Mezinárodní daňové plánování je využíváno některými nadnárodními společnostmi k budování jejich konkurenční výhody snižováním daňových nákladů. Vzhledem k jeho přínosům pro firmy a ve světle postoje Evropského soudního dvora, lze očekávat, že četnost implementace mezinárodního daňového plánování do expanzivních strategie nejen nadnárodních korporací bude vzrůstat.

V rámci probíhající daňové konkurence daňových rájů se státy s vyšším daňovým zatížením, a rovněž tak mezi samotnými zeměmi s preferenčními daňovými režimy navzájem, lze sledovat ve vývoji daňových rájů výrazný trend specializace na určité obory či na určité lokality a zároveň poměrně rychlé odezvy na poptávku investorů hledajících atraktivní transferové i cílové lokality pro své zahraniční investice. Zároveň lze monitorovat, v souladu s poptávkou zahraničních investorů, posun fiskálních politik států s nízkým daňovým zatížením od jednoduchých k sofistikovaným daňovým mixům, který se velice podobá chování firem uplatňujících strategii tržní segmentace doplněnou diferenciací produktu.

Daňová harmonizace, kterou deklaruje EU a OECD a jejímž jménem je vyvíjen tlak na daňové ráje, aby ustoupily od svých daňově preferenčních režimů, je zdoluhavý proces s nejistým výsledkem a vysoce diskutabilními dvojsečnými dopady v případě úspěchu na ekonomiky daňových rájů, neboť jejich hospodářství je často na offshore odvětví z větší či menší části závislé.

Tlak zemí s vyšším daňovým zatížením na eliminaci daňově preferenčních režimů přesto sílí a díky událostem 11.zář, také sílí tlak na odstranění bankovního tajemství v těchto lokalitách. Výstupem tohoto tlaku budou modifikované jurisdikce původních offshore lokalit, jež eliminují možnosti zneužití svých režimů odstraněním bankovního tajemství, ale uchovají si vysoce sofistikované právní normy s charakterem daňově preferenčních režimů. Tento vývoj bude mít dopad na chování vlád zemí s vysokým daňovým zatížením, jež budou muset pokračovat v postupném snižování daňového zatížení. Není reálné, že dojde ke globální daňové harmonizaci, ale postupným daňovým sbližováním bude klesat význam daňové zátěže jako rozhodovacího kritéria investorů pro alokaci zahraničních investic mezi

země s atraktivním daňovým prostředím při nárůstu významu rozdílných podmínek kvality investičního prostředí v jednotlivých ekonomikách. Ekonomiky, jež nepochopí světový trend ani v dlouhodobém horizontu a konzervují své vysoké (či nesystémové zdanění), se vyloučí ze skupiny potenciálních cílových lokalit zahraničních investic. V ekonomice integrované do světového hospodářství nelze formulovat fiskální politiku státu bez respektování jejího mezinárodního rozměru. Nelze aplikovat daňový mix při ignorování jeho dopadu na rozhodování investorů a poplatníků, kterým je, v dnešní globální ekonomice, mezinárodní daňové plánování snadno dostupné.

Mladá otevřená ekonomika jako Česká republika, nemůže svojí fiskální politikou, založenou na krátkodobých politických rozhodnutích, ignorovat probíhající daňovou konkurenci mezi státy, ani nerespektovat teorii zdanění a následně řešit svoji neutěšenou pozici zesilováním neúměrného tlaku na daňové poplatníky. Tento vývoj může mít jediný důsledek, a to daňovou emigraci poplatníků. Z hlediska České republiky jsou tato fakta pádným argumentem, aby daňová politika přestala být předmětem politického obchodu, ale stala se systémovým fiskální nástrojem založeným na výstupech analýz prezentovaných v rámci této práci.

8.1.2 Frekvence mezinárodního daňového plánování

Nejjednodušším způsobem zjištění frekvence využívání mezinárodního daňového plánování by teoreticky bylo úspěšné dotazníkové šetření. Ale vzhledem k nejistému stavu daňového prostředí v ČR nejsou české subjekty ochotny poskytnout informace o skutečnosti, zda daňově plánují a o jejich případných motivech. Na závěr pokusu o dotazníkové šetření lze tedy pouze konstatovat, že české subjekty odmítají být potenciálně spojovány s mezinárodním daňovým plánováním, přestože lze přepokládat, že poptávka po službách mezinárodního daňového plánování v ČR existuje.

Determinace četnosti využívání mezinárodního daňového plánování na základě alokace objemů přímých zahraničních investic v ekonomikách prokazuje, že investoři preferují lokality s potenciálně nízkým zdaněním zisku z investičních projektů. Investoři nemusejí nutně využívat postupů daňového plánování, ale zcela jistě ty země, jež nabízejí tuto možnost, jsou při alokaci přímých investic ze strany nadnárodních společností preferovány, ať už jako země investice transferové či

cílové. A to do takové míry, že v daňových rájích je v současnosti kumulováno 20% světových přímých zahraničních investic a stejné množství z nich i drženo. V případě České republiky je tento podíl vyšší než 40%, což je zřejmě způsobeno faktem, že se jedná o novou ekonomiku s relativně nepříznivým daňovým prostředím, do které alokují své zahraniční investice zkušení investoři a zároveň, že české subjekty flexibilně metody mezinárodního daňového plánování převzaly a přizpůsobily je podmínkám ČR.

Povzbudivý trend lze sledovat v pozvolném přesunu kapitálu drženého z České republiky v tropických daňových rájích do vyspělých zemí, které také garantují daňově preferenční režimy zahraničním investorům, ale mají sofistikované hospodářské prostředí. Přesun odchozích zahraničních přímých investic, držených z konkrétní země, které jsou alokovány v tropických daňových rájích, do sofistikovaných offshore lokalit, není sice obecně uznávané měřítko vyspělosti obchodní kultury země, ale ukazuje alespoň, že pokud jsou tyto investice motivovány z části snahou alokovat kapitál v daňových rájích, pak se Česká republika kvalitou využívaných postupů mezinárodního daňového plánování přibližuje vyspělým zemím.

8.1.3 Regrese a korelace mezi daňovým zatížením a FDI

Tato práce využila široké palety možností, aby prokázala existenci regresního vztahu alokace přímých zahraničních investic a daňového zatížení, a to jak v globálním kontextu, tak v podmínkách České republiky. Zároveň byly definovány faktory, u nichž výstupy provedených analýz prokázaly statistickou významnost pro rozhodování investorů při alokaci zahraničních přímých investic.

Výstupy ekonometrických analýz průřezových dat dokládají, že ve zkoumaných periodách existoval vztah mezi daňovou politikou a stavem přímých zahraničních investic.

Při použití modelu vícenásobné regresní analýzy pro hodnocení stavu světových investic se ukázaly jako určující negativní faktory pro alokaci přímých zahraničních investic především míra daňového zatížení v jednotlivých zemích daněmi z příjmů, vyjádřená podílem výnosů daní z příjmů na hrubém domácím produktu země a míra zatížení subjektů v jednotlivých zemích odvody na sociální pojištění, vyjádřená jejich podílem na hrubém domácím produktu země. Velmi pozitivní vliv, na atraktivitu daňového prostředí pro investory, prokázaly analýzy u

velikosti sítě uzavřených smluv o zamezení dvojího zdanění, což souvisí s celkovou integrací země do světové ekonomiky a svobodou investora disponovat se ziskem, jež je v zemi se širokou sítí smluv generován nebo do této lokality transferován.

Poněkud překvapivě se jako statisticky nevýznamný pro alokaci investic, ve sledovaném období v rámci skupiny zemí OECD, ukázal podíl výnosů daní z příjmů právnických osob na hrubém domácím produktu, což vypovídá o skutečnosti, že pro investory je mnohem zásadnější výše celkového daňového zatížení s důrazem na odvody z mezd zaměstnanců, než samotná efektivní daňová sazba příjmů právnických osob.

Modely analyzující závislost objemu a počtu realizovaných M&A ve sledovaném období na faktorech daňového zatížení překvapivě kopírují výsledky modelů popisujících obdobnou regresi stavu FDI, kdežto ukazatele toku FDI byly již na základě nízké či nelogické korelace s endogenními proměnnými vyřazeny z analýzy průřezových dat, což vypovídá o propracovanějším rozhodovacím procesu realizovaném investory při alokaci M&A, než při alokaci FDI obecně.

Protože jsou předmětem této práce průřezová data, bude vhodné zaměřit se v dalších analýzách navazujících na výstupy této práce, na vývoj míry determinovaných regresních vztahů v jednotlivých časových obdobích za účelem zjištění, zda se definované regresní závislosti v průběhu času zesilují a zda podíl, s jakým statisticky významné faktory vysvětlují motivy alokace FDI, roste či se snižuje.

Výstupy vícenásobných regresních analýz prokázaly význam úrovně integrace ekonomiky do světového hospodářství, neboť za jasný indikátor míry integrace, lze považovat počet uzavřených smluv o zamezení dvojího zdanění.

Zároveň výstupy poukázaly na nevýznamnost daňového zatížení příjmů právnických osob, stejně tak nominální daňové sazby právnických osob, ale úkolem pro budoucí analýzy zůstává určit, zda je tato indiference zahraničních investic vůči daním z příjmu právnických osob způsobena jejich relativně malým významem pro investory ve srovnání s daňovým zatížením zaměstnanců, či anulováním jejich významu, neboť většina transferových zemí investic tyto daně aplikuje na offshore společnosti v minimální míře a cílové země převážně nabízejí principiálně obdobné investiční pobídky, což by podporovaly výstupy analýz alokace M&A.

S výstupy vícenásobných regresních analýz korespondují výstupy jednoduchých regresních analýz využívajících bilaterální efektivní daňové sazby popisující zdanění příjmu právnických osob ze zahraniční přímé investice, na základě detailních rozborů daňového prostředí jak země zdroje investice, tak cílové země investice, a to při respektování dopadu smluv o zamezení dvojího zdanění.

Na základě výstupu těchto analýz, lze definovat závěry vztažené k období roku 2001, že daňové zatížení příjmů právnických osob z realizované přímé zahraniční investice významně neovlivňuje alokaci odchozích FDI z ČR a z méně než pouhých 10% má negativní vliv na alokaci příchozích FDI do ČR.

Zároveň jednoduché lineární analýzy prokázaly, že objem stavu investic, držených z jednotlivých zemí v ČR, roste s počtem smluv o zamezení dvojího zdanění a také s počtem smluv o ochraně investic, jež má daná země s ČR uzavřena. V případě České republiky lze hledat vysvětlení ve skutečnosti, že se jedná o relativně novou ekonomiku a investoři se snažili minimalizovat potenciální rizika využitím pro investice směřujících do ČR transferových zemí, jež mají, mimo jiné atributy, tyto mezinárodní smlouvy s ČR uzavřeny.

Pokud tyto výstupy analýz zobecníme, pak můžeme hovořit právě o zmíněném střetávání poptávky zahraničních investorů po sofistikovaných daňových rájích a nabídce offshore lokalit s příznivým daňovým zatížením, markantně zvýrazněným sofistikací podnikatelského a investičního prostředí integrovaného do světové ekonomiky, jehož výstupem je právě široká síť smluv o zamezení dvojího zdanění a smluv o ochraně investic s mnoha státy, včetně České republiky.

Výstupy práce lze shrnout do zásadní věty, a to že při alokaci přímých zahraničních investic jsou faktory daňového zatížení a kvality daňového prostředí zohledňovány, ale nejsou primárně určujícím faktorem.

Podíl daňových rájů na stavech FDI ukazuje, že nadnárodní společnosti využívají v některých případech daňové ráje jako transferové lokality při své expanzi do nových cílových lokalit, přičemž na výběru cílové lokality se podílí z daňových faktorů převážně daňové zatížení odvodů za zaměstnance.

Počet uzavřených smluv o zamezení dvojího zdanění je ve výstupech analýz determinován jako faktor, který je jako ukazatel sofistikace daňového prostředí

transferových i cílových zemí investic, jedním z faktorů s vysokou mírou korelace s objemem alokovaných FDI.

8.2 Teoretické přínosy práce

Tato práce, při determinaci frekvence mezinárodního daňového plánování, využívá nový a zatím jeden z mála podložených odhadů objemu daňově motivovaných FDI v ČR, které byly deklarovány.

Ekonometrické analýzy realizované v rámci této práce zahrnují do skupiny zkoumaných zemí primárně ČR, která dosud téměř nebyla předmětem zkoumání zaměřeného na interakci daňového zatížení a alokace FDI.

Během sledování cílů této práce byly sestrojeny originální ekonometrické modely, jež rozšířily mozaiku dosud realizovaných ekonometrických analýz, přičemž dosud se jednalo převážně o analýzy realizované zahraničními odborníky.

Překvapivou míru regrese a korelace, jakou ukazatel počtu uzavřených smluv o zamezení dvojího zdanění vykazuje ve vztahu ke geografické alokaci FDI, nelze přisuzovat pouze jeho daňovým dopadům. Nabízí se proto v budoucích studiích možnost využít této skutečnosti a potenciálně zjistit, jaké další faktory determinující investiční, ekonomické a právní prostředí jednotlivých zemí, jsou s tímto ukazatelem zkorelovány a podrobit detailní analýze potenciální dopad takto determinovaných faktorů na alokaci zahraničních přímých investic, ať už přímý či nepřímý. Je možné, že výstupem takové analýzy by mohly být faktory, které byly tvůrci fiskálních a hospodářských politik doposud opomíjeny. Teoreticky by se ukazatel počtu uzavřených smluv o zamezení dvojího zdanění mohl za určitých podmínek stát determinantem kvality daňového, potažmo právně-podnikatelského, prostředí v dané ekonomice, pokud si uvědomíme, že nejrozsáhlejší síť smluv mají převážně vysoce ekonomicky sofistikované a právně stabilní země.

8.3 Praktické přínosy práce

Práce srovnává frekvenci mezinárodního daňového plánování aplikovaného na obchodní a investiční transakce v ČR ve srovnání s celosvětovým průměrem, což lze považovat za ukazatel kvality, jakým hodnotí tuzemské i zahraniční subjekty daňové prostředí v ČR.

Byl prokázán regresní vztah mezi daňovým zatížením a alokací FDI, a to na základě jeho transformace do analyzovaných ekonometrických modelů.

Byly definovány faktory významné pro rozhodování zahraničních investorů při alokaci FDI.

Daňové faktory, jež jsou často předmětem politických sporů a populistických prohlášení, jako například nominální daňová sazba, se ukázaly jako nevýznamné pro rozhodování daňových subjektů o alokaci FDI.

8.4 Doporučení

V krátkodobém horizontu ČR musí definovat a začít realizovat systémovou fiskální politiku jakéhokoli typu a odpovědné instituce za ni musí přijmout odpovědnost.

Tato daňová politika musí být jasně deklarována veřejnosti. Politické „handrkování“ o nominální daňovou sazbu a daňový populismus není nadále udržitelný, pokud se nemá markantně zvýšit frekvence daňové emigrace z nestabilního právně-daňového prostředí ČR. Riziko daňové emigrace je pak logicky největší u těch poplatníků, kteří do státního rozpočtu přispívají v absolutním vyjádření největší měrou.

Investiční pobídky a slevy na dani by měla ČR modifikovat tak, aby jejich právní formulace zvýšila jistotu investorů při jejich využívání.

Navázat na zavedení tzv. editační povinnosti pro způsob stanovení transferových cen a vytvoření systému „advance ruling“, je způsob, jak zrychlit vytváření stabilního daňového prostředí.

Pokračovat v budování přístupu klientského přístupu ocení nejen tuzemské subjekty, ale tento nástroj by se mohl stát také přínosem v boji o zahraniční investory, jež jsou na tento institut zvyklí z některých vyspělých ekonomik.

Odlišný výklad daňových zákonů na regionálních úrovni musí být sjednocen a odstraněny tzv. daňové republiky v ČR, neboť daňová migrace mezi těmito republikami u malých a středních subjektů pak přerůstá v daňovou emigraci velkých a nadnárodních subjektů. Tento přístup však klade vyšší nároky na správce daně, takže bude nezbytně vyžadovat vytvoření systému kontinuálního vzdělávání pracovníků správce daně.

V dlouhodobém horizontu pak stav ekonomiky ČR vyžaduje adaptovat systém nízkého zdanění, zejména snížit odvody na sociální pojištění a zdanění příjmů fyzických osob, pokud si ČR chce udržet naději na konkurenceschopnost v boji o investory a také na hospodářskou prosperitu.

V dlouhodobém horizontu by také bylo výhodné investiční pobídky postupně utlumit a přejít na systém daňových výhod, strukturovaných tak, aby posunovaly technologický vývoj v ČR kupředu a potenciálně zde vytvářely znalostní ekonomiku.

Zavedení daňově preferenčních režimů pro skupiny spřízněných podniků a implementovat holdingový režim, je jednou z možných variant, kterou se může ČR v budoucnu potenciálně ztraktivnit pro zahraniční investory a daňové subjekty vůbec.

Doporučení rozšiřovat síť smluv o zamezení dvojího zdanění by bylo diskutabilní, dokud není ověřena podstata vysoké korelace počtu uzavřených smluv o zamezení dvojího zdanění a úspěšnosti státu v boji o investory, nicméně v tomto směru Česká republika doposud nezaostávala, neboť nejenže má poměrně rozsáhlou síť smluv, ale relativně úspěšně ji také zvětšuje.

S trochou nadsázky lze uzavřít doporučení konstatováním, že akutním problémem České republiky v daňové konkurenci není skutečnost, že má špatnou daňovou politiku, ale fakt, že nemá žádnou.

9 Seznam literatury a zdrojů

Auerbach, A.; Hassett, K. Taxation and foreign direct investment in the U.S., in A. Giovannini, R.G. Hubbard and J. Slemrod eds. *Studies in International Taxation*, Chicago: University of Chicago Press, 1993, s.119-144.

Auerbach, A; Hines, J. Investment tax incentives and frequent tax reforms, *American Economic Review*, 1988, vol. 78, s. 211-216.

Altshuler, R.; Grubert, H.; Newlon, T.S. Has US investment abroad become more sensitive to tax rates?" in J.R. Hines ed. *International Taxation and Multinational Activity*, Chicago: University of Chicago Press: 2001.

Bartik, T.J. Business location decisions in the United States: estimates of the effects of unionisation, taxes and other characteristics of states. *Journal of Business and Economic Statistics*, 1985,vol. 3, s.14-22.

Bárta, J.; Barták, T.; Cechel, A.; Fekar, P.; Jareš, M.; Kříž, P.; Moudrý, M.; Nekovář, J.; Pelech, P.; Tarana, P.; Trezziová, D.; Vančurová, A. Zdanění příjmů a majetku v ČR: výstup expertní skupiny. MF ČR: 2006. s. 60.

Bénassy-Quéré, A.; Fontagné, L.; Lahrèche-Révil, A. Tax Competition and Foreign Direct Investment. CEPII Working Paper No 2003-17, Paris: CEPII, 2003.

Bénassy-Quéré, A.; Fontagné, L.; Lahrèche-Révil, A. How does FDI react to corporate taxation? *International Tax and Public Finance*, 2005, vol. 12, s. 583-603.

Billington, N. The location of foreign direct investment: an empirical analysis. *Applied Economics*, 1999, vol. 31, s. 65-76.

Boskin, M.J.; Gale W.G. New results on the effects of tax policy on the international location of investment, in: M. Feldstein (ed.), *The effects of taxation on capital accumulation*.Chicago: University of Chicago Press, 1987, s. 31.

Broekman, P.; Vliet van, W.N. *Winstbelasting en Kapitaalstromen in de EU*, Openbare Uitgaven 2001, vol. 33, s. 46-53.

Cassou, S.P. The link between tax rates and foreign direct investment, *Applied Economics*, 1997, vol. 29, s. 295-1301.

Desai, M.A.; Foley C.F.; Hines J.R. Foreign Direct Investment in a World of Multiple Taxes. *Journal of Public Economics*, 2004, vol. 88, s. 2727-2744.

Devereux, M.P.; Freeman H. The impact of tax on foreign direct investment: empirical evidence and the implications for tax integration schemes” *International Tax and Public Finance*, 1995, vol. 2, s. 85-106.

Devereux, M.P.; Griffith R. Taxes and the location of production: evidence from a panel of US multinationals” *Journal of Public Economics*, 1998, vol. 68, s. 335-367.

Deveureux, M.P.; Griffith, R. The Taxation of Discrete Investment Choices, Institute for Fiscal Studies Working Paper No. W98/16. 1999.

DURČÁKOVÁ, Jaroslava; MANDEL, Martin. *Mezinárodní finance*. 2 upr. vyd. Praha: Management Press, 2003. 394 s. ISBN 80-7261-090-2.

European Commission Directorate - General Taxation and Customs Union. Structures of the taxation systems in the European Union. Luxemburg: Office for Official Publication of the European Communities, 2005. ISBN 92-79-00337-2

European Commission. Company Taxation in the Internal Market”, EC Staff Working Paper COM(2001)582, 2001.

Fontagné, Lionel. Foreigner Direct Investment and International Trade: Complements or Substitutes?, OECD Science, Technology and Industry Working Paper, 1999/3 OECD Publishing. doi:10.1787/788565713012. 1999.

Gorter, J., Parikh, A. How sensitive is FDI to differences in corporate income taxation within the EU, *De Economist*, 2003, vol. 151, s. 193-204.

Grubert, H; Mutti J. Taxes, tariffs and transfer pricing in multinational corporate decision making, *Review of Economics and Statistics* 1991, vol. 73, s. 285-293.

Grubert, H.; Mutti J. Do taxes influence where US corporations invest?, *National Tax Journal*, 2000, vol. 37, s. 475-488.

Hajkova D.; Nicoletti G.; Vartia L.; Yoo, K.Y. Taxation, Business Environment and FDI Location in OECD Countries: OECD Economics Department Working Papers No. 502, OECD Publishing, ECO/WKP(2006)30, 2006.

Hartman, David G. Tax policy and foreign direct investment in the United States, *National Tax Journal*, 1984, vol. 37, s. 475-487.

Hines, J.R. Altered States: taxes and the location of foreign direct investment in America, *American Economic Review*, 1996, vol. 86, s. 1076-1094.

Hines, J.R.; Rice E. Fiscal Paradise: Foreign Tax Havens and American Business, *Quarterly Journal of Economics*, 1994, vol. 109, s. 149-82.

Jun, J. How taxation affects foreign direct investment (country-specific evidence), *Policy Research Working Paper 1307*, Washington DC: World Bank, 1994.

KLEIN, Štěpán. Daňové ráje: aby nebyly daňovým peklem. Ostrava: Jiří Motloch – Sagit, 1998. ISBN 80-85647-25.

KUBÁTOVÁ, Květa; VÍTEK Leoš. Daňová politika: teorie a praxe. Praha: CODEX Bohemia, s.r.o., 1997. 259 s. ISBN 80-85963-23-X

LANG, Michael; SCHUCH Josef; STARINGER Claus. ECJ – Recent Developments in Direct Taxation. Vídeň: Linde, 2006. 357 s. ISBN (Linde) 3-7073-0878-2/ ISBN (KLI) 90-411-25094

LESERVOISIER, Laurent. Daňové ráje. Praha: HZ Praha, s.r.o., 1996. 122 s. ISBN 80-86009-07-6.

MARTINEZ, Jean-Claude. Daňový únik. Praha: HZ Praha, s.r.o., 1995. 144 s. ISBN 80-901918-3-5.

Mooij, R.A.; Ederveen, S. Explaining the Variation in Empirical Estimates of Tax Elasticities of Foreign Direct Investment, *Tinbergen Institute Discussion Paper, TI 2005-108/3*, 2005.

Murthy, N.R.V. The effects of taxes and rates of return on foreign direct investment in the United States: some econometric comments, *National Tax Journal*, 1989, vol. 42, s. 205-207.

NERUDOVÁ, Danuše. Harmonizace daňových systémů zemí Evropské unie. Praha: Aspi, a.s., 2005. 236 s. ISBN 80-7357-142-0.

NĚMEC, Miroslav. Organizovaný zločin. Praha: Naše vojsko, 1995. 219 s. ISBN 80-206-0472-3.

NOŽINA M. Česká republika na křižovatkách mezinárodního zločinu, Mezinárodní politika, 1999, ročník XXIII, č. 3, s. 4-7.

OECD. Taxing Profits in a Global Economy: Domestic and International Issues, Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development, 1991.

OECD. Revenue Statistics 1965-2002, Paris: OECD Publishing, 2003. ISBN 92-64-10479-8.

OECD. Revenue Statistics 1965-2004, Paris: OECD Publishing, 2005. ISBN 92-64-01284-2.

OECD. Taxing Wages: 2005 edition, Paris: OECD Publishing, 2005. ISBN 92-64-02202-3.

OECD: Recent Tax Policy Trends and Reforms in OECD Countries No. 9, Paris: OECD PUBLICATIONS, 2004. ISBN 92-64-01657-0.

OECD: International Direct Investment Statistics Yearbook 1992-2003. Paris: OECD Publishing, 2004. ISBN 92-64-00852-7.

OECD: International Investment Perspectives: 2005 edition. Paris: OECD Publishing, 2005. ISBN 92-64-01134-X

OECD: Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations: Travel Version 2001 (Paperback). Paris: OECD Publishing, 2001. ISBN 926418628X.

Pain, N.; Young, G. Tax competition and the pattern of European FDI. mimeo; National Institute of Economic and Social Research, 1996.

Papke, L.E. Interstate business tax differentials and new firm location: evidence from panel data, Journal of Public Economics, 1991, vol. 45, s. 47-68.

PETROVIČ, Pavel a kol. Encyklopedie mezinárodního daňového plánování. Praha: Newsletter, 2003. 432 s. ISBN 80-86394-81-6.

PRESNER Lewis. A. Slovník mezinárodního podnikání. Praha: Victoria Publishing a.s., 1995. 303 s. ISBN 80-85605-73-2.

Stöwhase, S. Profit shifting opportunities, multinationals, and the determinants of FDI, Discussion Papers in Economics 29, Munich: University of Munich, 2002.

Stöwhase, S. Tax-Rate Differentials and Sector Specific Foreign Direct Investment: Empirical Evidence from the EU, *FinanzArchiv* 2005, vol. 61, s. 535-558.

Swenson, D.L. The impact of US tax reform on foreign direct investment in the United States, *Journal of Public Economics*, 1994, vol. 54, s. 243-266.

Swenson, D.L. Transaction type and the effect of taxes on the distribution of foreign direct investment in the United States, in J.R. Hines ed. *International Taxation and Multinational Activity*, Chicago: University of Chicago Press, 2001.

QUIGLEY, Paul. KPMG taxation survey finds UK still ahead of major world economies: but Ireland and Netherlands are clear leaders. *Accounting and Finance* 365 [online]. 2006-03-17 [cit. 2006-03-22]. Dostupné v databázi článků *Accounting and Finance* 365:

<<http://www.accountingandfinance365.com/taxation/Article409770.aspx>>. Číslo záznamu 409770

ROBINSON, Jeffrey. *The Laundrymen*. Londýn: Simon and Schuster, 1997. 358 s. ISBN: 1559703857

Slemrod, J. Tax effects on Foreign Direct Investment in the United States: evidence from a cross-country comparison", in A. Razin and J. Slemrod eds. *Taxation in the Global Economy*, Chicago: University of Chicago Press, 1990, s. 79-117.

STARCHILD, Adam. *Tax Haven Report: how to Internationalize Your Capital for Protection and Profits*. Cornwell: Scope International Ltd., 1994. 240 s. ISBN 0-906619-39-4.

The AMS Group: Where Tax Rates Fall, Multinationals Follow. *International Tax News* - 26th May 2006 [online]. 2006-05-22 [cit. 2006-05-26]. Dostupné v databázi článků *The Ams Group*: <http://www.amsbvi.com/amsgrp/asp/default_tn.asp?storyname=23681>. Číslo záznamu 23681.

TÝČ, Vladimír. *Základy práva Evropských společenství pro ekonomy*. Praha: Linde Praha a.s., 1999. 242 s. ISBN 80-7201-148-0

UNCTAD. *World Investment Report 2005: Transnational Corporations and the Internationalization of R&D*. Geneva: UNCTAD, 2005, s. 298.

UNCTAD. *World Investment Report 2005: Transnational Corporations and the Internationalization of R&D - Statistical Annex*. Geneva: UNCTAD, 2005, s. 75

VELO Lucio. *Daňové ráje světa*. Praha: Rebo Productions, 1997. 167 s. ISBN 80-85815-93-1.

Yilmaz, Yesim. Tax Havens, Tax Competition and Economic Performance. PROSPERITAS - Policy Analysis from the Center for Freedom and Prosperity Foundation, 2006, vol. VI, issue III., s. 1-14.

Young, K.H. The effects of taxes and rates of return on foreign direct investment in the United States, National Tax Journal, 1988, vol. 42, s. 109-121.

Yoo, Kwang-Yeol. Corporate Taxation of Foreign Direct Investment Income 1991-2001: OECD Economics Department Working Papers No.365. Paris: OECD Publishing, 2003. 70 s. doi:10.1787/218605563356.

Wei, Shang-Jin. How taxing is corruption on international investors?, Review of Economics and Statistics, 2000, vol. 82, s. 1-11.